Kazuo Ishiguro

Uzak Tepeler

ROMAN

Çeviren: Pınar Besen

YKY
Yapı Kredi
Yayınları

UZAK TEPELER

Kazuo Ishiguro 1954'te Japonya'nın Nagasaki şehrinde doğdu. Eğitimini, babasının Ulusal Oşinografi Enstitüsü'nde çalışmaya başlaması üzerine beş yaşındayken ailesiyle birlikte geldiği İngiltere'de tamamladı. Kent Üniversitesi'nde İngilizce ve felsefe eğitimi aldı. Mezun olduktan sonra Londra'da sosyal hizmetler görevlisi olarak çalışmaya başladı. East Anglia Üniversitesi'nde Malcolm Bradbury'den yaratıcı yazarlık eğitimi aldı ve yazarlık kariyerinin ilk dönemlerindeki akıl hocası Angela Carter'la tanıştı. 1981'de üç tane kısa hikâyesi yayımlandı ve Kazuo Ishiguro o tarihten beri sadece yazarlık yapıyor. 1982'de ilk romanı *Uzak Tepeler,* (YKY, 2012) yayımlandı ve Winifred Holtby Memorial Ödülü'nü kazandı. 1983'te *Granta* dergisi tarafından en iyi genç İngiliz yazarları arasında gösterildi. 1986'da yayımlanan ikinci romanı *An Artist of the Floating World*'le (*Değişen Dünyada Bir Sanatçı,* çev. Suat Ertüzün, 2008) Whitbread Book of the Year Ödülü'nü aldı, Booker Ödülü'ne aday gösterildi. 1989'da yayımlanan üçüncü romanı *The Remains of the Day* (*Günden Kalanlar,* çev. Şebnem Susam, 1993) Booker Ödülü'nü kazandı ve 1993'te James Ivory tarafından filme alındı. 1995'te Cheltenham Ödülü'nü alan romanı *Avunamayanlar,* 2000'de Booker Ödülü'ne ve Whitbread Ödülü'ne aday olan *When We Were Orphans* (*Çocukluğumu Ararken*, çev. Nilden Beyazıt Tunç, 2002) yayımlandı. *Beni Asla Bırakma* (çev. Mine Haydaroğlu, YKY, 2005), yayımlandığı yıl *Time* tarafından İngilizce yazılmış en iyi 100 roman listesinde gösterildi, Alex Ödülü'nü aldı ve National Book Critics Circle Ödülü'ne aday oldu. 2005'te *The Saddest Music in the World* adlı ilk uzun metraj sinema filmi senaryosunu tamamlayan, ilk öykü kitabı *Noctures: Five Stories of Music and Nightfall* 2009'da yayımlanan yazarın romanları otuzdan fazla dile çevrilmiştir. Kazuo Ishiguro, karısı ve kızıyla birlikte Londra'da yaşamaktadır.

Pınar Besen 1989 yılında Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nü bitirdi. Aynı bölümde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Yüksek lisans derecesini İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Anabilim Dalı'ndan aldı. Yeditepe Üniversitesi ve İstanbul Kültür Üniversitesi'nde dersler verdi. Halen İstanbul Kültür Üniversitesi'nde ders vermeye devam ederken, *Tiyatro Dergisi*'nde yazıları yayınlanmaktadır. İngilizce ve Almanca bilmektedir.

Kazuo Ishiguro'nun
YKY'deki kitapları:

Beni Asla Bırakma *(2008)*
Avunamayanlar *(2009)*
Uzak Tepeler *(2012)*

KAZUO ISHIGURO

Uzak Tepeler

Çeviren:
Pınar Besen

Roman

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3676
Edebiyat - 1052

Uzak Tepeler / Kazuo Ishiguro
Özgün adı: A Pale View of the Hills
Çeviren: Pınar Besen

Kitap editörü: Begüm Kovulmaz
Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Altan Basım Ltd.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Sit. 222/A Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 629 03 74 Faks: 0212 629 03 76
info@altanbasim.com
Sertifika No: 11968

Çeviriye temel alman baskı: Faber & Faber, 2010
1. baskı: Can Yayınları, Ocak 1992
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Ağustos 2012
ISBN 978-975-08-2334-3

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2011
Sertifika No: 12334
Copyright © Kazuo Ishiguro 1982

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

UZAK TEPELER

1

Küçük kızıma sonunda verdiğimiz Niki adı bir kısaltma değil, babasıyla bizi buluşturan bir orta noktaydı. Ne tuhaftır ki ona bir Japon adı vermeyi isteyen kocamdı, bense belki de bencilce davranıp bana geçmişi anımsatmasını istemediğimden, bir İngiliz adı olmasında diretmiştim. Sonunda, Doğu'yla ilgili belli belirsiz bir çağrışımı da bulunduğundan, Niki'de karar kıldı.

Niki beni görmeye, her zamankinden daha erken, havanın hâlâ soğuk ve çisiltili olduğu nisan ayında geldi. Belki de uzun süre kalmayı düşünüyordu, bilmiyorum. Ancak kır evim ve çevredeki sessizlik onu huzursuz etti; Londra'daki yaşamına geri dönmeye can attığını çok geçmeden anlamıştım. Klasik müzik plaklarımı sabırsızlanarak dinledi, dünya kadar derginin sayfalarını karıştırdı. Telefon düzenli olarak onun için çalıyor, o da uzun adımlarla daracık giysilerinin sımsıkı sardığı ince bedeniyle halıyı geçtikten sonra içeriye girip ben konuşmasını dinlemeyeyim diye kapıyı ardından kapatmaya özen gösteriyordu. Beş gün sonra gitti.

İkinci güne kadar Keiko'dan söz etmedi. Gri, rüzgârlı bir sabahtı; bahçeme yağan yağmuru daha iyi izleyelim diye koltuklarımızı pencereye yaklaştırmıştık.

"Orada olmamı bekliyor muydun?" diye sordu. "Yani cenazede, demek istiyorum."

"Galiba hayır. Geleceğini pek düşünmemiştim."

"Onun başına geleni duymak beni gerçekten allak bullak etti. Az kalsın geliyordum."

"Gelmeni hiçbir zaman beklemedim."

"İnsanlar, ne derdim olduğunu anlamadılar" dedi. "Hiç kimseye söylemedim. Galiba çekindim. Gerçekten de anlamayacaklardı, bu konuda neler hissettiğimi anlamayacaklardı. İnsanın kız kardeşlerine kendini çok yakın hissettiği düşünülür, öyle değil mi? Onları pek sevmeseniz bile yakınsınızdır. Aslında öyle değil işte. Şu an, onun nasıl biri olduğunu bile anımsamıyorum."

"Elbette, onu görmeyeli epey olmuştu."

"Tek anımsadığım şey beni sürekli mutsuz ettiğiydi. Onunla ilgili anımsadığım bu. Yine de duyduğumda üzüldüm."

Kızımın Londra'ya dönmesine yol açan şey kuşkusuz sessizlik değildi. Keiko'nun ölümüyle ilgili pek fazla şey konuşmamıza karşın, ne zaman ağzımızı açsak bu konu asla uzağımızda olmuyor, hep havada asılı duruyordu.

Niki'nin tersine, Keiko tam bir Japon'du ve bu gerçeği öğrenen birden fazla gazete olmuştu. İngilizler, bizim soyumuzda intihar eğilimi olduğu düşüncesinden pek hoşlanırlar, sanki başka açıklama gereksizmiş gibi hepsi de bu haberi verdi, onun bir Japon olduğunu ve kendisini odasında astığını söylediler.

*

Aynı gece pencerenin önünde durup dışarıdaki karanlığa bakarken Niki, "Şimdi ne düşünüyorsun, anne?" diye sordu. Dizlerinin üzerinde bir kitapla kanepede oturuyordu.

"Bir zamanlar tanıdığım birini düşünüyordum. Bir zamanlar tanıdığım bir kadını."

"Yani... İngiltere'ye gelmeden önce tanıdığın birini mi?"

"Nagasaki'de yaşarken tanımıştım onu, öğrenmek istediğin buysa." Beni izlemeyi sürdürürken ekledim: "Uzun zaman önce. Babana rastlamadan çok önce."

İnanmış görünüyordu ve belli belirsiz bir şeyler söyleyip kitabına döndü. Niki, pek çok yönden sevecen bir çocuktur. Yalnızca Keiko'nun ölüm haberini nasıl karşıladığımı görmek için gelmemişti; bir görev duygusuyla bana gelmişti.

Son yıllarda geçmişimin belli yanlarına hayranlık göster-

meyi üstlenmişti ve bana bugün de bu durumun değişmediğini, bir zamanlar yapmış olduğum seçimlerden dolayı pişman olmamam gerektiğini söylemeye hazırlanarak gelmişti. Kısaca, Keiko'nun ölümünden sorumlu olmadığıma beni inandırmak için.

Artık Keiko konusunun üzerinde durmaya pek istekli değilim, bu iş beni pek az rahatlatıyor. Ondan burada söz etmemin nedeni Niki'nin bu nisanda yaptığı ziyaretin gerekçesinin bu olması ve bunca zaman sonra Saçiko'yu anımsamamın bu ziyarete rastlamasıydı. Saçiko'yu pek iyi tanımazdım. Gerçekte bizim arkadaşlığımız yıllar önce bir yaz mevsiminde birkaç hafta sürmüş bir şeydi.

*

Kötü günler geçmişti, o zaman. Kore'de savaştıkları için Amerikan askerleri her zamankinden çoktu, ama Nagasaki'de daha önce yaşananlardan sonra bir dinginlik ve rahatlamanın yaşandığı günlerdi. Dünyaya bir değişim duygusu egemendi.

Kocamla ben, kentin doğusundaki bölgede oturuyorduk, kent merkezinden kısa bir tramvay yolculuğuyla ulaşılan bir yerde. Yakınımızdan bir ırmak geçiyordu ve anlatılanlara göre, savaştan önce ırmağın kıyısında kurulmuş küçük bir köy varmış. Ama bomba atıldıktan sonra kala kala kömürleşmiş yıkıntılar kalmış. Yeniden inşa işi başlamış, kısa sürede her biri 40 kadar ayrı daireden oluşan dört beton bina yükselmiş. Bizim blok en son inşa edilmiş olanıydı ve yeniden inşa programının birdenbire hangi noktada durduğunu gösteriyordu; ırmakla aramızda kurumuş çamur ve hendeklerden oluşan birkaç dönümlük boş bir arazi vardı. Pek çok kişi bunun sağlık için tehlikeli olduğundan yakınıyordu; doğrusu kanalizasyon da dehşet vericiydi. Bütün bir yıl boyunca burada durgun suyla dolu kraterler vardı ve yaz aylarında sivrisinekler dayanılmaz oluyordu. Zaman zaman resmi görevlilerin ölçümler yaptıkları ya da notlar aldıkları görülüyordu, ama aylar geçiyor, hiçbir şey yapılmıyordu.

Apartman bloklarında oturanlar bize çok benziyorlardı – genç evli çiftler, gelişen şirketlerde iyi işler bulmuş kocalar. Dairelerin çoğu şirketlere aitti, çalışanlarına uygun fiyatlarla kira-

ya verilmişti. Bütün daireler birbirinin aynısıydı; yerler tatami, banyo ve mutfaklar Batı tarzıydı. Küçüktüler ve yaz aylarında onları serin tutmak oldukça güçtü, ama yine de kiracılarda hoşnutluk duygusu egemendi. Böyle olduğu halde anımsadığım belirli bir geçicilik havasının var olduğuydu; sanki hepimiz daha iyi bir yere taşınabileceğimiz günü bekler gibiydik.

Hem savaşın verdiği hasardan hem de devletin buldozerlerinden tek bir tahta kulübe kurtulabilmişti. Penceremizden, geniş boş arazinin en ucunda, hemen hemen ırmağın kıyısında, tek başına duruşunu görebiliyordum. Kırlık alanlarda sıkça görülen, kiremit damı hemen hemen yere kadar inen bir kulübeydi. Boş zamanlarımda sık sık penceremden ona bakıp duruyordum.

Saçiko'nun gelişinin genel olarak uyandırdığı meraktan da tahmin edilebileceği gibi, kulübeyi izleyen yalnızca ben değildim. Bir gün orada çalışırken görülmüş iki adamla ilgili, hükümetin işçileri olup olmadıkları hakkında pek çok şey konuşuluyordu. Daha sonra orada bir kadınla küçük kızının yaşadığı konuşuldu, hatta ben de onları birçok kez engebeli araziyi geçerlerken gördüm.

İlk kez o büyük, beyaz külüstür Amerikan arabasının o boş arazide sarsılarak ırmağa doğru yol aldığını gördüğümde yaz yaklaşmaktaydı ve ben üç ya da dört aylık hamileydim. Karanlık çökmek üzereydi, kulübenin ardında batmakta olan güneş bir an için metale vurup yansıyarak ışıldadı.

Derken, bir öğleden sonra tramvay durağında iki kadının ırmağın kıyısındaki terk edilmiş eve taşman kadın hakkında konuştuklarını duydum. Biri ötekine, o sabah kadınla konuştuğunu, bir güzel terslendiğini anlatıyordu. Beriki de, yeni gelenin pek dost canlısı biri olmadığı, hatta kibirli olabileceği fikrine vardı. Kadının otuz yaşından genç olamayacağını düşünüyorlardı, çünkü çocuk en az on yaşında vardı. Birinci kadın, yabancının Tokyo lehçesiyle konuştuğunu, kesinlikle Nagasakili olamayacağını söyledi. Bir süre kadının "Amerikalı dost"undan söz ettiler, sonra kadın tekrar yabancının sabahleyin kendisine ne kadar soğuk davrandığını söyledi.

Ancak hiç kuşkum yok ki o zamanlar birlikte yaşadığımız

o kadınların arasında acı çekmiş olanlar, acı, korkunç anıları olanlar da vardı. Ama onları her gün, eşleri ve çocuklarıyla ilgilenirken gördüğümde, bir zamanlar onların yaşamlarında savaşın acılarının, kâbuslarının yer aldığına inanmak bana güç geliyordu. Soğuk bir insan görünümü vermek gibi bir niyetim yok, ama başka türlü olmak için hiçbir özel çaba göstermediğim de doğru sayılırdı. Çünkü, yaşamımın o noktasında hâlâ yalnız kalmak istiyordum.

Saçiko'dan söz eden kadınları dinleyişim meraktandı. Tramvay durağındaki o öğleden sonrayı hâlâ bütün canlılığıyla gözümün önüne getirebiliyorum. Hazirandaki yağmurlu dönemden sonra güneşin parıldamaya başladığı ilk günlerden biriydi, çevremizdeki ıslanmış tuğla ve beton yüzeyler kurumaya başlamıştı. Bir demiryolu köprüsünün üzerinde duruyorduk; yokuşun aşağısındaki rayların bir yanında bir çatı yığını görünüyordu, sanki evler bayır aşağı yuvarlanarak oraya yığılmışlardı. Evlerin biraz ötesinde, dört beton sütun gibi duran bizim bloklarımız yer alıyordu. O zaman Saçiko'ya karşı yakınlık gibi bir şey duydum ve onu uzaktan uzağa izlerken sezdiğim o çekingenliğini biraz olsun anladım.

O yaz arkadaş olacaktık; hiç değilse kısa bir süre için onun güvenini kazanacaktım. İlk nasıl karşılaştık, şimdi emin değilim. Bir öğleden sonra, yerleşim bölgesine giden patikada önümde onu fark ettiğimi anımsıyorum. Ben acele gidiyordum, ama Saçiko uzun adımlarla yürüyordu. O zamana kadar birbirimizin adlarını öğrenmiş olmalıydık, çünkü ona yaklaşırken seslendiğimi anımsıyorum.

Saçiko döndü, kendisine yetişmemi bekledi. "Bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Seni bulduğuma sevindim" dedim soluk soluğa. "Kızın, ben gelirken kavga ediyordu. Şu arkadaki hendeklerin yanında."

"Kavga mı ediyordu?"

"İki çocukla. Biri oğlan çocuğuydu. Küçük, kötü bir kavgaydı."

"Anlıyorum." Saçiko tekrar yürümeye başladı. Ardına düştüm.

"Seni telaşlandırmak istemem" dedim, "ama kötü bir kav-

gaya benziyordu. Hatta, kızının yanağında bir kesik gördüm galiba."

"Anlıyorum."

"Daha geride, boş arazinin kenarındaydı."

"Sence hâlâ kavga ediyorlar mıdır?" Yokuşu tırmanmayı sürdürdü.

"Şey, hayır. Kızının koşarak uzaklaştığını gördüm."

Saçiko bana baktı, gülümsedi. "Çocukları kavga ederken görmeye alışık değilsin galiba?"

"Şey, çocuklar kavga eder herhalde. Ancak sana söylemem gerektiğini düşündüm. Okula doğru gittiğini de sanmıyorum. Öteki iki çocuk okula doğru yollarına devam ettiler, ama kızın geri dönüp ırmağa yöneldi."

Saçiko karşılık vermeden yokuşu tırmanmayı sürdürdü.

"Aslında" diye sözümü sürdürdüm, "bunu sana daha önce söylemeliydim. Bak, kızını bu aralar pek çok keredir görüyorum. Acaba okulu mu asıyor?"

Patika tepede çatallandı. Saçiko durdu, birbirimize döndük.

"Bu kadar ilgilenmen büyük incelik, Etsuko" dedi. "Büyük incelik. Hiç kuşkum yok kusursuz bir anne olacaksın."

Ben de daha önceleri –tramvay durağındaki kadınlar gibi– Saçiko'nun otuz yaşlarında olduğunu sanıyordum. Ama belki de genç vücudu aldatıcıydı, çünkü daha yaşlı bir yüzü vardı. Bana hafif alaylı bir ifadeyle bakıyordu ve bu yüz ifadesindeki bir şey benim utangaç utangaç gülmeme neden oldu.

"Gelip beni böyle bulduğun için teşekkür ederim" dedi. "Ama gördüğün gibi, şu an oldukça meşgulüm. Nagasaki'ye inmem gerek."

"Anlıyorum. Sana gelip anlatmanın en iyisi olduğunu düşünmüştüm, hepsi bu."

Bir an için o alaylı ifadesiyle bana bakmayı sürdürdü. Sonra, "Ne kadar naziksin" dedi. "Şimdi lütfen beni bağışla. Kente inmem gerekiyor." Eğildi, sonra tramvay durağına giden patikaya yöneldi.

"Yalnızca yüzünde bir kesik vardı" dedim, sesimi biraz yükselterek. "Üstelik yer olarak da ırmak oldukça tehlikeli. Sana gelip anlatmanın en iyisi olacağını düşünmüştüm."

Dönüp bir kez daha baktı bana. "Başka bir işin yoksa, Etsuko" dedi, "o zaman belki de bugün kızıma bakmak istersin. Ben öğleden sonra döneceğim. Onunla iyi anlaşacağınızdan kuşkum yok."

"Sen istedikten sonra benim için hava hoş. Şunu söylemeliyim ki kızın, bütün gün başı boş bırakılmayacak kadar küçük."

"Ne kadar naziksin" dedi Saçiko yeniden. Sonra bir kez daha gülümsedi. "Evet, kusursuz bir anne olacağından kuşkum yok."

Saçiko'dan ayrıldıktan sonra yokuş aşağı inip yerleşim bölgesinin içinden geri döndüm. Kısa süre sonra kendimi uçsuz bucaksız boş araziye bakan bloğumuzun önünde buldum. Küçük kızdan en ufak bir iz göremeyerek içeri girmek üzereyken ırmağın kıyısında bazı kıpırtılar gözüme ilişti. Mariko daha önce çömelmiş olmalıydı, çünkü artık onun küçük gövdesini oldukça belirgin şekilde çamurlu toprağın öbür tarafında görebiliyordum. İlkin bu konuyu büsbütün unutup ev işlerime dönmek istedim. Ancak sonunda ona doğru yürümeye başladım, hendeklerden sakınmaya dikkat ediyordum.

Anımsadığım kadarıyla bu, Mariko'yla ilk konuşmamdı. Belki de o sabahki davranışında yadırganacak hiçbir şey yoktu, çünkü her şeyden öte ben çocuk için bir yabancıydım ve bana kuşkuyla bakmakta da yerden göğe kadar hakkı vardı. Aslında o an garip bir huzursuzluk duygusuna kapılmam, belki de Mariko'nun tutumuna karşı basit bir tepkiden başka bir şey değildi.

O sabah ırmak hâlâ oldukça yüksekti ve birkaç hafta önceki yağmurların ardından hızlı akıyordu. Toprak, suyun kıyısına ulaşmadan önce dik bir iniş oluşturuyordu ve küçük kızın durmakta olduğu yokuşun dibindeki çamur oldukça ıslak görünüyordu. Mariko, etekleri dizlerine kadar inen basit, pamuklu bir elbise giymişti, kısa kesilmiş saçları yüzüne bir oğlan çocuğu ifadesi veriyordu. Gülümsemeden benim bulunduğum çamurlu bayırın tepesine doğru baktı.

"Merhaba" dedim, "biraz önce annenle konuşuyordum. Sen Mariko-San olmalısın."

Küçük kız hiçbir şey söylemeden bana bakmayı sürdürdü. Daha önce yanağında yara olarak düşündüğüm şeyin, şimdi oraya bulaşmış bir parça çamur olduğunu gördüm.

"Senin okulda olman gerekmiyor mu?" diye sordum.

Bir an sesini çıkarmadı. Sonra, "Ben okula gitmiyorum" dedi.

"Ama bütün çocuklar okula gitmelidir. Sen gitmek istemiyor musun?"

"Ben okula gitmiyorum."

"Ama annen seni burada okula göndermiyor mu?"

Mariko yanıt vermedi. Onun yerine benden bir adım uzaklaştı.

"Dikkat" dedim. "Suya düşeceksin. Çok kaygan."

Bayırın dibinden yukarı, bana doğru bakmayı sürdürdü. Minik pabuçlarının yanında, çamurun içinde durduğunu görebiliyordum. Çıplak ayakları, pabuçları gibi, çamur içindeydi.

"Az önce annenle konuşuyordum" dedim, güvenini kazanmaya çalışarak ona gülümserken. "Gelip onu benim evimde beklersen, bunun çok iyi olacağını söyledi. Hemen karşıda, şuradaki bina. Gel, dün yaptığım kurabiyelerin tadına bak. İster misin Mariko-San? Üstelik bana kendini de anlatabilirsin."

Mariko beni dikkatlice izlemeyi sürdürdü. Sonra, gözlerini benden ayırmadan çömeldi, pabuçlarını aldı. Önce bunu benim arkamdan geleceğinin bir belirtisi olarak düşündüm. Ama sonra bana dikkatle bakmayı sürdürdüğünde, pabuçlarını kaçmaya hazır bir durumda tuttuğunu fark ettim.

"Sana zarar vermeyeceğim" dedim sinirli bir gülüşle. "Ben senin annenin arkadaşıyım."

Anımsadığım kadarıyla o sabah aramızda geçenler bu kadardı. Çocuğu daha fazla korkutmak istemiyordum; çok geçmeden döndüm, boş araziye yöneldim. Çocuğun tepkisi gerçekten beni allak bullak etmişti; çünkü o günlerde bu tür küçük şeyler anneliğe dair her tür kuşkuyu yaratmaya yetiyordu. Kendi kendimi olayın önemsiz olduğuna, her nasılsa küçük kızla arkadaş olmak fırsatının ileriki günlerde ortaya çıkacağına inandırdım. Gerçekten de iki hafta sonraki bir öğleden sonraya kadar Mariko'yla konuşmadım.

*

O öğleden sonraya kadar kulübeden içeri hiç girmemiştim, Saçiko beni içeri davet ettiğinde daha da şaşırmıştım. Aslında, bunu yaparken kafasında bir şeyler olduğunu derhal sezinlemiştim, yanılmamıştım da.

Kulübe derli topluydu, ama anımsadığıma göre döküntüce bir görünümü vardı; tavanda boydan boya uzanan tahta kirişler eski, yıkılacakmış gibi görünüyordu, baygın bir rutubet kokusu her tarafta egemendi. Kulübenin önündeki ana bölme paravanları, güneş ışınları verandadan içeriye girebilsin diye ardına kadar açılmıştı. Bunun dışında, her yer gölgede kalıyordu.

Mariko güneş ışınlarından en uzak olan köşede yatıyordu. Yanında, gölgede bir şeyin kımıldadığını görebiliyordum; yaklaştığımda tataminin üzerinde kıvrılıp yatmış büyük bir kedi gördüm.

"Merhaba, Mariko-San" dedim. "Beni anımsıyor musun?"

Kediyi okşamayı bırakıp bana baktı.

"Geçen gün karşılaşmıştık" dedim. "Anımsamıyor musun? Irmağın oradaydın."

Küçük kız tanıdığına dair en ufak bir belirti bile göstermedi. Bir süre bana baktı, sonra yeniden kediyi okşamaya başladı. Arkamda, odanın ortasındaki açık ocakta Saçiko'nun çay hazırladığını duyuyordum. Onun tarafına geçmek üzereyken Mariko birdenbire, "Yavruları olacak" dedi.

"Gerçekten mi? Ne güzel."

"Bir kedi yavrusu ister misin?"

"Çok naziksin, Mariko-San. Bakalım. Ama hepsinin güzel evler bulacağına kuşkum yok."

"Neden sen bir yavru almıyorsun?" dedi çocuk. "Öbür kadın alacağını söyledi."

"Bakalım, Mariko-San. Kim bu öbür kadın?"

"Öbür kadın. Irmağın öteki tarafındaki kadın. O bir tanesini alacağını söyledi."

"Ama orada kimsenin yaşadığını sanmıyorum, Mariko-San. Orada yalnızca ağaçlar ve orman var."

"Beni evine götüreceğini söyledi. Irmağın öbür tarafında yaşıyor. Ben onunla gitmedim."

Bir an çocuğa baktım. Sonra aklıma bir şey geldi, güldüm.

"Ama o bendim, Mariko-San. Anımsamıyor musun? Annen kente indiğinde evime gelmeni isteyen bendim."

Mariko yeniden bana baktı. "Sen değilsin" dedi. "Öbür kadın. Irmağın öbür tarafındaki kadın. Dün gece buradaydı. Annem burada yokken."

"Dün gece? Annen burada yokken?"

"Beni evine götüreceğini söyledi, ama ben gitmedim onunla. Çünkü karanlıktı. Feneri yanımıza alabileceğimizi söyledi." Duvarda asılı duran feneri gösterdi, "Ama ben onunla gitmedim. Çünkü karanlıktı."

Arkamda Saçiko ayağa kalkmış, kızına bakıyordu. Mariko sustu, sonra döndü, bir kez daha kedisini okşamaya başladı.

"Haydi, verandaya çıkalım" dedi Saçiko. Çay öteberisini bir tepsiye koymuştu. "Dışarısı daha serin."

İstediği gibi, Mariko'yu köşesinde bıraktık. Irmak verandanın görüş alanının dışında kalıyordu, ama toprağın nerede meyillenip çamurun suya yaklaştıkça nerede daha ıslak olduğunu görebiliyordum. Saçiko, bir minderin üzerine oturup çayları koymaya başladı.

"Etrafta başıboş kediler çok" dedi. "Bu kedi yavruları konusunda pek iyimser değilim."

"Evet, o kadar çok başıboş hayvan var ki" dedim. "Ne utanç verici. Mariko da kedisini buralarda mı buldu?"

"Hayır, o yaratığı yanımızda getirdik. Onu bırakmış olmayı yeğlerdim, ama Mariko duymasın bunu."

"Ta Tokyo'dan mı getirdiniz?"

"Ah, hayır. Neredeyse bir yıldır Nagasaki'de oturuyoruz. Kentin öbür yakasında."

"A, öyle mi? Bunu fark etmedim. Orada... arkadaşlarınla mı oturdunuz?"

Saçiko çay koymayı bıraktı, bana baktı, çaydanlığı iki eliyle birden kavramıştı. Bakışlarında, bir önceki karşılaşmamızda da gördüğüm aynı alaylı ifade vardı.

"Ne yazık ki tamamen yanılıyorsun, Etsuko" dedi sonunda. Sonra çay koymayı sürdürdü. "Amcamın evinde kalıyorduk."

"İnan ki ben yalnızca..."

"Evet, elbette. Utanmana hiç gerek yok, öyle değil mi?" Gü-

lerek fincanımı uzattı. "Özür dilerim, Etsuko, seni incitmek istemedim. Aslında senden istemem gereken bir şey var. Küçük bir rica." Saçiko kendi fincanına çay doldurmaya başladı. Bunu yaparken davranışlarına daha ciddi bir hava egemen olmuştu. Çaydanlığı bırakıp bana baktı. "Görüyorsun Etsuko, yaptığım kimi düzenlemeler düşündüğüm gibi gitmedi. Sonunda kendimi para sıkıntısı içinde buldum. Büyük para da değil, anlıyor musun? Küçük bir miktar."

"Çok iyi anlıyorum" dedim, sesimi alçaltarak. "Senin için çok zor olmalı, Mariko-San'ı düşünürsek."

"Etsuko, senden bir şey rica edebilir miyim?"

Hafifçe eğildim. "Kendime ait biraz birikmiş param var" dedim, neredeyse fısıltıyla. "Bir yardımım dokunursa sevinirim."

Beni hayrette bırakacak kadar yüksek sesle güldü. "Çok naziksin" dedi. "Ama senden bana borç vermeni istemedim. Aklımda başka bir şey vardı. Geçen gün bir şeyden söz etmiştin. Bir erişte lokantası işleten arkadaşından."

"Bayan Fujivara'dan mı söz ediyorsun?"

"Bir yardımcı aradığını söylemiştin. Bana oldukça yararlı olacak küçük bir iş."

"Peki" dedim duraksayarak, "istiyorsan bunu öğrenebilirim."

"Çok iyi olur." Saçiko bir an için bana baktı. "Ama bundan pek emin değilmiş gibi görünüyorsun, Etsuko."

"Hiç de değil. Bir daha rastladığımda öğrenirim. Ama merak ediyorum," –sesimi yeniden alçalttım– "bütün gün kızına kim bakacak?"

"Mariko'ya mı? Erişte lokantasında yardımcı olabilir. Oldukça işe yarayabilir."

"Bundan kuşkum yok. Ama biliyor musun, Bayan Fujivara'nın ne diyeceğinden emin değilim. Ayrıca, Mariko aslında bütün gün okulda olmalı."

"İnan, Etsuko, Mariko en küçük bir sorun çıkartmaz. Ayrıca okullar gelecek hafta kapanıyor. İnan, sorun olmaz. Bundan kuşkun olmasın."

Yeniden hafifçe eğildim. "Bir daha rastladığımda sorup öğreneceğim."

"Sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum." Saçiko çayından bir yudum içti. "Aslında, senden arkadaşını önümüzdeki günlerde görmeni rica edebilirim."

"Denerim."

"Çok naziksin."

Bir süre sustuk. Saçiko'nun çaydanlığı daha en baştan dikkatimi çekmişti; renksiz Çin porseleninden ustalıkla yapılmış zarif bir parçaydı. Şu an elimde tuttuğum fincan da aynı narin malzemeden yapılmıştı. Çayımızı içmeye başladığımızda, çay takımıyla kulübenin görünümü ve verandanın altındaki çamurlu toprağın oluşturduğu garip karşıtlık dikkatimi çekti. Başımı kaldırdığımda, Saçiko'nun beni izlemekte olduğunu gördüm.

"İyi takımlara alışkınım, Etsuko" dedi. "Görüyorsun, her zaman böyle yaşamam" –eliyle kulübeyi gösterdi– "bu biçimde. Elbette biraz sıkıntı çekmek pek umurumda değil. Ama kimi şeyler konusunda hâlâ titizimdir."

Hiçbir şey söylemeden eğildim. Saçiko da fincanını incelemeye başladı. Ellerinin arasında dikkatlice döndürerek incelemeyi sürdürdü. Birdenbire, "Galiba bu çay takımını çaldığımı söylemek yalan olmaz" dedi. "Ama amcamın onların yokluğunu duyacağını hiç sanmıyorum."

Ona biraz şaşırarak baktım. Saçiko fincanı önüne bırakıp birkaç sineği kovaladı.

"Amcanın evinde yaşıyordunuz, değil mi?" diye sordum.

Yavaşça başını salladı. "Çok çok güzel bir evdi. Bahçesinde havuzu vardı. Şimdi bulunduğumuz bu yerden farklıydı."

Bir an için ikimiz de kulübeden içeri baktık. Mariko bıraktığımız gibi sırtı bize dönük, köşesinde yatıyordu. Kedisiyle yavaşça konuşur gibiydi.

Her ikimizin de sessiz kaldığı bir sürenin sonunda, "Irmağın öbür tarafında kimsenin yaşadığını fark etmemiştim" dedim.

Saçiko döndü, uzak kıyıdaki ağaçlara doğru baktı. "Hayır, orada hiç kimseyi görmedim."

"Ama ya çocuk bakıcınız? Mariko onun oradan geldiğini söylüyordu."

"Çocuk bakıcım yok, Etsuko. Burada hiç kimseyi tanımıyorum."

"Mariko bana bir hanımdan söz ediyordu."

"Lütfen üstünde durma."

"Yani sence uyduruyor mu?"

Kısa bir süre Saçiko sanki bir şeyi düşünüyormuş gibi durdu. Sonra, "Evet. Yalnızca uyduruyor" dedi.

"Evet, galiba çocuklar bunu sıkça yaparlar."

Saçiko başını salladı. "Sen de anne olduğunda, Etsuko" dedi gülümseyerek, "bu tür şeylere alışacaksın."

Ondan sonra başka konulardan söz ettik. O günler arkadaşlığımızın başlangıcıydı ve önemsiz şeylerden konuşuyorduk. Birkaç hafta sonra bir sabah Mariko kendisine yaklaşan o kadından yine söz etti.

2

O günlerde Nakagava bölgesine geri dönmek içimde hâlâ üzüntü ve sevinç karışımı duygular uyandırıyordu. Bayırlık bir bölgeydi, ev öbeklerinin arasındaki dik ve dar sokakları yeniden tırmanmak içimi bir yitirme duygusuyla doldurmaya yetiyordu. Çok sık gitmesem de, uzun süre de uzak kalamıyordum.

Bayan Fujivara'yı aramak bende o karmaşık duyguları uyandırdı; çünkü saçları kırlaşmaya başlamış, nazik bir kadın olan Bayan Fujivara annemin en yakm arkadaşlarından biriydi. Erişte lokantası işlek bir sokakta bulunuyordu; sonradan eklenmiş bir çatıyla üstü örtülmüş beton bir ön avlusu vardı, müşteriler buradaki tahta masa ve sıralarda oturup yemeklerini yiyorlardı. Bayan Fujivara, öğlen tatillerinde ve büro çıkışı evlerine dönerken uğrayanlarla epey iş yapıyorsa da, günün öteki saatlerinde müşteriler azalıyordu.

O öğleden sonra biraz kaygılıydım, çünkü Saçiko çalışmaya başladığından beri ilk kez lokantaya gidiyordum. Bayan Fujivara'nın gerçekten de bir yardımcı istediğinden kuşku duyduğum için –her ikisi açısından da– kaygılanıyordum. Sıcak bir gündü ve küçük sokak insan kaynıyordu. Gölgeye vardığıma sevinmiştim.

Bayan Fujivara beni görünce sevindi. Bir masaya oturttu, sonra çay getirmeye gitti. O öğleden sonra pek az müşteri vardı –belki de hiç yoktu, anımsamıyorum– Saçiko da ortalıkta yoktu. Bayan Fujivara geri döndüğünde, "Arkadaşımın işleri nasıl gidiyor? İyi mi?" diye sordum.

"Arkadaşın mı?" Bayan Fujivara omuzlarının üstünden mutfağın kapısına doğru baktı. "Karideslerin kabuklarını ayıklıyor. Birazdan dışarı çıkar." Sonra, sanki düşüncesini değiştirmiş gibi ayağa kalkıp kapıya doğru ilerledi. "Saçiko-San" diye seslendi. "Etsuko burada." İçeriden bir sesin yanıt verdiğini duydum.

Yeniden oturduğunda Bayan Fujivara uzanıp karnıma dokundu. "Artık belli olmaya başlıyor" dedi. "Bundan sonra çok dikkat etmelisin."

"Pek fazla iş yaptığım yok zaten" dedim. "Oldukça basit bir yaşam sürüyorum."

"Bu iyi. İlk hamileliğimi anımsıyorum da, oldukça şiddetli bir deprem olmuştu. O zaman Kazuo karnımdaydı. Yine de tamamen sağlıklı doğdu. Fazla kaygılanmamaya bak, Etsuko."

"Kaygılanmamaya çalışıyorum." Mutfağın kapısına doğru baktım. "Benim arkadaş nasıl, memnun mu?"

Bayan Fujivara'nın bakışları benim mutfağa çevrilmiş bakışlarımı izledi. Sonra bana dönüp "Memnun galiba" dedi. "Siz iyi arkadaşsınız, değil mi?"

"Evet. Oturduğumuz mahallede çok fazla arkadaşım yok. Saçiko'yla tanışmış olduğum için mutluyum."

"Evet. Çok güzel." Bir süre bana baktı. "Etsuko, bugün oldukça yorgun görünüyorsun."

"Galiba öyle" dedim gülerek. "Galiba öyle de olması gerekiyor."

"Evet, elbette." Bayan Fujivara yüzüme bakmayı sürdürdü, "Biraz... mutsuz göründüğünü söylemek istemiştim."

"Mutsuz mu? Kesinlikle öyle bir şey yok. Yalnızca biraz yorgunum, ama bunun dışında hiç bu kadar mutlu olmamıştım."

"Çok güzel. Artık mutlu şeyleri düşünmelisin. Çocuğunu. Geleceği."

"Evet, öyle zaten. Çocuğumu düşünmek beni neşelendiriyor."

"Güzel." Başını sallarken hâlâ beni süzüyordu. "Her şey senin tutumuna bağlı. Bir anne istediği kadar çocuğunun fiziksel gereksinimlerini karşılasın, çocuk yetiştirmek için olumlu bir tutumunun olması gerek."

"Evet, o günleri iple çekiyorum" dedim gülerek. Duydu-

ğum gürültü üzerine yeniden mutfağa doğru baktım, ama Saçiko görünürde yoktu.

"Her hafta gördüğüm genç bir kadın var" diye sürdürdü konuşmasını Bayan Fujivara. "Hamileliğinin altıncı veya yedince ayında olmalı. Ne zaman mezarlığa gitsem onu orada görüyorum. Onunla hiç konuşmadım, ama orada kocasıyla dururken çok üzgün görünüyor. Hamile bir kız ile kocasının pazar günlerini ölümü düşünerek geçirmeleri doğru değil. Onlar bunu saygılarından yapıyorlar, biliyorum, ama yine de bunun doğru olmadığını düşünüyorum. Geleceği düşünmeleri gerek."

"Herhalde unutmak zor geliyor."

"Öyle herhalde. Onun için üzülüyorum. Ama artık ileriyi düşünmek zorundalar. Bir çocuk dünyaya getirmek ve her hafta mezarlığı ziyaret etmek olmaz."

"Elbette."

"Mezarlıklar genç insanlara göre değildir. Kazuo bazen benimle gelir, ama ben hiç üstelemem. İleriye doğru bakmaya başlamanın da zamanı geldi."

"Kazuo nasıl?" diye sordum. "İşinden memnun mu?"

"Memnun. Gelecek ay terfi bekliyor. Ama başka şeyleri de biraz düşünmesi gerekir. Sonsuza kadar genç kalmayacak."

Tam o sırada gözüm dışarıda gelip geçen insan selinin ortasında, güneşin altında duran küçük bir karaltıya takıldı.

"Oradaki Mariko-San değil mi?" dedim.

Bayan Fujivara oturduğu yerde geriye dönüp "Mariko-San" diye seslendi. "Nerelerdeydin?"

Mariko bir an dışarıda caddede kımıldamadan durdu. Sonra ön avlunun gölgesine yürüdü, önümüzden geçti, yakınımızdaki boş bir masaya oturdu.

Bayan Fujivara küçük kızı izledikten sonra bana huzursuz bir bakış fırlattı. Bir şeyler söylemek üzereymiş gibiydi, ama sonra ayağa kalktı ve küçük kıza doğru ilerledi.

"Mariko-San, nerelerdeydin?" Bayan Fujivara sesini alçaltmıştı, ama onu duyabiliyordum. "Böyle kaçıp gitmemen gerek. Annen sana çok kızgın."

Mariko parmaklarını inceliyordu. Bayan Fujivara'ya bakmadı bile.

"Üstelik, Mariko-San, lütfen müşterilerle öyle konuşma. Bunun terbiyesizlik olduğunu bilmiyor musun? Annen sana çok kızgın."

Mariko ellerini incelemeyi sürdürdü. Ardından Saçiko mutfağın kapı aralığında belirdi. O sabah Saçiko'yu gördüğümde ilk düşündüğümden gerçekten de daha yaşlı olduğu izlenimine kapıldığını anımsıyorum; bir eşarbın içine gizlenmiş uzun saçlarıyla gözlerinin ve ağzının çevresindeki yorgun cilt bölgeleri sanki daha da belirgindi.

"İşte annen burada" dedi Bayan Fujivara. "Galiba sana çok kızgın."

Küçük kız annesine sırtı dönük olarak oturmayı sürdürdü. Saçiko ona bir göz atıp gülümseyerek bana döndü.

"Nasılsın Etsuko?" dedi, kibarca eğilerek. "Seni burada görmek ne hoş bir sürpriz."

Ön avlunun öbür köşesinde devlet dairesi kılığıyla iki kadın bir masada oturmaktaydı. Bayan Fujivara o yana doğru bir el hareketi yaptı, sonra bir kez daha Mariko'ya döndü.

"Neden biraz mutfağa gitmiyorsun" dedi usulca. "Annen sana ne yapman gerektiğini gösterecek. Çok kolay. Hiç kuşkum yok, senin gibi zeki bir kız üstesinden gelir."

Mariko söylenenleri duymamış gibiydi. Bayan Fujivara Saçiko'ya baktı; bir an birbirlerine soğuk bakışlar fırlattıklarını düşündüm. Sonra Bayan Fujivara döndü, müşterilerine doğru yürüdü. Onları tanıyormuş gibiydi, çünkü ön avlunun karşı tarafına geçerken tanıdık birilerini selamlar gibi selamlamıştı.

Saçiko gelip masamın köşesine ilişti. "Mutfağın içerisi çok sıcak" dedi.

"İşleriniz nasıl gidiyor?" diye sordum.

"Nasıl mı gidiyor? Şey, Etsuko, bir erişte lokantasında çalışmak elbette eğlenceli bir deneyim. Ne yalan söyleyeyim, kendimi günün birinde böyle bir yerde tabakları yıkarken bulacağımı düşünmemiştim. Yine de, oldukça eğlenceli" diyerek çabucak güldü.

"Anlıyorum. Ya Mariko, düzeldi mi biraz?"

İkimiz de Mariko'nun oturduğu masaya baktık, çocuk hâlâ ellerine bakıyordu.

"A, Mariko iyi" dedi Saçiko. "Elbette zaman zaman huzursuzlanıyor. Ama bu koşullar altında başka türlü olması da beklenemez. Bu hoş değil, Etsuko, ama görüyorsun ki kızım benim mizah anlayışımı paylaşmıyor. Burasını pek eğlenceli bulmuyor." Saçiko gülümseyerek tekrar Mariko'ya baktı. Sonra ayağa kalkıp ona doğru yürüdü.

Yavaşça sordu: "Bayan Fujivara'nm bana anlattıkları doğru mu?"

Küçük kız yanıt vermedi.

"Müşterilere karşı yine kabalaştığını söylüyor. Bu doğru mu?"

Mariko yine yanıt vermedi.

"Bana anlattıkları doğru mu? Mariko, soru sorulduğunda yanıt ver lütfen."

"O kadın yine geldi" dedi Mariko. "Dün gece. Sen gittikten sonra."

Saçiko bir iki saniye kızına baktı. Sonra, "Galiba artık içeri girsen iyi olacak. Haydi. Ne yapman gerektiğini göstereceğim" dedi.

"Dün gece yeniden geldi. Beni evine götüreceğini söyledi."

"Haydi, Mariko, mutfağa git ve orada beni bekle."

"Bana yaşadığı yeri gösterecek."

"Mariko, içeri git."

Ön avluda Bayan Fujivara ve iki kadın bir şeylere yüksek sesle gülüyorlardı. Mariko avuçlarına bakmayı sürdürdü. Saçiko dönüp benim masama geldi.

"Beni biraz bağışla Etsuko" dedi. "Ocaktakine bakınam gerek. Birazdan geri dönerim." Sonra sesini alçaltarak ekledi: "Bu tür bir yere hayran olması beklenemez, değil mi?" Gülümsedi ve mutfağa doğru yürüdü. Kapıda bir kez daha kızına döndü:

"Haydi Mariko, gel içeri."

Mariko kıpırdamadı. Saçiko omuzlarını silkip mutfağın içinde gözden kayboldu.

*

O yazın başlangıcında, hemen hemen aynı dönemde, Ogata-San bizi ziyarete gelmişti; bu yılın başlarında Nagasaki'den taşınalı

beri onun ilk ziyaretiydi. Kocamın babasıydı, tuhaftır ama onu hep "Ogata-San" olarak düşünürdüm, hatta benim soyadımın da bu olduğu o günlerde bile. Ancak onu oldukça uzun bir süre "Ogata-San" olarak tanımıştım –hatta Jiro'yla tanışmadan uzun zaman önce– ona "Baba" demeye de hiç alışamadım.

Kocam ile Ogata-San birbirlerine pek benzemezlerdi. Bugün Jiro'yu anımsadığımda gözümün önüne ciddi yüzlü, sağlam yapılı, ufak tefek bir adam geliyor. Kocam dış görünüşüne öyle meraklıydı ki evdeyken bile çoğu kez gömlek ve kravatla gezinirdi. Şu anda onu, çoğunlukla gördüğüm haliyle oturma odamızdaki tatamide oturmuş, kahvaltısına ya da akşam yemeğine yumulmuş olarak görüyorum. Yürürken olsun dururken olsun, bir boksör için yadırganacak yanı bulunmayan bir biçimde öne doğru eğilme alışkanlığı olduğunu anımsıyorum. Babası ise onun aksine her zaman omuzları geriye atılmış, kendisine sakin, rahat bir görünüm veren bir biçimde otururdu. O yaz bizi ziyarete geldiğinde Ogata-San hâlâ çok sağlıklıydı, hatta çok daha genç bir adamın iyi gelişmiş fiziği ve dinçliği vardı üzerinde.

Onun Şigeo Matsuda'nın adını andığı ilk sabahı anımsıyorum. Daha geleli birkaç gün olmuştu, ama küçük kare odayı birkaç gün daha kalacak kadar rahat bulmuş olmalıydı. O sabah hava açıktı ve üçümüz de Jiro işine gitmeden önce kahvaltımızı bitirmek üzereydik.

"Şu sizin okul toplantısı" dedi Jiro'ya, "bu gece değil mi?"

"Hayır, yarın gece."

"Şigeo Matsuda'yı görecek misin?"

"Şigeo mu? Hayır, sanmam. Bu tür şeylere pek katılmaz. Seni bırakıp gitmem gerektiği için özür dilerim, baba. Gitmesem iyi olur, ama o zaman gücenirler."

"Merak etme. Etsuko-San bana gayet iyi bakar. Ayrıca bu tür fırsatlar önemlidir."

"Birkaç gün izin alacaktım işten" dedi Jiro, "ama bu aralar çok sıkışığız. Dediğim gibi, senin geldiğin gün aldık bu emri. Gerçekten can sıkıcı bir şey."

"Hiç de değil" dedi babası. "Gayet iyi anlıyorum. Benim de iş hayatımda iki ayağımın bir pabuca girdiği günler geride kalalı çok olmadı. O kadar da yaşlı değilim, biliyorsun."

"Hayır, elbette."

Bir süre hiç konuşmadan yemeye devam ettik. Sonra Ogata-San, "Yani Şigeo Matsuda'ya rastlayacağını sanmıyorsun" dedi. "Ama arada sırada ona hâlâ rastlıyorsun, değil mi?"

"Bugünlerde pek sık değil. Yaşımız ilerledikçe yollarımız ayrıldı."

"Evet, hep böyle olur. Sınıf arkadaşlarının hep yolları ayrılır, o zaman da ilişkilerini korumak zor gelir. İşte bu toplantılar bunun için çok önemlidir. İnsan bağlarını bu kadar çabuk unutmamalı. Arada sırada geriye şöyle bir göz atmak iyi olur, olayları gerçek açıları içinde görmeyi sağlar. Evet, yarın bence mutlaka gitmelisin."

"Belki babam pazar günü de bizimle kalır" dedi kocam. "O zaman belki o gün birlikte bir yerlere gideriz."

"Evet, bunu yapabiliriz işte. Harika bir düşünce. Ama yapman gereken başka işin varsa, benim için hiç önemli değil."

"Hayır, pazar gününü boş bırakabilirim herhalde. Bu aralar bu kadar meşgul olduğum için özür dilerim."

"Yarın için eski öğretmenlerinizi de çağırdınız mı?" diye sordu Ogata-San.

"Bildiğim kadarıyla hayır."

"Bu tür olaylara öğretmenlerin daha sık çağırılmaması ayıp bir şey. Beni bazen çağırırlar. Üstelik ben gençken, öğretmenlerimizin çağrılmasına hep önem verirdik. Bence doğrusu da bu. Bir öğretmenin emeklerinin meyvesini görmesi için, öğrencilerin de gönül borçlarını göstermeleri için bir fırsat bu. Bence, ancak öğretmenler de bulunurlarsa yerinde bir iş olur."

"Evet, belki de haklısın."

"İnsanlar bugünlerde eğitimlerini kimlere borçlu olduklarını kolayca unutuyorlar."

"Evet, haklısın."

Kocam yemeğini bitirdi ve çubuklarını elinden bıraktı. Ona biraz daha çay koydum.

"Tuhaf, küçük bir olay oldu geçen gün" dedi Ogata-San. "Geriye dönüp baktığımda, belki de eğlenceli bile. Nagasaki'de kütüphanedeydim, süreli bir yayına rastladım – bir öğretmenler dergisi. Hiç duymamıştım, benim zamanımda yoktu. Onu oku-

yan, Japonya'daki bütün öğretmenlerin artık komünist olduğunu sanırdı."

"Görünüşe göre ülkede komünizm yayılıyor" dedi kocam.

"Arkadaşın Şigeo Matsuda'nın da yazısı var. Makalesinde adımın geçtiğini görünce nasıl şaşırdığımı düşün. Bugünlerde bu kadar söz edilmeye değer olduğumu sanmıyordum."

"Hiç kuşkum yok, babamı Nagasaki'de hâlâ çok iyi anımsıyorlar" diye araya girdim.

"Oldukça olağandışı bir şeydi. Dr. Endo ve benden, bizim emekliliğimizden söz ediyordu. Doğru anladımsa, bu mesleğin bizden kurtulduğunu söylemek istiyordu. Aslında, savaşın sonunda bizim işten kovulmuş olmamız gerektiğini öne sürecek kadar ileri gitmişti. Oldukça garip."

"Bunun aynı Şigeo Matsuda olduğundan emin misin?" diye sordu Jiro.

"Aynı adam. Kuriyama Koleji'nden. Garip. Bizim eve, seninle oynamaya geldiğini anımsıyorum. Annen onu şımartırdı. Kütüphaneciye, bir kopyasını alabilir miyim, diye sordum, o da benim için bir tane sipariş edebileceğini söyledi. Sana gösteririm."

"Oldukça vefasızmış" dedim.

"O kadar şaşırdım ki" dedi Ogata-San, bana dönerek. "Ayrıca Kuriyama'daki okul müdürüne onu tavsiye eden de bendim."

Jiro çayını bitirip ağzını peçetesine sildi. "Oldukça üzücü. Dediğim gibi, Şigeo'yu epeydir görmedim. Özür dilerim, baba, ama şimdi iznini istemeliyim, yoksa gecikeceğim."

"Elbette, iyi işler dilerim."

Jiro hole indi ve ayakkabılarını giymeye başladı. Ogata-San'a, "Sizin konumunuza gelmiş bir kişi biraz eleştiri beklemelidir, baba. Bu çok doğal" dedim.

"Öyle" dedi, kahkahalarla gülerek. "Hayır, üzerinde durma, Etsuko. Bunu bir daha düşünmedim bile. Yalnızca Jiro o toplantıya gidecek diye aklıma geldi. Endo'nun makaleyi okuyup okumadığını merak ediyorum."

"İyi günler, baba" diye holden seslendi Jiro. "Erken dönmeye çalışacağım."

"Saçmalama, hiç sorun değil. İşin daha önemli."

O sabah daha sonra Ogata-San odasından ceketini giymiş ve kravatını takmış olarak çıktı.

"Dışarı mı çıkıyorsunuz, baba?" diye sordum.

"Dr. Endo'yu ziyaret etmeyi düşünüyordum."

"Dr. Endo mu?"

"Evet, bugünlerde ne durumda, gidip göreyim, diyordum."

"Öğlen yemeğinden önce gitmeyeceksiniz, değil mi?"

"Birazdan çıksam iyi olacak" dedi, saatine bakarak. "Endo artık Nagasaki'nin biraz dışında yaşıyor. Trenle gitmem gerekecek."

"O zaman size bir yiyecek paketi hazırlayayım, birkaç dakikadan fazla sürmez."

"Oo, teşekkür ederim, Etsuko. Öyleyse birkaç dakika beklerim. Aslında, senin bana bunu önereceğini umuyordum."

"Keşke söyleseydiniz" dedim, ayağa kalkarak. "Böyle dolaylı yoldan her zaman istediklerinizi elde edemezsiniz, baba."

"Ama beni doğru anlayacağını biliyordum, Etsuko. Sana güveniyorum."

Mutfağa doğru yürüyüp sandaletlerimi giydim, çini zemine indim. Birkaç dakika sonra, paravan kayarak açıldı ve Ogata-San kapıda göründü. Beni iş yaparken izlemek için eşiğe oturdu.

"Bana ne pişiriyorsun?"

"Pek bir şey yok. Dün akşamdan kalanlar. Bu kadar geç haber verirseniz daha iyisini bekleyemezsiniz."

"Ama hiç kuşkum yok sen onu oldukça iştah açıcı bir şeye dönüştürmeyi başaracaksın. Yumurtayla ne yapıyorsun? Dünden kalan bir şey değil o, değil mi?"

"Bir de omlet yapayım dedim. Oldukça kısmetlisiniz, baba, bütün cömertliğim üstümde."

"Bir omlet. Nasıl yapıldığını bana öğret. Zor mu?"

"Epeyce zor. Bu saatten sonra öğrenmeye çalışacaksınız da ne olacak?"

"Ama ben öğrenmek istiyorum. Ayrıca, 'bu saatten sonra' derken ne demek istiyorsun? Pek çok yeni şey öğrenecek kadar gencim hâlâ."

"Sahiden mi, aşçı mı olacaksınız, baba?"

"Bunda gülünecek bir şey yok. Yıllar geçtikçe aşçılığın de-

ğerini daha iyi anladım. Bu bir sanat, buna inandım, resim ya da şiir kadar soylu. Yalnızca ürün çok kısa sürede ortadan yok olduğu için değeri verilmiyor."

"Resim yapmayı sürdürün, baba. Onu daha iyi yapıyorsunuz."

"Resim yapmak." İçini çekti. "Bana bir zamanlar verdiği zevki vermiyor artık. Hayır, senin yaptığın gibi omlet yapmayı öğrenmeliyim bence, Etsuko. Fukuoka'ya dönmeden önce bana öğretmelisin."

"Bir kere nasıl yapıldığını öğrenince onu bir sanat olarak düşünmezsiniz artık. Belki de kadınlar bu tür şeyleri gizli tutmalı."

Kendi kendine gülermiş gibi güldü, sonra sessizce beni izlemeyi sürdürdü.

"Ne bekliyorsun, Etsuko?" diye sordu sonunda. "Bir oğlan mı, yoksa bir kız mı?"

"Benim için gerçekten fark etmez. Oğlan olursa, ona sizin adınızı verebiliriz."

"Sahi mi söylüyorsun? Söz mü?"

"Şimdi bir kez daha düşününce, bilemiyorum. Baba'nın ilk adının ne olduğunu unutuyordum. Seiji – çirkin bir ad."

"Ama sırf beni çirkin bulduğun için öyle geliyor sana, Etsuko. Bir sınıftaki öğrencilerin benim hipopotama benzediğime karar verdiklerini anımsıyorum. Ama sen böyle başkalarının tuzaklarına düşüp caymamalısın."

"Doğru söylüyorsunuz. O zaman bakalım Jiro ne düşünüyor."

"Evet."

"Ama ben oğlumun sizin adınızı almasını isterim, baba."

"Bu beni çok mutlu eder." Gülümsedi ve eğilip selam verdi. "Ama akrabaların çocuklara kendi adlarının verilmesinde diretmelerinin ne kadar sinir bozucu olduğunu bilirim. Karımla birlikte Jiro'ya ad koymak yüzünden tartıştığımız o günleri anımsıyorum. Ben ona benim amcamın adını koymak istiyorum, karımsa çocuklara akrabaların adlarının konmasından hoşlanmıyordu. Elbette sonunda istediğini yaptırdı. Keiko, ikna edilmesi güç bir kadındı."

"Keiko güzel bir ad. Kız olursa belki de ona Keiko adını veririz."

"Bu kadar çabuk sözler vermemelisin. Sözünü tutmazsan yaşlı bir adamı büyük bir düş kırıklığına uğratırsın."

"Özür dilerim, yalnızca yüksek sesle düşünüyordum."

"Üstelik, Etsuko, çocuğuna adlarını koyacağın başka insanlar da vardır mutlaka. Daha yakın olduğun insanlar."

"Belki. Ama oğlan olursa sizin adınızı koyacağım. Bir zamanlar benim için baba gibiydiniz."

"Artık baba gibi değil miyim?"

"Evet, elbette. Ama bu farklı."

"Jiro sana karşı iyi bir kocadır, umarım."

"Elbette. Daha mutlu olamazdım."

"Çocuk da sizi mutlandıracak."

"Evet. Bundan daha iyi bir zaman olamazdı. Artık buraya tam anlamıyla yerleştik ve Jiro'nun işleri yolunda. Bu çocuğun doğması için bundan daha iyi bir zaman olamaz."

"Öyleyse mutlusun?"

"Evet, çok mutluyum."

"Güzel. Ben ikiniz için de seviniyorum."

"İşte, sizin yemek hazır." Yiyecek paketini uzattım.

"Ah, evet, akşamdan artanlar" dedi, coşkulu bir eğilişle tası alırken. Kapağını biraz kaldırdı. "Lezzetli görünüyor."

Sonunda oturma odasına döndüğümde Ogata-San holde ayakkabılarını giyiyordu.

"Söyle Etsuko" dedi, ayakkabı bağlarından başını kaldırmadan, "sen bu Şigeo Matsuda'yla hiç karşılaştın mı?"

"Bir iki kere. Evlendikten sonra bizi ziyaret ederdi."

"Ama bugünlerde pek de sıkı fıkı değilsiniz galiba?"

"Hemen hemen hiç. Birbirimize kartlar yolluyoruz, hepsi bu."

"Jiro'dan arkadaşına mektup yazmasını isteyeceğim. Şigeo özür dilemeli. Yoksa Jiro'nun bu genç adamla arkadaşlığını kesmesi konusunda diretmem gerekecek."

"Anlıyorum."

"Kahvaltıda konuşurken bunu ona söylemeyi düşündüm. Ama sonra bu tür bir konuşmanın akşama bırakılmasını uygun buldum."

"Belki de haklısınız."

Ogata-San çıkmadan önce bir kez daha öğlen yemeği paketi için teşekkür etti.

*

Sonuçta o akşam konuyu açmadı. Eve döndüklerinde her ikisi de yorgun görünüyordu. Gecenin büyük bir bölümünü gazete okuyarak, çok az konuşarak geçirdiler. Ogata-San bir kere Dr. Endo'dan söz etti. Akşam yemeğindeydik ve yalnızca, "Endo iyi görünüyordu. İşini özlüyor tabii. Ne de olsa adam işi için yaşıyordu" dedi.

O gece yatakta, uyumadan önce, Jiro'ya, "Umarım babanı gerektiği gibi ağırlayabiliyoruzdur" dedim.

"Daha ne bekleyebilir ki?" dedi kocam. "Bu kadar kaygılanıyorsan neden onu bir yerlere götürmüyorsun?"

"Cumartesi öğleden sonra çalışacak mısın?"

"Nasıl çalışmam ki? Programın gerisindeyim. Beni ziyaret etmek için en sıkışık dönemi seçmiş. Çok kötü."

"Ama pazar günü gezmeye gidebileceğiz, değil mi?"

Yanıt alamayacağım duygusuna kapılmama karşın gözlerimi karanlığa dikerek bekledim. Jiro, iş günü sonrası hep yorgun olurdu ve pek konuşmak istemezdi.

Yine de, Ogata-San için gereğinden fazla kaygılanıyordum galiba, çünkü o yaz yaptığı ziyaret, en uzun ziyareti olacağa benziyordu. Saçiko'nun dairemizin kapısını çaldığı gece de bizde olduğunu anımsıyorum.

*

Daha önce hiç görmediğim bir elbise giymiş, omuzlarına bir şal almıştı. Özenle makyaj yapmıştı, ama sıkıca tutturulmuş saçlarından bir tutam saç kurtulmuş, yanağına düşmüştü.

"Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim, Etsuko" dedi gülümseyerek. "Acaba Mariko buralarda mı, diye merak ettim."

"Mariko mu? Yok, hayır."

"Peki, önemli değil. Onu hiç görmediniz mi?"

"Ne yazık ki görmedim. Yoksa kayboldu mu?"

"Öyle bakınana gerek yok" dedi gülerek. "Yalnızca döndüğümde kulübede yoktu, hepsi bu. Kuşkusuz onu birazdan bulurum."

Holde konuşuyorduk; Jirò ve Ogata-San'ın bize doğru baktığını fark ettim. Saçiko'yu tanıştırdım, birbirlerine eğilerek selam verdiler.

"Kaygı verici bir durum" dedi Ogata-San. "Belki de hemen polisi aramalıyız."

"Buna hiç gerek yok" dedi Saçiko. "Bulurum nasıl olsa."

"Ama yine de işi sağlama almak için telefon etmek en iyisi."

"Yok, gerçekten" – Saçiko'nun sesinde hafif bir tedirginlik vardı– "hiç gerek yok. Merak etmeyin onu bulurum."

"Onu aramana yardım edeyim" dedim, ceketimi üzerime geçirirken.

Kocam onaylamaz gibi bana baktı. Bir şey söyleyecek gibi oldu, ama sonra sustu. Sonunda, "Dışarısı neredeyse karanlık" dedi.

"Gerçekten, Etsuko, bu kadar telaşa gerek yok" dedi Saçiko. "Bir dakikacık dışarı gelebilirsen, çok minnettar olurum."

"Dikkatli ol, Etsuko" dedi Ogata-San. "Çocuğu hemen bulamazsanız polise telefon edin."

Merdivenlerden inmeye başladık. Dışarısı hâlâ sıcaktı, boş arazinin karşı yanında güneş epeyce alçalmıştı, çamur karıklarını daha bir ortaya çıkarıyordu.

"Evin çevresine baktın mı?" diye sordum.

"Hayır, henüz bakmadım."

"O zaman bakalım." Hızlı hızlı yürümeye başladım. "Mariko'nun birlikte olabileceği arkadaşları var mı?"

"Sanmıyorum. Gerçekten, Etsuko" –Saçiko gülerek elini koluma koydu– "bu kadar paniğe gerek yok. Ona bir şey olmamıştır. Aslında, Etsuko, sana bir haber vermek için uğramıştım. Görüyorsun, sonunda her şey yoluna girdi. Önümüzdeki günlerde Amerika'ya gidiyoruz."

"Amerika mı?" Belki Saçiko'nun eli kolumda olduğu için, belki de şaşırdığım için, durdum.

"Evet, Amerika. Böyle bir yerden söz edildiğini duydun herhalde." Benim şaşkınlığım hoşuna gitmişti.

Yeniden yürümeye başladım. Yerleşim bölgemizin çevresinde, binalar yapılırken dikilmiş genç ve cılız fidanlarla ara ara kesilen beton kaldırım vardı. Pek çok pencerede ışık vardı.

"Bana daha başka bir şey sormayacak mısın?" dedi Saçiko arkamdan yetişerek. "Bana niçin gittiğimi sormayacak mısın? Kiminle gittiğimi?"

"İstediğin buysa, çok sevindim" dedim. "Ama belki de ilkin kızını bulsak daha iyi olur."

"Etsuko, şunu anlamanı isterim ki, utanacağım bir şey yok. Kimseden saklayacağım hiçbir şey yok. Lütfen bana her şeyi sor, utanmam."

"Önce kızını bulmamız gerektiğini düşünüyorum. Daha sonra konuşabiliriz."

"Pekâlâ, Etsuko" dedi gülerek. "Haydi, önce Mariko'yu bulalım."

Oyun alanlarına baktık, her apartmanın çevresini dolaştık. Kısa sürede kendimizi başladığımız yerde bulduk. Sonra apartmanlardan birinin ana girişinde iki kadının konuştuğunu fark ettim.

"Belki şuradaki hanımlar bize yardım edebilir" dedim.

Saçiko kıpırdamadı. Kadınlara doğru baktı ve "Pek sanmıyorum" dedi.

"Ama görmüş olabilirler. Kızını görmüş olabilirler."

Saçiko kadınlara bakmayı sürdürdü. Bir kahkaha atıp omuzlarını silkti. "Pekâlâ" dedi. "Haydi onlara dedikodu yapabilecekleri bir konu verelim. Benim için fark etmez."

Onlara doğru ilerledik; Saçiko kibarca ve soğukkanlılıkla sorular sordu. Kadınlar kaygıyla bakıştılar, ama ikisi de küçük kızı görmemişti. Saçiko onları telaş edecek bir şeyin olmadığına inandırdı, oradan ayrıldık.

"Hiç kuşkum yok, şimdi onlara gün doğdu" dedi bana. "Artık konuşacakları konu çıktı."

"Bence kötü bir düşünceleri yoktur. Her ikisi de gerçekten kaygılıydı."

"Çok naziksin, Etsuko, ama gerçekten beni buna inandırmana gerek yok. Görüyorsun, hiçbir zaman insanların benimle ilgili düşünceleriyle ilgilenmezdim, şimdi bunu daha da az önemsiyorum."

Yürümekten vazgeçtik. Çevreme, apartman pencerelerine bir göz attım. "Başka nerede olabilir ki?" dedim.

"Görüyorsun, Etsuko, utandığım hiçbir şey yok. Senden gizlemek istediğim hiçbir şey yok. Ya da bu kadınlardan, iş ona kalırsa."

"Irmağın kıyısına da bakalım mı?"

"Irmağa mı? Ah, oraya baktım."

"Ya öbür kıyısına? Belki de öteki kıyıdadır."

"Sanmam, Etsuko. Aslında, kızımı tanıyorsam, şimdi kulübeye dönecektir. Belki de bu telaşa neden olduğu için memnundur da."

"Peki, gidip bakalım."

Boş arazinin sınırına geldiğimizde, güneş ırmağın ötesinde kaybolmakta ve kıyıdaki söğüt ağaçlarını gölgelemekteydi.

"Benimle gelmene gerek yok" dedi Saçiko. "Birazdan bulurum onu."

"Tamam. Seninle geliyorum."

"Pekâlâ."

Kulübeye doğru yürümeye başladık. Ayağımda sandaletlerim olduğu için engebeli arazide yürümekte güçlük çekiyordum.

"Ne kadar zamandır dışarıdasın?" diye sordum. Saçiko birkaç adım önümdeydi; önce yanıt vermediği için belki de duymadı diye düşündüm. "Ne kadar zamandır dışarıdasın?" diye yineledim.

"Ah, çok olmadı."

"Ne kadar? Yarım saat? Daha çok?"

"Üç ya da dört saat, galiba."

"Anlıyorum."

Çamurlu yolda, su birikintilerinden kaçınmak için çaba harcayarak ilerlemeyi sürdürdük. Kulübeye vardığımızda, "Belki öbür kıyıya da bakmak gerek, ne olur ne olmaz" dedim.

"Ormana mı? Kızım oraya gitmez. Haydi gidip kulübeye bakalım. Bu kadar kaygı duymana gerek yok, Etsuko." Yeniden güldü, ama bunu yaparken sesi biraz titriyordu.

Elektriği olmayan kulübe karanlıktaydı. Saçiko tatamiye çıktığında ben girişte bekledim. Kızının adını seslendi, ana

odaya bağlı iki küçük odanın paravanlarını çekti. Bense dikilip onun karanlıkta dolaşırken çıkardığı sesleri dinledim, sonra o da girişe geldi.

"Belki de sen haklısın" dedi. "En iyisi öbür kıyıya da bir göz atmak."

Irmak boyunca havada böcekler uçuşuyordu. Sessizce ırmağın aşağısındaki tahta köprüye doğru yürüdük. Öteki tarafta, karşı kıyıda Saçiko'nun söz etmiş olduğu orman vardı.

Köprüyü geçerken Saçiko dönerek hızlı hızlı şöyle dedi: "Sonunda bir bara gittik. Sinemaya, Gary Cooper'ın bir filmine gidecektik, ama uzun bir kuyruk vardı. Kent çok kalabalıktı, üstelik pek çok kişi de sarhoştu. Sonunda bir bara gittik, bize küçük bir oda verdiler."

"Anlıyorum."

"Herhalde sen barlara gitmiyorsun, değil mi, Etsuko?"

"Hayır, gitmiyorum."

Irmağın bunca uzak bir yerine ilk kez geliyorduk. Ayağımın altındaki toprak yumuşak ve kaygandı. İlerideki ağaçların oluşturduğu karanlığa doğru yeniden artan bir telaşla ilerlememe neden olan, o kıyıda duyduğum soğuk bir huzursuzluk duygusu, önseziye benzeyen bir duygu, belki de yalnızca düş gücümün ürünüydü.

Saçiko kolumdan kavrayarak beni durdurdu. Onun baktığı yönde, ırmağın kıyısının biraz ilerisinde kıyıya yakın bir yerde, otların üzerinde bohçaya benzer bir şey duruyordu. Karanlıkta, çevredeki topraktan biraz daha koyuca bir gölge fark ediliyordu. İlk tepkim, ona doğru koşmak oldu, ama sonra Saçiko'nun hiç kıpırdamadan o nesneye doğru baktığını fark ettim.

"Nedir o?" dedim afallayarak.

"Mariko" dedi sessizce. Bana doğru döndüğünde, gözlerinde garip bir bakış vardı.

3

Bu olaylarla ilgili anılarım zamanla bulanıklaşmış, olaylar pek de bugün anımsadığım gibi olmamış olabilir. Ancak çökmekte olan karanlıkta ırmak kıyısının aşağısındaki o karaltıya doğru bakarken ikimizi birbirimize bağlayan o uğursuz büyüyü çok iyi anımsıyorum. Birden büyü bozuldu, ikimiz birden koşmaya başladık. Yakınlaştığımızda Mariko'nun dizlerini karnına çekip sırtı bize dönük olarak dertop yattığını gördüm. Saçiko ona daha da yaklaşmıştı; bense hamileliğim nedeniyle yavaşlamıştım. Yaklaştığımda çocuğun yanında duruyordu. Mariko'nun gözleri açıktı; bir an ölmüş olduğunu düşündüm. Ama sonra gözlerinin kıpırdadığını gördüm; tuhaf bir şaşkınlıkla bize baktı.

Saçiko dizlerinin üzerine çömelip çocuğun başını kaldırdı. Mariko dik dik bakmayı sürdürüyordu.

"Mariko-San, iyi misin?" dedim soluk soluğa.

Yanıt vermedi. Saçiko da, kızını sanki kırılabilir, baygın bir bebekmiş gibi kollarının arasında evirip çevirerek incelerken suskundu. Saçiko'nun elbisesinin kolundaki kanı fark ettim, sonra bunun Mariko'dan bulaştığını gördüm.

"En iyisi birisini çağıralım" dedim.

"Ciddi bir şey değil" dedi Saçiko. "Yalnızca bir sıyrık. Bak, yalnızca ufak bir kesik."

Mariko bir su birikintisinin içinde yatıyordu, üstelik kısa elbisesinin bir ucu karanlık sudan sırılsıklam olmuştu. Kan, eteğinin altından, kalçasındaki bir yaradan akıyordu.

"Ne oldu?" dedi Saçiko kızına. "Ne oldu sana?"

Mariko gözlerini annesinden ayırmıyordu.

"Galiba şok geçiriyor" dedim. "Belki hemen soru sormamak en iyisi."

Saçiko Mariko'yu ayağa kaldırdı.

"Senin için çok kaygılandık, Mariko-San" dedim. Küçük kız bana kuşkulu bir bakış fırlattı, sonra döndü, yürümeye başladı. Oldukça düzgün yürüyordu; bacağındaki yara ona pek sorun olmuyor gibiydi.

İlerideki köprüden geçip kıyı boyunca ilerledik. İkisi konuşmadan önümde yürüyordu. Kulübeye vardığımızda hava büsbütün kararmıştı.

Saçiko Mariko'yu banyoya götürdü. Çay demlemek için ana odanın ortasındaki ocağı yaktım. Ocaktan başka, Saçiko'nun yakmış olduğu asılı duran eski bir fener odadaki tek ışık kaynağıydı, odanın büyük bir bölümü gölgede kalıyordu. Bir köşede bizim gelişimizle uyanmış birkaç ufak siyah kedi yavrusu huzursuzlanarak kıpırdanmaya başladı. Tatamiye sapladığı tırnakları iç gıcıklayıcı sesler çıkarıyordu.

Yeniden göründüklerinde, anne-kız kimonolarını giymişlerdi. Bitişik odalardan birine girdiler; bir süre daha bekledim. Saçiko'nun sesi, paravanın ardından duyuluyordu.

Sonunda Saçiko tek başına içeri geldi. "Hava hâlâ çok sıcak" dedi. Odayı boydan boya geçip verandaya açılan paravanları yana doğru çekti.

"Mariko nasıl?" diye sordum.

"Çok iyi. Kesik önemli değil." Saçiko paravanların yanma, esintiye karşı oturdu.

"Olanları polise bildirmeyecek miyiz?"

"Polis mi? Ama bildirilecek ne var ki! Mariko bir ağaca tırmanırken düştüğünü söyledi. Bacağındaki kesik o zaman olmuş."

"Yani, bu gece hiç kimseyle birlikte değil miymiş?"

"Hayır. Kiminle birlikte olabilir?"

"Peki, ya o kadın?" dedim.

"Hangi kadın?"

"Mariko'nun sözünü ettiği kadın. Hâlâ uydurma olduğundan emin misin?"

Saçiko içini çekti. "Büsbütün uydurma değil, galiba" dedi. "Mariko'nun bir zamanlar görmüş olduğu biri. Bir zamanlar, daha çok küçükken."

"Ama o kadın bu gece buraya gelmiş olabilir mi?"

Saçiko güldü. "Hayır, Etsuko, bu tam anlamıyla olanaksız. Ne olursa olsun, o kadın öldü. İnan bana, Etsuko, o kadınla ilgili her şey, Mariko'nun zorluk çıkartmak istediğinde oynamayı sevdiği küçük bir oyun. Onun bu küçük oyunlarına alıştım artık."

"Ama neden böyle öyküler anlatsın?"

"Neden?" Saçiko omuzlarını silkti. "Çocukların yapmaktan hoşlandıkları bir şeydir bu. Sen de anne olunca, Etsuko, senin de bunlara alışman gerekecek."

"Bu gece hiç kimseyle birlikte olmadığından emin misin?"

"Elbette. Kızımı oldukça iyi tanıyorum."

Bir süre sustuk. Sivrisinekler çevremizde vızıldıyordu. Saçiko eliyle ağzını kapatarak esnedi.

"Görüyorsun, Etsuko" dedi, "çok kısa bir süre sonra Japonya'dan ayrılıyorum. Etkilenmişe benzemiyorsun."

"Elbette etkilendim. Üstelik, istediğin buysa, çok memnun oldum. Ancak, pek çok... güçlükleri olmayacak mı?"

"Güçlükler mi?"

"Yani, farklı bir dili, farklı âdetleri olan farklı bir ülkeye taşınmak."

"Kaygını anlıyorum, Etsuko. Ama gerçekten de benim için kaygılanacak pek bir şeyin olmadığı kanısındayım. Görüyorsun, Amerika'yla ilgili o kadar çok şey duydum ki sonuçta benim için yabancı bir ülke gibi olmayacak orası. Dil sorunuysa, ben zaten bir oranda konuşabiliyorum. Frank-San ve ben, her zaman İngilizce konuşuyoruz. Geçmişte kısa bir süre Amerika'da da bulundum, herhangi bir Amerikalı kadar konuşuyorumdur. Kaygılanmayı gerektirecek hiçbir şey göremiyorum. Her şeyin üstesinden geleceğimi biliyorum."

Hafifçe eğildim, ama hiçbir şey söylemedim. Yavru kedilerden ikisi Saçiko'nun oturduğu yere doğru gelmeye başladı. Saçiko bir süre onları izledi, sonra güldü. "Elbette" dedi, "bazen acaba işler nasıl gidecek diye merak ettiğim oluyor. Ama gerçekten" –bana gülümsedi– "biliyorum, üstesinden geleceğim."

"Aslında" dedim, "düşündüğüm Mariko'ydu. Ona ne olacak?"

"Mariko mu? Ah, onu merak etme. Çocuklar nasıldır bilirsin. Yeni ortamlara uyum sağlamaları çok daha kolaydır, öyle değil mi?"

"Ama yine de bu onun için büyük bir değişiklik olacak. Böyle bir şeye hazır mı acaba?"

Saçiko sabırsızca içini çekti. "Sahiden de, Etsuko, bütün bunları göz önünde bulundurmadığımı mı düşündün? Kızımın iyiliğini inceden inceye hesaplamadan ülkemden ayrılmaya kalkıştığımı mı sandın?"

"Tabii ki her şeyi ayrıntısıyla düşünmüşsündür" dedim.

"Kızımın iyiliği benim için son derece önemlidir, Etsuko. Onun geleceğini tehlikeye sokabilecek hiçbir karar alamam. Bütün sorunu enine boyuna düşündüm, Frank'le tartıştım. İnan ki Mariko için iyi olacak. Hiçbir sorun çıkmayacak."

"Peki, ya eğitimi, eğitimi ne olacak?"

Saçiko yeniden güldü. "Etsuko, ben balta girmemiş ormanlara yerleşmeye gitmiyorum. Okul denen şeylerden Amerika'da da var. Üstelik, kızının çok uyanık bir çocuk olduğunu da anlamış olmalısın. Babası yetenekli bir adamdı, benim ailemde de yüksek mevkilerde olan akrabalarım var. Onu salt şu an bulunduğu ortamda görüp de, bir köylü çocuğu sanmayasın Etsuko."

"Elbette sanmıyorum. Bir an için bile..."

"Çok zeki bir çocuktur. Onu asıl haliyle görmedin. Bu gibi ortamlarda çocukların zaman zaman biraz uygunsuz davranması olağandır, Ancak, bizi amcamın evindeyken görmüş olsaydın, o zaman onun gerçek niteliklerini de görürdün. Yetişkin biri ona bir şey söylediğinde açık ve zeki yanıtlar verirdi; başka çocuklar gibi ne şımarıklık yapar ne de çekingenlik gösterirdi. Üstelik şu küçük oyunlarının hiçbirisi de ortada yoktu. Okula gidiyor, en iyi çocuklarla arkadaşlık ediyordu. Ayrıca, ona özel bir öğretmen tutmuştuk, onu yere göğe koymuyordu. Arayı ne kadar çabuk kapattığını görmek şaşırtıcıydı."

"Arayı kapatmak mı?"

"Şey" –Saçiko omuzlarını silkti– "Mariko'nun eğitiminin zaman zaman kesintiye uğraması şanssızlıktı. Çeşitli nedenlerin

yanı sıra bir de öyle çok yer değiştirdik ki. Ama bu zor günleri atlattık, Etsuko. Savaş olmasaydı, eşim de hâlâ yaşasaydı, o zaman Mariko bizim durumumuzdaki bir aileye yaraşır biçimde yetiştirilecekti."

"Evet" dedim. "Elbette."

Galiba Saçiko sesimin tonundan bir şeyler sezinlemişti; başını kaldırıp beni süzdü. Yeniden konuşmaya başladığında sesi daha da gergindi.

"Tokyo'dan ayrılmam gerekmiyordu, Etsuko" dedi. "Ama Mariko'nun iyiliği için ayrıldım. Ta oradan buraya amcamın evinde kalmak için geldim çünkü kızım için en iyisinin bu olacağını düşündüm. Yoksa bunu yapmaz, Tokyo'dan hiç ayrılmazdım."

Hafifçe eğildim. Saçiko bir an bana baktı, sonra dönüp gözlerini açık paravanlardan dışarı, karanlığa dikti.

"Ama şimdi amcanın yanından da ayrıldınız" dedim. "Japonya'dan da ayrılmak üzeresiniz."

Saçiko bana öfkeyle dik dik baktı. "Neden benimle bu biçimde konuşuyorsun, Etsuko? Neden benim iyi olmamı istemiyorsun? Yalnızca kıskandığın için mi?"

"Ama ben senin iyi olmanı istiyorum. Ayrıca, inan ki ben..."

"Mariko Amerika'da mutlu olacak, neden buna inanmak istemiyorsun? Çocuk yetiştirmek için orası bulunmaz bir yer. Ayrıca orada birçok fırsat çıkacak karşısına, bir kadın için Amerika'da yaşamak da daha kolay."

"İnan ki senin adına çok mutluyum. Bana gelince, şu anki halimden hoşnutum, bundan daha mutlu olamam. Jiro'nun işleri yolunda, şimdi çocuk da istediğimiz zamanda doğacak..."

"Mariko da bir iş kadını olabilir, hatta bir film yıldızı. Amerika işte böyle, Etsuko, pek çok şey mümkün. Frank benim de iş kadını olabileceğimi söylüyor. Orada böyle şeyler olabiliyor."

"Öyledir, kuşkusuz. Bu yalnızca benim kişisel görüşüm, ben buradaki yaşamımdan hoşnutum."

Saçiko yanındaki tatamiyi tırmalayan iki küçük kedi yavrusuna baktı. Bir süre ikimiz de sustuk.

"Geri dönmem gerek" dedim sonunda. "Beni merak etmeye başlayacaklar." Ayağa kalktım, ama Saçiko gözlerini kedilerden ayırmadı. "Ne zaman gidiyorsunuz?" diye sordum.

"Önümüzdeki birkaç gün içinde. Frank gelip bizi arabasıyla alacak. Hafta sonuna doğru gemiye binmiş olacağız."

"Artık Bayan Fujivara'ya yardım edemeyeceksin demek."

Saçiko kısa, hayret dolu bir kahkaha atarak bana baktı. "Etsuko, Amerika'ya gitmek üzereyim. Artık bir erişte lokantasında çalışınama gerek yok."

"Anlıyorum."

"Aslında, Etsuko, bunu Bayan Fujivara'ya belki de senin söylemen daha doğru. Onu yeniden göreceğimi sanmıyorum."

"Bunu ona sen söylemeyecek misin?"

Sabırsızca içini çekti. "Etsuko, benim gibi birinin her gün bir erişte lokantasında çalışmasının ne kadar iğrenç bir şey olduğunu düşünsene. Ama hiç yakınmadan istenilen her şeyi yaptım. Ama artık bitti, o yeri yeniden görmek istemiyorum." Yavru kedilerden biri Saçiko'nun kimonosunun kolunu tırmalıyordu. Saçiko ona elinin tersiyle sert bir şaplak attı, küçük yaratık aceleyle tataminin öbür ucuna gitti. "Lütfen Bayan Fujivara'ya saygılarımı ilet" dedi. "Ona iyi işler dilerim."

"Bunu ileteceğim. Şimdi izninle gitmeliyim."

Bu defa Saçiko ayağa kalktı, beni girişe kadar geçirdi.

"Ayrılmadan önce gelip sana veda edeceğim" dedi sandaletlerimi giyerken.

*

Başlangıçta gerçekten zararsız bir düş gibiydi; geçen gün gördüğüm bir şeyi gördüm düşümde yalnızca – parkta oynarken izlediğimiz küçük kızı. Sonra aynı düşü yeniden gördüm. Doğrusu, şu geçen birkaç ay içinde birçok kez gördüm.

Niki'yle birlikte köye yürüdüğümüz o öğleden sonra küçük kızı salıncakta sallanırken görmüştük. Niki'nin ziyaretinin üçüncü günüydü, yağmur artık çiseltiye dönüşmüştü. Birkaç gündür evden hiç çıkmadığım için, dar yolda ilerlerken esintili havayı duyumsamak hoşuma gidiyordu.

Hızlı yürümeye alışmış olan Niki'nin daracık deri çizmeleri her adımında gıcırdıyordu. Ona yetişmekte güçlük çekmememe karşın daha telaşsız adımlarla yürümeyi yeğlerdim. Niki aslında

salt yürümek için yürümenin tadını öğrenmeliydi. Burada büyümesine karşın kırların verdiği duygudan pek tat almıyor gibiydi. Yürürken bunu ona söylediğimde bana buranın gerçek bir kır olmadığını, yalnızca burada oturan varlıklı insanlara hitap eden kırlık bir yerleşim yeri olduğunu söyledi. Belki de haklı; Niki'nin gerçek kırları bulabileceğimi söylediği İngiltere'nin kuzeydeki tarım alanlarına hiç gitmedim. Yine de bu dar yollarda yıllar sonra tadına varmaya başladığım bir huzur ve sessizlik var.

Köye vardığımızda Niki'yi arada sırada gittiğim bir çayevine götürdüm. Köy oldukça küçüktür, yalnızca birkaç otel ve mağaza vardır; çayevi, fırına giden caddenin köşesindedir. O öğleden sonra Niki ile ben pencerenin yanındaki masaya oturduk; işte oradan aşağıdaki parkta oynayan küçük kızı izledik. Biz ona bakarken küçük kız bir salıncağa bindi, yakındaki bankta oturan iki kadına doğru seslendi. Yeşil bir yağmurluk ile kısa çizmeler giymiş, neşeli, küçük bir kızdı.

"Belki de evlenir, hemen çocuk da yaparsın" dedim. "Küçük çocuk özlemi çekiyorum."

"Bundan daha az hoşlandığım bir şey düşünemiyorum" dedi Niki.

"Evet, galiba hâlâ daha çok gençsin."

"Ne kadar genç ya da ne kadar yaşlı olduğumla ilgisi yok bunun. Yalnızca çevremde çığlık çığlığa bağrışarak dolaşan bir sürü çocuk istediğimi sanmıyorum."

"Kaygılanma, Niki" dedim gülerek. "Hemen anne ol, demiyorum sana. Yalnızca bir an büyükanne olma isteğine kapıldım, o kadar. Senin de bunu sağlayacağını düşünmüştüm, ama bekleyebilir."

Salıncakta oturan küçük kız zincirlere sımsıkı tutunmuş sallanıyordu, ama tek başına yükseklere çıkamıyordu. Yine de gülümseyerek yeniden kadınlara doğru seslendi.

"Bir arkadaşının yeni bebeği oldu" dedi Niki. "Gerçekten mutlu. Neden mutlu bilemiyorum. Bas bas bağıran bir şey doğurdu."

"E, en azından mutlu. Arkadaşın kaç yaşında?"

"On dokuz."

"On dokuz mu? Senden de genç. Evli mi?"

"Hayır. Bu neyi fark ettirir ki?"

"Ama bu durumdan hoşnut değil herhalde."

"Neden olmasın? Yalnızca evli olmadığı için mi?"

"Elbette. Ayrıca yaşı henüz on dokuz. Bu durumdan hoşnut olduğuna inanamam."

"Evli olup olmaması ne fark ettirir? Bunu istedi, planladı, falan filan."

"Sana böyle mi söyledi?"

"Ama anne, onu tanıyorum, arkadaşım o. Bunu istediğini biliyorum."

Banktaki kadınlar ayağa kalktı. Bir tanesi küçük kıza seslendi. Kız salıncaktan inip kadınlara doğru koştu.

"Peki, ya baba?" diye sordum.

"O da çok mutlu oldu. İlk öğrendikleri zamanı anımsıyorum. Hep birlikte kutlamaya gitmiştik."

"Ama insanlar hep mutluymuş gibi davranırlar. Bu dün gece televizyonda izlediğimiz film gibi."

"Hangi film?"

"Galiba sen izlemiyordun. Dergini okuyordun."

"Ha, o film. Berbat bir filme benziyordu."

"Elbette öyleydi. Ama ben de bunu demek istiyorum işte. Hiç kuşkum yok ki hiç kimse bir bebeğin doğacağı müjdesini bu filmlerdeki insanlar gibi karşılamaz."

"Doğruyu söylemek gerekirse, anne, nasıl oluyor da oturup bu saçmalıkları izleyebiliyorsun. Bir zamanlar bu kadar çok televizyon izlediğim için bana sürekli söylediğini anımsıyorum."

Güldüm. "Görüyorsun ya, rollerimiz nasıl da tersine dönüyor, Niki. Elbette bana karşı çok iyisin. Zamanımı boşa harcamama engel olmalısın."

*

Çayevinden eve doğru yola çıktığımızda gökyüzü uğursuz bulutlarla kaplanmış, çiselti ise artmıştı. Küçük tren istasyonunu biraz geçmiştik ki ardımızdan birinin seslendiğini duydum: "Bayan Sheringham! Bayan Sheringham!"

Arkamı döndüğümde pardösü giymiş ufak tefek bir kadının bize doğru hızlı hızlı yürüdüğünü gördüm.

"Sizin olduğunuzu tahmin etmiştim" dedi bize yetişerek. "Nasılsınız?" Neşeli bir biçimde bana gülümsedi.

"Merhaba Bayan Waters" dedim. "Sizi yeniden görmek ne güzel."

"Hava yine bozacağa benziyor, değil mi? Ah, merhaba Keiko" –Niki'nin kolunu tuttu– "seni fark etmemiştim."

"Hayır" dedim telaşla, "bu Niki."

"Niki, tabii. Aman Tanrım, ne kadar da büyümüşsün, canım. Bu yüzden karıştırdım. Kocaman olmuşsun."

"Merhaba, Bayan Waters" dedi Niki toparlanarak.

Bayan Waters bana yakın oturur. Bugünlerde onu pek ender görüyorum, ama birkaç yıl önce iki kızıma da piyano dersleri verirdi. Keiko'yu birkaç yıl çalıştırmıştı, sonra da Niki'yi, henüz çocukken, bir ya da iki yıl kadar. Bayan Waters'ın, yeteneği sınırlı bir piyanist olduğunu anlamam uzun sürmemiş, müziğe karşı genel tutumu beni çoğu kez rahatsız etmişti; örneğin, Chopin'in ya da Çaykovski'nin yapıtlarını "sevimli ezgiler" olarak nitelendirirdi. Ama o kadar cana yakın bir kadındı ki onun yerine bir başkasını tutmayı hiç düşünmemiştim.

"Peki sen neler yapıyorsun bugünlerde, canım?" diye sordu Niki'ye.

"Ben mi? Şey, ben Londra'da yaşıyorum."

"Öyle mi? Peki orada ne yapıyorsun? Okuyor musun?"

"Aslında hiçbir şey yapmıyorum. Yalnızca orada yaşıyorum."

"Ha, anlıyorum. Ama orada mutlusun, değil mi? Asıl önemli olan bu, değil mi?"

"Evet, yeterince mutluyum."

"İşte asıl önemlisi bu. Peki, Keiko'dan ne haber?" Bayan Waters bana doğru döndü. "Keiko neler yapıyor?"

"Keiko mu? Ah, Keiko Manchester'a yerleşti."

"Öyle mi? Aslında güzel kenttir. Öyle söylüyorlar. Buralara gelecek mi?"

"Son günlerde haber almadım."

"Anlıyorum. Hiç haber almamak iyiye işarettir, bence. Peki hâlâ piyano çalıyor mu?"

"Galiba çalıyor. Yakınlarda haber almadım."

Benim konuşmaya pek de istekli olmamam sonunda onu da etkiledi, garip bir kahkahayla konuyu değiştirdi. Onun bu ısrarlı sorusu Keiko'nun evden ayrılışından bu yana geçen yıllar içindeki karşılaşmalarımızın başlıca konusuydu. Keiko'dan söz etmek istememem, o öğleden sonraya kadar ona kızımın nerede bulunduğundan hiç söz etmemiş olmam, onda kalıcı bir izlenim bırakmayı başaramadı. Herhalde ne zaman karşılaşsak aynı neşeyle kızımı sormayı sürdürecekti.

Eve vardığımızda yağmur hızlanmıştı.

"Seni zor durumda bıraktım, değil mi?" dedi Niki bana. Yine koltuklarımıza oturmuş, bahçeye bakıyorduk.

"Neden böyle düşünüyorsun?" dedim.

"Ona üniversiteye gitmeyi düşündüğümü ya da buna benzer bir şeyler söylemeliydim."

"Kendinle ilgili söylediklerinin hiçbiri beni ilgilendirmez. Senden utanmıyorum."

"Evet, utandığını sanmıyorum."

"Ama ona biraz kaba davrandığını düşünüyorum. O kadını hiçbir zaman pek sevmedin, değil mi?"

"Bayan Waters'ı mı? Şu bana verdiği derslerden nefret ederdim. Can sıkıntısından başka bir şey değildi. Hemen bir düşe dalar, arada sırada da bana parmaklarımı buraya ya da şuraya şuraya koymamı söyleyen alçak bir ses duyardım. Bana o dersleri aldırmak senin düşüncen miydi?"

"Aslında benimdi. Görüyorsun, bir zamanlar senin için büyük planlarım vardı."

Niki güldü. "Bu kadar başarısız olduğum için özür dilerim. Ama bu senin kendi hatandı. Hiç müzik kulağım yoktur. Evimizde şu gitar çalan kız vardı ya, bana bazı akorları göstermeye çalışırdı, ama ben onları bile öğrenmeye üşenirdim. Galiba Bayan Waters beni yaşamım boyunca müzikten soğuttu."

"Bir gün yeniden heveslenirsen o dersleri almış olduğuna sevineceksin."

"Ama öğrendiğim her şeyi unuttum."

"Her şeyi unuttuğundan emin değilim. O yaşta öğrenilen hiçbir şey bütünüyle unutulmaz."

"Yine de zaman kaybı" diye homurdandı Niki. Bir süre dışarıya bakarak oturdu. Sonra bana dönüp "İnsanlara anlatmak zor olsa gerek, yani Keiko'yu demek istiyorum" dedi.

"Ne yaptığımı söylemek en kolayı gibi göründü" diye karşılık verdim. "Beni gafil avladı."

"Öyle galiba." Boş bir ifadeyle dışarıya bakmayı sürdürdü Niki. "Keiko babamın cenaze törenine gelmemişti, değil mi?" dedi sonunda.

"Bunu yapmadığını çok iyi bilmene karşın neden soruyorsun?"

"Yalnızca sordum, hepsi bu."

"Babanın cenaze törenine gelmediği için mi onunkine gelmediğini söylemek istiyorsun? Böyle çocukça davranma, Niki."

"Çocukça davranmıyorum. Yalnızca gerçeği söylüyordum. Hiçbir zaman yaşamımızın bir parçası olmadı – ne benim, ne de babamın. Babamın cenaze töreninde bulunmasını da hiç beklemedim."

Yanıt vermedim; koltuklarımızda konuşmadan oturduk. Sonra Niki, "Bayan Waters'la deminki konuşmamız ne tuhaftı. Senin de hoşuna gitmiş gibiydi" dedi.

"Hoşuma giden neydi peki?"

"Keiko yaşıyormuş gibi davranmak."

"İnsanları aldatmaktan hoşlanmam." Belki biraz terslendim, çünkü Niki tedirgin görünüyordu.

"Hayır, hoşlandığını sanmam" dedi hafifçe.

*

Yağmur bütün gece sürdü. Ertesi gün de –Niki'nin ziyaretinin dördüncü günü– yağmur hâlâ aralıksız yağıyordu.

"Bu gece odamı değiştirebilir miyim?" dedi Niki. "Konuk odasında kalabilirim herhalde." Mutfakta birlikte kahvaltı bulaşığını yıkıyorduk.

"Konuk odasında mı?" Hafifçe güldüm. "Artık hepsi konuk odası. Evet, konuk odasında uyumaman için hiçbir neden yok. Eski odandan hoşlanmıyor musun artık?"

"Orada tuhaf bir duyguya kapılıyorum."

"Ne kadar kırıcısın, Niki. O odayı hâlâ kendinin olarak düşündüğünü sanıyordum."

"Evet, öyle" dedi çabucak. "Hoşlanmadığım bu değil." Bıçakları kurularken bir süre sustu. Sonunda, "Aslında öbür oda. Onun odası. Odamın karşısındaki o oda benim garip duygulara kapılmama neden oluyor" dedi.

Birden durdum, ona sert sert baktım.

"Elimde değil, anne. Odamın karşısındaki odayı düşününce bir tuhaf oluyorum."

"Konuk odasını alabilirsin elbet" dedim soğuk bir sesle. "Ama oradaki yatağı yapman gerekecek."

Niki'nin odasını değiştirme isteğine bozulmuş gibi görünmeme karşın, ona zorluk çıkartmak niyetinde değildim. Çünkü karşı odanın verdiği o huzursuzluk duygusunu ben de yaşamıştım. Birçok yönden o oda, penceresinden görünen meyve bahçesi manzarasıyla evdeki en güzel odadır. Ancak o kadar uzun süre Keiko'nun bağnazca korunan malı olmuştu ki, o buradan ayrıldıktan altı yıl sonra bile sanki hâlâ orada garip bir büyü –Keiko'nun ölümünden sonra daha da güçlenmiş olan bir büyü– dolaşıyordu.

Bizden kesinkes ayrılıp gitmeden iki üç yıl önce Keiko bizi yaşamının dışında bırakıp o odaya sığınmıştı. Dışarıya pek ender çıkıyordu, ama bazen hepimiz yattıktan sonra evin çevresinde dolaştığını duyuyordum. Zamanını dergi okuyarak, radyosunu dinleyerek geçiriyordu galiba. Hiç arkadaşı yoktu, bizim de odasına girmemizi yasaklamıştı. Yemek zamanında onun tabağını mutfakta bırakıyordum, o da aşağıya inip alıyor, sonra yine odasına kapanıyordu. Odanın berbat bir durumda olduğunu biliyordum. İçeriden bayat parfüm, kirli çarşaf kokusu geliyordu; içeriye şöyle bir göz atabildiğimde ise yerdeki giysi yığınının ortasında sayısız pahalı derginin bulunduğunu görüyordum. Kirli çamaşırlarını dışarı çıkarması için ona dil dökmem gerekmişti, sonunda bu konuda bir anlaşmaya vardık: Birkaç haftada bir kapısının önüne koyduğu çamaşır torbasındakileri yıkayıp geri veriyordum. Sonunda onun bu durumuna o kadar alıştık ki, Keiko ani bir kararla oturma odamıza indiğinde, hepimiz büyük bir gerginlik duyardık. Aynı biçimde bu dışarıya çıkmaların sonun-

da ya Niki'yle ya kocamla kavga ediyor, sonra yeniden odasına dönüyordu.

Keiko'nun içinde öldüğü Manchester'daki odasını hiç görmedim. Bir annenin bu gibi düşünceleri olması belki de hastalıklı bir şey, ama intihar ettiğini öğrendiğimde aklıma gelen ilk düşünce –hatta daha şokunu yaşamadan önce– onun o durumda kaç gün orada kaldığıydı. Kendi ailesinin yanındayken bile günlerce kimseye görünmeden yaşıyordu; hiç kimsenin tanımadığı yabancı bir kentte onu kısa sürede bulmaları olasılığı küçük bir umuttu. Daha sonra adli tabip onun "birkaç gün" bu durumda kaldığını söylemişti. Onu bulan, Keiko'nun kirayı ödemeden ayrıldığını düşünerek kapıyı açan ev sahibiydi.

O görüntü gözümün önünden hiç gitmiyordu – odasında günlerce kalan kızımın görüntüsü. Bu imgenin dehşeti hiç azalmadı, artık neredeyse hastalıklı bir duruma dönüştü; insanın tıpkı kendi bedenindeki bir yara gibi, en rahatsız edici şeylerle bile bir yakınlık geliştirmesi olmayacak şey değildir.

"Belki de konuk odası daha sıcak olur" dedi Niki.

"Geceleri üşüyorsan ısıtıcıyı açabilirsin, Niki."

"Elbette açabilirim." İçini çekti. "Bu aralar pek iyi uyuyamadım. Galiba kötü düşler görüyorum, ama uyandığımda hiçbir zaman hepsini anımsamıyorum."

"Dün gece bir düş gördüm" dedim.

"Sessizlikle ilgisi olabilir, diye düşündüm. Geceleri sessizliğe pek alışık değilim."

"O küçük kızı gördüm düşümde. Dün gördüğümüz o kızı. Parktaki kız çocuğunu."

"Trafik gürültüsünde rahatça uyuyabiliyorum, ancak sessizlikte uyumanın nasıl olduğunu unutmuşum." Niki omuzlarını silkip bıçakları çekmeceye bıraktı. "Belki konuk odasında daha iyi uyurum."

O düşü ilk gördüğüm zaman Niki'ye ondan söz etmem belki de o düşün masumluğundan kuşkularımın olduğunu gösteriyordu. Gördüğüm düşün gördüğümüz o küçük kızla değil de iki gün önce Saçiko'yu anımsamamla ilgisinin bulunduğundan daha ta başında, neden olduğunu tam olarak bilmeden, kuşkulanmış olsam gerek.

4

Bir akşamüzeri kocam işten dönmeden önce mutfakta akşam yemeğini yetiştirmeye çalışırken oturma odasından tuhaf bir ses duydum. Yapmakta olduğum işi bırakıp içeriyi dinledim. Yine duydum – çok kötü çalınan bir kemanın sesiydi. Sesler birkaç dakika daha sürdü, sonra kesildi.

Oturma odasına girdiğimde Ogata-San bir satranç tahtasına eğilmişti. Günün son ışıkları içeriye süzülüyordu, elektrikli vantilatöre karşın rutubet bütün evi sarmıştı. Pencereleri biraz daha açtım.

"Oyununuzu dün gece bitirmemiş miydiniz?" diye sordum yanına giderek.

"Hayır, Jiro çok yorgun olduğunu öne sürdü. Galiba zaman kazanmaya çalışıyordu. Görüyorsun onu köşeye sıkıştırdım."

"Anlıyorum."

"Bugünlerde belleğimin bulanık olmasına güveniyor. Ben de taktiğimi yeniden gözden geçiriyorum."

"Ne kadar ustasınız, baba. Ama Jiro'nun kafasının o kadar kurnazca çalıştığından kuşkuluyum."

"Belki de öyledir. Şimdilerde senin onu benden daha iyi tanıdığını söyleyebilirim." Ogata-San bir süre satranç tahtasına uzun uzun baktıktan sonra bana döndü, güldü. "Belki sana komik geliyordur. Jiro bürosunda ter dökerken, ben burada ona oyunlar hazırlıyorum. Kendimi babasını bekleyen küçük bir çocuk gibi hissediyorum."

"Şey, bence satrançla uğraşsanız çok daha iyi edersiniz. Biraz önceki müzik resitaliniz son derece berbattı."

"Ne kadar patavatsızsın. Ben de duygulandığını düşünmüştüm, Etsuko."

Keman, yeniden kutusunun içine konmuştu, yanı başında yerde duruyordu. Ben kutunun kapağını açarken Ogata-San beni izledi.

"Orada rafta duruyordu" dedi. "Onu aşağıya indirme yürekliliğini gösterdim. Öyle kaygıyla bakma, Etsuko. Yavaşça aldım oradan."

"Bundan emin olamam. Söylediğiniz gibi, bizim baba bugünlerde çocuk gibi." Kemanı elime aldım, inceledim. "Ama, küçük çocuklar yüksek raflara erişemez."

Kemanı çenemin altına yerleştirdim. Ogata-San beni izlemeyi sürdürüyordu.

"Benim için bir şeyler çal" dedi. "Benden daha iyi çalacağına hiç kuşkum yok."

"Elbette öyle." Kemanı koluma yatırdım. "Ama aradan çok uzun zaman geçti."

"Hiç alıştırma yapmıyor musun? Ama çok yazık, Etsuko. Öyle çok severdin ki."

"Galiba bir zamanlar öyleydi. Ama artık pek elimi sürmüyorum."

"Çok ayıp, Etsuko. Öyle düşkündün ki. Gecenin köründe keman çalıp herkesi uyandırdığını anımsarım."

"Bütün evi uyandırmak mı? Bunu ne zaman yaptım ben?"

"Evet, anımsıyorum. İlk kez bize kalmaya geldiğinde." Ogata-San güldü. "Bu kadar üzgün bakma, Etsuko. Hepimiz seni bağışladık. Dur bakayım, en çok beğendiğin besteci kimdi? Mendelssohn muydu?"

"Dediğiniz doğru mu? Bütün evi uyandırdım mı?"

"Bu kadar üzgün üzgün bakma, Etsuko. Yıllar önceydi. Bana Mendelssohn'dan bir şey çal."

"Ama neden beni susturmadınız?"

"Yalnızca ilk birkaç gece sürdü. Üstelik, hiç aldırdığımız yoktu."

Telleri tutup hafifçe çektim. Keman akortsuzdu.

"O zamanlar size yük olmuş olmalıyım" dedim yavaşça.

"Saçma."

"Ama ailenin öteki bireylerine olmuşumdur. Benim deli olduğumu düşünmüş olmalılar."

"Senin için o kadar kötü düşünmemişlerdir. Ayrıca, sonunda sen Jiro ile evlendin. Haydi, Etsuko, yeter artık. Bana bir şeyler çal."

"O zamanlar neye benziyordum, baba? Deli birine mi benziyordum?"

"Çok şaşırmıştın; zaten öyle olman doğaldı. Hepimiz sarsılmıştık, geride kalan herkes. Artık bunları unut, Etsuko. Bu olayı böylesine büyüttüğüm için özür dilerim."

Kemanı yeniden çenemin altına yerleştirdim.

"Ah" dedi, "Mendelssohn."

Birkaç saniye öylece, keman çenemin altında kalakaldım. Sonra onu kucağıma koyup içimi çektim. "Artık pek çalamıyorum" dedim.

"Özür dilerim, Etsuko." Ogata-San'ın sesi ciddileşti. "Belki de hiç dokunmamalıydım."

Ona bakıp gülümsedim. "İşte" dedim, "küçük çocuk artık suçluluk duyuyor."

"Kemanı orada görünce o günleri anımsadım, hepsi bu."

"Bir başka zaman size çalarım. Bir süre çalıştıktan sonra."

Hafifçe eğildiğinde gözlerinde bir gülümseme vardı.

"Bu sözünü unutmayacağım, Etsuko. Ayrıca belki bana biraz ders de verirsin."

"Size her şeyi öğretemem ki, baba. Yemek pişirmeyi öğrenmek istediğinizi söylediniz."

"Ah, evet. Onu da."

"Bir dahaki sefer kalmaya geldiğinizde size çalarım."

"Sözünü unutmayacağım" dedi.

*

O gece yemekten sonra, Jiro ile babası satranç oynamayı sürdürdüler. Akşam bulaşığını yıkadıktan sonra dikişimi alıp oturdum. Oyunun bir yerinde Ogata-San, "Birden bir şey fark ettim. Sence sakıncası yoksa bu hareketi yeniden yapmak istiyorum" dedi.

"Elbette" dedi Jiro.

"Ama o zaman sana haksızlık olur. Özellikle de şu an ben senden daha iyi durumda görünüyorken."

"Hayır, hiç de değil. N'olur yeniden oyna."

"Senin için fark etmez mi?"

"Hiç fark etmez."

Sessizlik içinde oyunu sürdürdüler.

"Jiro" dedi birkaç dakika sonra Ogata-San, "salt meraktan soruyorum. Şu mektubu yazdın mı? Şigeo Matsuda'ya?"

Dikişimden başımı kaldırmadan baktım. Jiro kendisini oyuna vermişti. Taşını oynayana kadar yanıtlamadı. "Şigeo mu? Hayır, henüz yazmadım. Niyetim vardı, ama bugünlerde işim çok."

"Elbette. Anlıyorum. Birden aklıma geldi de, hepsi bu."

"Şu sıralar herhalde pek zamanım olmayacak."

"Elbette. Acelesi yok. Senin böyle başının etini yemek istemem. Yalnızca senden kısa sürede haber alırsa daha iyi olur. Yazısı yayınlanalı birkaç hafta olmuş zaten."

"Evet, tabii. Çok haklısın."

Yeniden oyunlarına döndüler. Bir süre için ikisi de konuşmadı. Sonra Ogata-San, "Sence nasıl tepki verecek?" dedi.

"Şigeo mu? Bilmem. Dediğim gibi, onu bugünlerde pek iyi tanımıyorum."

"Komünist Parti'ye katılmış, diyorsun."

"Emin değilim. Onu son gördüğümde o tür eğilimlerinden söz etmiştik elbette."

"Çok yazık. Ancak bugünlerde Japonya'da genç adamların aklını çelecek pek çok şey var."

"Evet, öyle kuşkusuz."

"Bugünlerde pek çok genç adam düşünce ve kuramların çekimine kaptırıyor kendini. Ama belki de iddiasından vazgeçip özür dileyecek. Bir insana kişisel yükümlülüklerini zamanında anımsatmaktan daha önemli bir şey yoktur. Biliyorsun, Şigeo hiçbir zaman, yaptıklarını düşünmeden yapmadı. Bence bu makaleyi yazarken bir elinde kalemi, öteki elinde ise komünizm ile ilgili kitapları vardı. Sonunda iddiasından vazgeçecektir."

"Olabilir. Bu aralar oldukça işim var."

"Elbette, elbette. İşin önce gelir. Lütfen bunun için kaygılanma. Şimdi sıra bende miydi?"

Pek az konuşarak oyunlarına devam ettiler. Bir ara Ogata-San şöyle dedi: "Hep beklediğim hareketleri yapıyorsun. O köşeden kurtulmak için çok akıllıca davranmalısın."

Kapı çalındığında bir süredir oynuyorlardı. Jiro başını kaldırıp bana baktı. Dikişimi bırakıp ayağa kalktım.

Kapıyı açtığımda, karşımda sırıtarak eğilen iki adam vardı. Oldukça geç bir saat olduğundan, ilk anda yanlış daireye geldiklerini sandım. Ama sonra Jiro'nun iş arkadaşları olduklarını fark ederek onları içeri aldım. Birbirlerine sırıtarak holde durdular. Biri kırmızı yüzlü, fıçı gibi, ufak tefekti. Öteki ise daha zayıf, bir Avrupalı gibi soluk tenliydi; ama onun da içmiş olduğu yanaklarındaki kırmızılıklardan anlaşılıyordu. Her ikisinin de kravatları rastgele gevşetilmişti, ceketleri ise kollarındaydı.

Jiro onları gördüğüne sevinmiş, içeri çağırmıştı. Ama onlar holde sırıtarak duruyorlardı.

"Ah, Ogata" dedi Jiro'ya solgun yüzlü adam, "galiba sizi kötü bir zamanda yakaladık."

"Hiç de değil. Buralarda ne arıyorsunuz?"

"Murasaki'nin erkek kardeşini görmeye gitmiştik. Aslında daha eve gitmedik."

"Eve gitmekten korktuğumuz için gelip sizi rahatsız ettik" diye araya girdi fıçı gibi olanı. "Karılarımıza gecikeceğimizi söylememiştik."

"Sizi serseriler, sizi" dedi Jiro. "Ayakkabılarınızı çıkartıp gelsenize buraya."

"Sizi kötü bir zamanda yakaladık" dedi solgun yüzlüsü yeniden. "Bir konuğunuz olduğunu görüyorum." Sırıttı ve Ogata-San'ı selamladı.

"O benim babam, ama içeriye girmezseniz sizleri nasıl tanıştırabilirim?"

Konuklar sonunda ayakkabılarını çıkartıp oturdular. Jiro onları babasıyla tanıştırdı, yeniden eğilmeye, sırıtmaya başladılar.

"Beyler, siz de Jiro'nun şirketinde mi çalışıyorsunuz?" diye sordu Ogata-San.

"Evet" diye yanıtladı fıçı gibi olanı. "Bize sert davranıyor olsa da bundan onur duyuyoruz. Oğlunuza şirkette 'Firavun' diyoruz, çünkü kendisi hiçbir şey yapmazken bizi köle gibi çalıştırır."

"Saçmalamayın" dedi kocam.

"Bu doğru. Sağda solda dolaşır, bize köpekmişiz gibi emirler yağdırır. Sonra da oturur, gazetesini okur."

Ogata-San biraz şaşırmış gibiydi, ancak ötekilerin güldüğünü görünce o da katıldı.

"Peki, bu ne?" Solgun yüzlü adam satranç tahtasından söz ediyordu. "Gördünüz mü bakın, bir şeyleri engellediğimizi biliyordum."

"Zaman geçirmek için satranç oynuyorduk" dedi Jiro.

"O zaman devam edin. Bizim gibi sersemlerin size engel olmasına izin vermeyin."

"Saçmalamayın. Sizin gibi geri zekâlılar şurada dururken nasıl dikkatimi verebilirim."

Jiro satranç tahtasını kenara kaldırdı. Devrilen bir iki satranç taşını karelere dikkat etmeden düzeltti. "Evet. Murasaki'nin erkek kardeşini görmeye gittiniz, ha? Etsuko, beylere çay hazırla." Kocam bunu söylediği sırada zaten mutfağa gidiyordum. O sırada fıçı gibi olan adam elini deli gibi sallamaya başladı.

"Hanımefendi, hanımefendi, oturun. Lütfen. Biz birazdan gideceğiz. Lütfen oturun."

"Hiç zahmet değil" dedim gülümseyerek.

"Hayır, hanımefendi, rica ederim," –oldukça yüksek sesle bağırmaya başlamıştı– "kocanızın da söylediği gibi, bizler serseriyiz. Lütfen zahmet etmeyin, lütfen oturun."

Tam onun sözüne uymak üzereydim ki Jiro'nun bana öfkeyle baktığını gördüm.

"En azından bizimle bir çay içseniz" dedim. "Hiç zahmet değil."

"Artık oturduğunuza göre biraz kalabilirsiniz" dedi Jiro konuklara. "Üstelik, Murasaki'nin erkek kardeşinden söz etmenizi istiyorum. Dedikleri kadar deli mi?"

"Esaslı bir adam" dedi fıçı gibi olanı gülerek. "Hiç de şaşırmadık. Peki hiç kimse onun karısından söz etmedi mi size?"

Hafifçe eğildim, belli etmeden mutfağa doğru seğirttim. Çayı hazırlayıp tepsiye o sabah yapmış olduğum çöreklerden de koydum. Oturma odasından kocamın sesiyle birlikte kahkahaları duyabiliyordum. Konuklardan biri ona yine yüksek sesle, "Firavun" diyordu. Oturma odasına döndüğümde Jiro ile konukları neşeli görünüyorlardı. Fıçı gibi olan adam, Yineral Mac Arthur'a karşı çıkan kimi kabine üyesi bakanlarla ilgili bir fıkra anlatıyordu. Çörekleri yanlarına bırakıp çaylarını doldurduktan sonra Ogata-San'ın yanına oturdum. Jiro'nun arkadaşları politikacılarla ilgili birkaç şaka daha yaptıktan sonra, solgun yüzlü adam arkadaşının eleştircesine söz ettiği bazı kişileri sevdiği için darılmış göründü. Ötekiler ona takılırken o ciddi bir ifadeyle oturuyordu.

"Aklıma gelmişken, Hanada" dedi kocam, "geçen gün şirkette ilginç bir öykü duydum. Son seçimlerde, senin istediğin gibi oy vermeyeceği için karını golf sopasıyla dövmekle tehdit etmişsin."

"Bu saçmalığı da nereden duydun?"

"Güvenilir kaynaklardan öğrendim."

"Doğru" dedi fıçı gibi olan adam. "Karın da polisi arayıp kendisine politik baskı yapıldığını bildirecekmiş."

"Saçma. Üstelik benim artık golf sopam da yok. Hepsini geçen yıl sattım."

"Yedinci sopa hâlâ duruyor" dedi fıçı gibi olan adam. "Geçen hafta evinde gördüm onu. Belki de kullandın."

"Artık yadsıyamazsın, değil mi Hanada?" dedi Jiro.

"Golf sopaları masalı saçmalıktan başka bir şey değil."

"Ama ona dediğini yaptıramadığın doğru."

Solgun yüzlü adam omuz silkti. "Elbette nasıl isterse öyle oy verebilir."

"O zaman neden onu tehdit ettin?" diye sordu arkadaşı.

"Ona doğru olanı göstermeye çalışıyordum, tabii ki. Karım yalnızca amcasına benzediği için Yoşida'ya oy veriyor. Tam kadınca bir davranış. Onlar politikadan anlamıyorlar. Giysilerini nasıl seçiyorlarsa ülke liderlerini de öyle seçebileceklerini sanıyorlar."

"Sen de bu yüzden golf sopasını kullandın demek ki" dedi Jiro.

"Gerçekten doğru mu bu?" diye sordu Ogata-San. Ben çayı getirdiğimden beri hiç konuşmamıştı. Üç arkadaş da gülmeyi bıraktılar; solgun yüzlü adam Ogata-San'a şaşkın şaşkın baktı.

"Yo, hayır." Birden ciddileşti, hafifçe eğildi. "Aslında onu dövmedim."

"Hayır, hayır" dedi Ogata-San. "Sen ve karın ayrı partilere mi oy verdiniz?"

"Şey, evet." Omzunu silkti, sonra kıkır kıkır güldü. "Ne yapabilirdim ki?"

"Özür dilerim. Seni sorgulamak istememiştim." Ogata-San hafifçe eğilince solgun yüzlü adam da karşılık verdi. Sanki bu bir işaretmiş gibi üç genç adam yeniden gülmeye, kendi aralarında konuşmaya başladılar. Politikadan uzaklaşıp şirkette çalışan çeşitli kişilerden söz etmeye başladılar. Yeniden çay doldururken, fazlasıyla koymuş olduğum çöreklerin neredeyse hepsinin bitmiş olduğunu fark ettim. Çay doldurmayı bitirdikten sonra yine Ogata-San'ın yanma oturdum.

*

Konuklar bir saat kadar kaldılar. Jiro onları kapıdan uğurladıktan sonra içini çekerek yeniden oturdu. "Geç oluyor" dedi. "Birazdan yatmam gerekecek."

Ogata-San satranç tahtasını inceliyordu. "Galiba taşlar biraz yerlerinden oynamış" dedi. "At bu karedeydi, iyi biliyorum, şu karede değil."

"Olabilir tabii."

"O zaman buraya yerleştiriyorum. Anlaştık mı?"

"Evet, evet, sen haklısın. Oyunu bir başka zaman bitirelim, baba. Hemen yatmam gerek."

"Birkaç el daha oynamaya ne dersin? Oyunu bitirebiliriz."

"Gerçekten oynayamam. Şu an kendimi çok yorgun hissediyorum."

"Peki."

Daha önce dikmekte olduğum şeyleri topladım, oturup onların çekilmesini beklemeye başladım. Jiro ise bir gazete aldı, arka sayfasını okumaya başladı. Sonra tabaktaki son çöreği alıp

kayıtsızca yemeye koyuldu. Bir süre sonra Ogata-San, "Belki de oyunu şimdi bitirmeliyiz. Yalnızca birkaç hareketlik bir şey kaldı" dedi.

"Baba, gerçekten şu an çok yorgunum. Sabahleyin gitmem gereken bir işim var."

"Evet, elbette."

Jiro yeniden gazetesine döndü. Çöreğini yemeye devam ederken birkaç kırıntının tatamiye düştüğünü gördüm. Ogata-San bir süre daha satranç tahtasına bakmayı sürdürdü.

"Oldukça garip" dedi sonunda, "arkadaşlarının söyledikleri."

"Ha? Ne söylemişlerdi?" Jiro gazetesinden başını kaldırmadı.

"Kendisiyle karısının farklı partilere oy vermeleri. Birkaç yıl önce bu düşünülemezdi."

"Hiç kuşkusuz."

"Artık oldukça garip şeyler oluyor. Ama demokrasi dedikleri bu galiba." Ogata-San içini çekti. "Amerikalılardan bunca hevesle öğrendiğimiz şeyler her zaman da iyi değil."

"Değil, gerçekten de öyle."

"Şu işe baksana. Karı koca farklı partilere oy veriyorlar. Bu gibi durumlarda artık eşlerin birbirine bile güvenememesi üzücü."

Jiro gazetesini okumayı sürdürdü. "Evet, üzücü" dedi.

"Günümüzde artık bir ev kadınında ailesine karşı bağlılık duygusu diye bir şey kalmamış. Canı ne isterse onu yapıyor, aklına eserse farklı bir partiye oy veriyor. Japonya'da işler bu noktaya geldi. Demokrasi adına insanlar yükümlülüklerinden vazgeçiyor."

Jiro bir an babasına baktı, sonra gözlerini yine gazetesine çevirdi. "Kesinlikle çok haklısın" dedi. "Hiç kuşkusuz Amerikalılar büsbütün kötü şeyler getirmediler."

"Amerikalılar Japonya'da olan biteni hiç anlamıyorlar. Hiçbir zaman da anlamadılar. Yöntemleri Amerikalıların kendileri için iyi olabilir, ancak Japonya'da durum farklı, çok farklı." Ogata-San yeniden içini çekti. "Terbiye, sadakat, bu gibi şeyler bir zamanlar Japonya'yı bir arada tutuyordu. Bu, size hikâye gibi gelebilir, ama doğru. İnsanlar bir görev duygusuyla birbirlerine

bağlıydılar. Ailelerine, üstlerine, ülkelerine. Ama şimdi bunların yerine herkes demokrasiden söz ediyor. Bencil olmak, yükümlülükleri unutmak istedikleri zaman insanların ağzından hep o sözcüğü duyuyorsun."

"Evet, kesinlikle haklısın." Jiro esnedi, yüzünü ovuşturdu.

"Benim meslekte olan şeyleri ele alalım, örneğin. Bizim yıllardır geliştirdiğimiz ve yürüttüğümüz bir sistem vardı. Amerikalılar geldiler, bozdular, hiç düşünmeden ellerinin tersiyle onu ittiler. Okullarımızın Amerikan okulları gibi olması gerektiğine karar verdiler; çocuklarımızın Amerikalı çocukların öğrendiklerini öğrenmeleri gerekiyordu. Japonlar da hepsini memnuniyetle kabul ettiler. Sürekli demokrasiden söz ederek kabul ettiler." Başını iki yana salladı. "Okullarımızdaki pek çok güzel şey bozuldu."

"Evet, hiç kuşkusuz bu doğru." Jiro bir kez daha başını kaldırıp baktı. "Ancak eski sistemde, her alanda olduğu gibi, okullarda da kuşkusuz birtakım aksaklıklar vardı."

"Jiro, sen ne diyorsun? Bir yerde okuduğun bir şey mi bu?"

"Yalnızca benim görüşüm."

"Bunu kendi gazetende mi okudun? Ben kendimi gençleri eğitmeye adadım. Sonra Amerikalıların her şeyi yerle bir edişini izledim. Bugünlerde okullarımızda olup bitenler, çocuklara öğretilen davranma biçimleri oldukça garip. Tuhaf. Üstelik artık çok şey de öğretilmiyor. Biliyor musun, çocuklar kendi ülkelerinin tarihi konusunda hiçbir şey bilmeden mezun oluyorlar artık."

"Herkesin kabul ettiği gibi üzücü bir durum. Ancak kendi okul günlerimden anımsadığım kimi saçma şeyler var. Örneğin, Japonya'nın Tanrılar tarafından nasıl yaratıldığını öğrettiklerini anımsıyorum. Ne kadar kutsal ve üstün bir ulus olduğumuzu. Ders kitabını sözcüğü sözcüğüne ezberlememizi isterlerdi. Kimi şeyler o kadar da boşuna değil, belki de."

"Ama Jiro, her şey bu kadar da basit değil. Sen bunların nasıl işlediğini tam anlamıyla bilmiyorsun. Durumlar senin sandığın kadar basit değil. Bizler kendimizi, doğru niteliklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını, çocukların ülkelerine ve vatandaşlarına karşı doğru bir tutum edinmelerini sağlamaya adadık.

Bir zamanlar Japonya'da bizleri birbirine bağlayan bir **ruh** vardı. Bugün genç bir çocuk olmak nasıl bir şeydir, düşün bir kere. Okulda hiçbir değer öğretilmiyor – yalnızca yaşamdan ne istiyorsa onu bencilce istemesi gerektiği dışında. Eve döndüğünde annesiyle babasını, annesi babasının istediği partiye oy vermeyi kabul etmediği için kavga ederlerken buluyor. Ne biçim bir şey bu?"

"Evet, seni anlıyorum. Ancak baba, özür dilerim, ama yatmam gerek."

"Endo ile benim gibi kişiler yapabildiğimizin en iyisini yaptık, ülkemizde iyi olan ne varsa onları yaşatmak için elimizden gelen her şeyi. Pek çok iyi şey yok edildi."

"Çok yazık." Kocam ayağa kalktı. "Beni bağışla baba, uyumam gerekiyor. Yarın yine yoğun bir gün."

Ogata-San yüzünde şaşırmış bir ifadeyle oğluna baktı. "A, elbette. Seni bu kadar uykusuz bırakmam ne kadar düşüncesizlik." Hafifçe eğildi.

"Ziyanı yok, canım. Daha uzun konuşamadığımız için özür dilerim, ama artık biraz uyumam gerekiyor."

"Ah, elbette."

Jiro babasına iyi geceler diledikten sonra odadan çıktı. Birkaç saniye boyunca Ogata-San sanki her an geri döneceğini umarmış gibi Jiro'nun gözden yittiği kapıya baktı. Sonra kederli bir bakışla bana döndü.

"Ne kadar geç olduğunu fark etmedim" dedi. "Jiro'yu alıkoymak istememiştim."

5

"Gitmiş mi? Üstelik otele hiçbir not bırakmadan mı?"

Saçiko güldü. "Çok şaşırmış görünüyorsun, Etsuko" dedi. "Hayır, hiçbir not bırakmamış. Dün sabah gitmiş, bütün bildiğim bu. Gerçeği söylemek gerekirse, bunu ondan biraz bekliyordum."

Tepsiyi hâlâ tutmakta olduğumu fark ettim. Dikkatlice yere koyduktan sonra Saçiko'nun karşısındaki mindere oturdum. O sabah evin içinde hafif bir rüzgâr esiyordu.

"Ama senin için ne kadar korkunç" dedim. "Üstelik her şeyinizi toplamış, hazır bekliyordunuz."

"Bu benim için yeni bir şey değil, Etsuko. Tokyo'da da –ona ilk kez rastladığımda– tıpkı böyle olmuştu. Yo, hayır, bu benim için yeni bir şey değil. Bu tür şeyleri beklemeyi öğrendim."

"Bu gece yeniden kente gideceğini söylüyorsun. Yalnız başına mı?"

"Bu kadar şaşırmış gibi bakma, Etsuko. Tokyo'dan sonra Nagasaki nedir ki, küçük zararsız bir kent. Hâlâ Nagasaki'de ise onu bu gece bulurum. Otelini değiştirmiş olabilir, ama alışkanlıklarını değiştirmez."

"Ama bunlar çok üzücü. İstersen memnuniyetle gelir, sen geri dönene kadar Mariko'yla kalırım."

"Ah, ne kadar naziksin. Mariko kendi başına kalabilir, ama ona bu gece birkaç saatini ayırabilirsen bu çok büyük bir incelik olur. Ama hiç merak etme, her şey yoluna girecek, Etsuko. Görüyorsun, insan benim gibi birtakım şeyleri atlatmışsa böyle küçük kavgalara teslim olmamayı öğreniyor."

"Ama eğer o... Yani, Nagasaki'den ayrılmışsa?"

"Ah, çok uzağa gitmemiştir, Etsuko. Ayrıca, beni gerçekten terk etmiş olsaydı herhangi bir not bırakırdı, değil mi? Yoo, uzağa gitmemiştir. Gidip onu bulacağımı bilir."

Saçiko bana baktı, gülümsedi. Nasıl bir yanıt vereceğimi bilemedim.

"Üstelik, Etsuko" diye sözünü sürdürdü, "o kadar yol geldi. Tokyo'dan buraya o kadar yolu beni amcamın evinde, Nagasaki'de bulmak için geldi. Peki, söz verdiklerini yerine getirmeyecek olsaydı, niye yapsın bunu? Görüyorsun, Etsuko, en çok istediği şey beni Amerika'ya götürmek. İstediği bu. Gerçekten hiçbir şey değişmedi, bu yalnızca küçük bir gecikme." Birden güldü. "Biliyor musun, bazen küçük bir çocuk gibidir."

"Peki, arkadaşının böyle çıkıp gitmiş olması konusunda ne düşünüyorsun? Anlayamıyorum."

"Anlaşılacak hiçbir şey yok, Etsuko, bunun pek önemi yok. Onun gerçekten de istediği şey beni Amerika'ya götürmek ve orada birlikte düzenli, saygın bir yaşam sürmek. Gerçekten istediği bu. Yoksa neden o kadar yolu tepip beni amcamın evinde buldu? Görüyorsun Etsuko, o kadar kaygılanacak bir şey yok."

"Hayır, kuşkusuz öyle."

Saçiko yeniden konuşacak gibiyken kendini tuttu. Tepsideki çay öteberisine baktı. "Peki öyleyse, Etsuko" dedi gülümseyerek, "haydi çay koyalım."

Ben çayları koyarken sessizce izledi. Bir an ona baktığımda, beni yüreklendirircesine gülümsedi. Çaylarımızı koyduktan sonra birkaç dakika sessiz oturduk.

"Ha, aklıma gelmişken, Etsuko" dedi Saçiko, "senin Bayan Fujivara'yla konuşup durumumu ona anlattığını umarım."

"Evet. Onu önceki gün gördüm."

"Herhalde benim nerelere kaybolduğumu merak ediyordur."

"Ona, Amerika'ya davet edildiğini söyledim. Durumu gayet iyi anladı."

"Biliyor musun, Etsuko" dedi Saçiko, "şu anda kendimi zor durumda hissediyorum."

"Evet, bunun farkındayım."

"Maddi açıdan olduğu kadar başka yönlerden de."

"Evet, anlıyorum" dedim hafifçe eğilerek. "İstersen, Bayan Fujivara'yla konuşabilirim. Hiç kuşkum yok, bu koşullar altında sevinecektir."

"Hayır, hayır, Etsuko," –Saçiko güldü– "onun o küçük erişte lokantasına geri dönmeyi hiç istemiyorum. En yakın gelecekte Amerika'ya gideceğimi umuyorum. Sorun bunun yalnızca biraz gecikecek olmasında, hepsi bu. Ancak bu arada, biliyor musun biraz paraya ihtiyacım var. Anımsıyorum da, Etsuko, sen bir zamanlar bana bu tür bir yardım önermiştin."

Nazik bir biçimde gülümseyerek bana bakıyordu. Bir süre sonra ben de ona baktım. Sonra hafifçe eğildim ve "Biraz birikmiş param var. Fazla değil, ama elimden geleni seve seve yaparım" dedim.

Saçiko zarif bir biçimde eğildi, sonra çay fincanını kaldırdı. "Belli bir miktardan söz ederek seni sıkıntıya sokmak istemem" dedi. "Bu elbette sonuçta sana kalmış. Sen ne kadar uygun görürsen onu büyük bir minnetle kabul edeceğim. Elbette bu borç en kısa zamanda ödenecektir, bundan emin olabilirsin, Etsuko."

"Tabii" dedim sakince. "Bundan hiç kuşkum yok."

Saçiko zarif gülümsemesiyle bana bakmayı sürdürdü. Ondan özür dileyerek odadan çıktım.

Yatak odasında güneş ışınları havadaki bütün tozu gözle görünür hale getiriyordu. Dolabımızın alt tarafındaki küçük çekmecelerin yanma çömeldim. En alt çekmeceden pek çok şeyi –fotoğraf albümlerini, kartpostalları, annemin yapmış olduğu suluboya resimleri– çıkartıp dikkatlice yere koydum. Çekmecenin en altında siyah lake bir armağan kutusu vardı. Kapağını kaldırınca, kocamın haberi olmadan sakladığım bazı mektuplarla iki-üç küçük fotoğraf buldum. Onların da altından paramı içine koyduğum zarfı çıkardım. Her şeyi dikkatlice yerine yerleştirip çekmeceyi kapattım. Odadan çıkmadan elbise dolabını açıp uygun desenli bir ipek mendil alıp zarfı içine sardım.

Oturma odasına döndüğümde Saçiko fincanını yeniden dolduruyordu. Katlanmış mendili onun yanına yere koyduğumda başını kaldırıp bakmadı, çay koymayı sürdürdü. Oturduğum-

da başıyla selam verdi, çayını yudumlamaya başladı. Yalnız bir kere, fincanını indirdiğinde, minderinin yanındaki çıkına kaçamak bir bakış attı.

"Burada senin anlamayacağın bir şey var, Etsuko" dedi. "Biliyor musun yaptığım hiçbir şeyden utanmıyorum ya da tedirginlik duymuyorum. Çekinme, ne istersen sor."

"Ah, tabii."

"Örneğin, Etsuko, ısrarla 'arkadaşın' diye söz etmene karşın onunla ilgili hiçbir şey sormuyorsun. Aslında utanılacak hiçbir şey yok. Neden hemen kızarmaya başlıyorsun Etsuko?"

"İnan ki utanmıyorum. Aslında..."

"Ama utanıyorsun, Etsuko, öyle olduğunu görebiliyorum." Saçiko güldü, ellerini çırptı. "Ama benim gizleyecek hiçbir şeyimin olmadığını neden anlamıyorsun? Neden böyle kızarıyorsun? Yalnızca Frank'ten söz ettim diye mi?"

"Ama ben utanmıyorum. İnan ki hiçbir zaman ben..."

"Neden onunla ilgili hiçbir şey sormuyorsun, Etsuko? Sormak isteyebileceğin çeşitli sorular olmalı. Neden onları sormuyorsun peki? Ayrıca, komşuların hepsi oldukça ilgili, sen de öyle olmalısın, Etsuko. Lütfen rahat ol, sormak istediğin her şeyi sor."

"Ama gerçekten ben..."

"Haydi, Etsuko, ısrar ediyorum. Onu sor bana. Bunu senden istiyorum. Onu sor bana, Etsuko."

"Peki öyleyse."

"Eee? Haydi, Etsuko, sor."

"Pekâlâ. Arkadaşın nasıl biri?"

"Nasıl biri mi?" Saçiko yeniden güldü. "Bütün bilmek istediğin bu mu? Şey, yabancıların çoğu gibi uzun boylu, saçları da biraz seyrek. Yaşlı değil, anlıyorsun ya. Yabancıların saçları daha çabuk dökülüyor, biliyor muydun, Etsuko? Şimdi, onunla ilgili başka bir şey sor. Bilmek istediğin başka şeyler de olmalı."

"Şey, dürüst olmak gerekirse..."

"Haydi, Etsuko, sor. Sormanı istiyorum."

"Ama gerçekten, bilmek istediğim, hiç..."

"Ama olmalı, neden sormuyorsun? Onu sor bana, Etsuko, onu sor."

"Şey, aslında" dedim, "bir tek şeyi merak ediyorum."

Saçiko birden buz kesmiş gibiydi. Ellerini önünde kavuşturmuştu, ama şimdi onları indirdi, dizlerinin üzerine koydu.

"Merak ettiğim" dedim, "hiç Japonca konuşabiliyor mu?"

Bir an Saçiko hiçbir şey söylemedi. Sonra gülümsediğinde rahatlamış görünüyordu. Fincanını yeniden kaldırdı, birkaç yudum içti. Yeniden konuştuğunda neredeyse düşte konuşur gibiydi.

"Yabancılar bizim dilimizi çok zor buluyorlar" dedi. Duraksadı ve kendi kendine gülümsedi. "Frank'in Japoncası oldukça kötü, biz de İngilizce anlaşıyoruz. Hiç İngilizce biliyor musun, Etsuko? Hiç mi? Biliyor musun benim babam iyi İngilizce konuşurdu. Avrupa'yla bağlantıları vardı ve beni her zaman dil öğrenmek konusunda yüreklendirirdi. Ama sonra, tabii ki evlendiğimde öğrenmeyi bıraktım. Kocam yasakladı bunu. Bütün İngilizce kitaplarımı elimden aldı. Ama ben unutmadım. Tokyo'da yabancılarla karşılaştığımda anımsardım."

Bir süre sessizce oturduk. Sonra Saçiko yorgun yorgun iç çekti.

"Bence en iyisi çabucak geri dönmek" dedi. Uzanıp katlanmış mendili aldı. Sonra hiç bakmadan çantasının içine attı.

"Biraz daha çay istemez misin?" diye sordum.

Omuzlarını silkti. "Belki biraz."

Fincanları yeniden doldurdum. Saçiko beni izledi, sonra, "Bu gece senin için uygun değilse, yani demek istiyorum ki, hiç fark etmez. Mariko artık kendi başına kalabilmeli" dedi.

"Hiç sorun değil. Eminim kocam bir şey demez."

"Çok naziksin, Etsuko" dedi Saçiko ifadesiz bir ses tonuyla. Sonra ekledi: "Seni bir konuda uyarmam gerek, belki de. Şu birkaç gündür kızım oldukça kötü bir ruh hali içindeydi."

"Anlıyorum" dedim gülümseyerek. "Çocukların her türlü ruh haline alışmam gerekecek."

Saçiko yavaşça çayını içmeyi sürdürdü. Geri dönmek için hiçbir acelesi yok gibiydi. Sonra fincanını bırakıp bir süre ellerinin üstünü inceleyerek oturdu.

"Nagasaki'de ne kadar korkunç şeylerin olduğunu biliyorum" dedi sonunda. "Ama Tokyo'da da kötüydü. Haftalarca sürdü, çok kötüydü. Sonuna doğru hepimiz tünellerde, terk edilmiş

binalarda yaşıyorduk, yalnızca molozlar vardı. Tokyo'da yaşayan herkes çirkin şeyler gördü. Tabii Mariko da." Ellerine bakmayı sürdürdü.

"Evet" dedim. "Çok güç günler olmalı."

"O kadın. Mariko'nun sana sözünü ettiği kadın. Bu onun Tokyo'da gördüğü bir şeydi. Tokyo'da başka şeyler de gördü, korkunç şeyler, ama o hep o kadını anımsadı." Sonra avuçlarını çevirdi, karşılaştırırmış gibi bakmayı sürdürdü.

"Peki o kadın" dedim, "bir hava saldırısında mı öldürüldü?"

"Kendini öldürdü. Kendi boğazını kestiğini söylediler. Onu hiç tanımazdım. Şey, bir sabah Mariko koşarak evden kaçtı. Nedenini anımsamıyorum, belki de onu üzen bir şey oldu. Neyse kaçıp sokaklara çıktı, ben de ardından koşuyordum. Saat çok erken olduğu için dışarıda kimse yoktu. Dar bir yoldan aşağıya doğru koşuyordu, ben de onu takip ediyordum. Yolun sonunda bir kanal vardı, kadın oraya çömelmişti, kolları dirseklerine kadar suyun içindeydi. Genç, çok zayıf bir kadındı. Onu gördüğümde bir tuhaflık olduğunu anladım. Biliyor musun, Etsuko, kadın dönüp Mariko'ya gülümsedi. Bu işte bir tuhaflık olduğunu anlamıştım, Mariko da anlamış olmalı ki birden durdu. İlkin kadının kör olduğunu düşündüm, kör gibi bakıyordu, gözleri gerçekten de hiçbir şeyi görmüyor gibiydi. Derken kollarını kanaldan çıkardı ve suyun altında tutmakta olduğu şeyi gösterdi bize. Bu bir bebekti. Mariko'yu kaptım ve o sokaktan uzaklaştık."

Devam etmesini bekleyerek sessiz kaldım. Saçiko kendine demlikten biraz daha çay koydu.

"Dediğim gibi" dedi, "kadının kendini öldürdüğünü duydum. Birkaç gün sonrasıydı."

"O zamanlar Mariko kaç yaşındaydı?"

"Beş, en fazla altı. Tokyo'da başka şeyler de gördü. Ama her zaman o kadını anımsadı."

"Her şeyi gördü mü? Bebeği gördü mü?"

"Evet. Gerçekte gördüğü şeyin ne olduğunu uzun bir süre anlamadığını düşündüm. Daha sonra hiç söz etmedi bundan. O zamanlar pek fazla etkilenmiş de görünmüyordu. Bir ay falan öncesine kadar da bu konu hakkında hiç konuşmamıştı. O zamanlar bu eski binada uyuyorduk. Gece uyandım, Mariko'yu

gözlerini kapı aralığına dikmiş otururken gördüm. Aslında orası bir kapı değil, yalnızca bir kapı aralığıydı. Mariko oturmuş oraya bakıyordu. Hayli telaşlanmıştım. Biliyorsun, herhangi birinin binadan içeri girmesini engelleyecek hiçbir şey yok. Mariko'ya ne olduğunu sorduğumda, orada bir kadının durduğunu, bizi izlediğini söyledi. Nasıl bir kadın olduğunu sorduğumda, hani o sabah görmüştük ya, işte o kadın, dedi. Kapı aralığından bize bakıyormuş. Kalkıp sağa sola baktım, ama kimse yoktu. Orada bir kadının duruyor olması elbette mümkündü. İçeriye herhangi birinin girmesini engelleyecek hiçbir şey yoktu."

"Anlıyorum. Mariko da o kadını gördüğünü sandı."

"Öyle oldu galiba. Her neyse, Mariko'nun o kadınla ilgili saplantısı işte o zaman başladı. Bu saplantıdan kurtuldu sanıyordum, ama son günlerde bu yeniden başladı. Eğer bu gece yine ondan söz etmeye başlarsa sakın önemseme."

"Evet, anlıyorum."

"Çocukları bilirsin" dedi Saçiko. "Yalan şeylere sahipmiş gibi inanma oyununu oynarlar ve düşlerin nerede başlayıp nerede bittiğini karıştırırlar."

"Evet, aslında tuhaf olan bir şey yok galiba."

"Biliyor musun, Etsuko, Mariko doğduğunda her şey çok güçtü."

"Evet, öyle olmalı" dedim. "Ben çok şanslıyım, biliyorum."

"Her şey çok güç. Belki de o zamanlar evlenmem aptallıktı. Üstelik herkes bir savaşın gelmekte olduğunu görebiliyordu. Ancak yine de, Etsuko, hiç kimse bir savaşın gerçekte ne olduğunu, en azından o günlerde, bilmiyordu. Çok saygın bir aileye gelin gittim. Hiçbir zaman bir savaşın bu kadar çok şeyi değiştirebileceğini düşünmemiştim."

Saçiko fincanını bıraktı, ellerini saçlarının arasından geçirdi. Sonra çabucak gülümsedi. "Bu gece göreceksin, Etsuko" dedi, "kızım kendisini eğlendirmeyi bilir. Lütfen onun için endişelenme."

*

Bayan Fujivara'nın yüzü oğlundan söz ederken yorgun bir ifade alırdı.

"Yaşlı bir adam olmak üzere" diyordu. "Yakında yalnızca evde kalmış kızlardan birini seçmek zorunda kalacak."

Onun erişte lokantasının ön avlusunda oturuyorduk. Öğle yemeklerini yiyen büro çalışanlarıyla doluydu birkaç masa.

"Zavallı Kazuo-San" dedim gülerek. "Ama neler hissettiğini anlayabiliyorum. Bayan Miçiko'nun başına gelenler çok üzücü. Uzun süre nişanlı kalmışlardı, değil mi?"

"Üç yıl. Bu uzun süreli nişanlılık dönemlerini hiç anlamıyorum. Evet, Miçiko çok hoş bir kızdı. Kazuo'nun onun için böyle yas tutmasını hiç kuşkusuz benim gibi o da istemezdi. Hayatını sürdürmesini isterdi."

"Yine de onun için çok güç olmalı. Onca zamandır kafasında kurduğu şeyin sonunun böyle olması."

"Ama bunların hepsi geçmişte kaldı artık" dedi Bayan Fujivara. "Hepimizin bunları artık geride bırakmamız gerek. Sen de Etsuko, bir zamanlar sen de bir gönül yarası almıştın. Ama sen bunun üstesinden geldin."

"Ama ben şanslıydım. O günlerde Ogata-San bana karşı çok nazikti. Yoksa ne yapardım, bilmiyorum."

"Evet, sana çok iyi davrandı. Tabii kocanla da öyle tanıştın. Ama sen de şanslı olmayı hak ediyorsun."

"Ogata-San beni evine almasaydı bugün nerede olurdum, gerçekten bilmiyorum. Yine de oğlunuz için ne kadar zor olduğunu anlayabiliyorum. Ben bile bazen Nakamura-San'ı düşünüyorum. Düşünmemek elimde değil. Kimi zaman uykumdan uyanıyor ve unutuyorum. Burada, hâlâ Nakagava'da olduğumu düşünüyorum."

"Artık, Etsuko, bunlardan söz etmenin gereği yok." Bayan Fujivara bir süre bana baktı, sonra içini çekti. "Ama bu bana da oluyor. Senin dediğin gibi sabahları uyandığında hiç fark etmeden oluyor bu insana. Çoğu zaman çabuk olmam, herkesin kahvaltısını hazırlamam gerektiği düşüncesiyle uyanıyorum."

Bir an sessiz kaldık. Sonra Bayan Fujivara hafifçe güldü.

"Çok kötüsün, Etsuko" dedi. "Şimdi de beni böyle konuşturuyorsun."

"Ne aptalım" dedim. "Yine de Nakamura-San ile aramda hiçbir şey olmadı. Yani, hiçbir şey kararlaştırmamıştık."

Bayan Fujivara, kafasından geçen birtakım gizli düşüncelerle başını sallayarak bana bakmayı sürdürdü. Sonra avlunun karşı tarafında bir müşteri gitmek üzere ayağa kalktı.

Bayan Fujivara ceketsiz, ama üstü başı temiz olan genç adama doğru yürüdü. Başlarını eğerek birbirlerini selamladılar ve neşeyle konuşmaya başladılar. Adam evrak çantasını kapatırken bir şeyler söyledi, Bayan Fujivara ise kahkahayla güldü. Bir kez daha birbirlerini selamladılar, sonra adam öğlen sonrası kalabalığında kayboldu. Heyecanımı yatıştırma fırsatı bulduğum için sevinmiştim. Bayan Fujivara geri döndüğünde, "Bir an önce gitsem iyi olacak. İşiniz başınızdan aşkın" dedim.

"Otur oturduğun yerde, rahatına bak. Daha yeni geldin. Sana yemek getireceğim."

"Hayır, istemez."

"Bak, Etsuko, şimdi burada yemezsen bir saatten önce yemek yiyemezsin. Bu durumdayken senin için düzenli yemenin ne kadar önemli olduğunu biliyorsun."

"Evet, galiba öyle."

Bayan Fujivara bir an bana yakından baktı. Sonra, "Senin ileriye bakmak için her şeyin var artık, Etsuko. Seni bu kadar mutsuz eden ne?" diye sordu.

"Mutsuz mu? Ama ben hiç de mutsuz değilim."

Bana bakmayı sürdürdü, kaygıyla güldü.

"Çocuk bir doğsun" dedi, "bak o zaman nasıl neşelenirsin, inan bana. Üstelik sen kusursuz bir anne olursun, Etsuko."

"Olmak isterim."

"Elbette olacaksın."

"Evet." Ona bakıp gülümsedim.

Bayan Fujivara başını salladı, sonra yeniden ayağa kalktı.

*

Saçiko'nun kulübesinin içi gitgide kararıyordu –odada yalnızca bir fener vardı– ilkin Mariko'nun duvardaki siyah bir lekeye baktığını sandım. Parmağını uzatınca o leke biraz kımıldadı. Ancak o zaman onun bir örümcek olduğunu anladım.

"Mariko, onu rahat bırak. Bu hoş değil."

İki elini de arkasında kavuşturdu, ama örümceğe bakmayı sürdürdü.

"Bir zamanlar bir kedimiz vardı" dedi. "Buraya gelmeden önce. Örümcekleri yakalardı."

"Anlıyorum. Hayır, rahat bırak onu Mariko."

"Ama zehirli değil ki."

"Hayır, ama onu rahat bırak, pis o."

"O kedimiz örümcekleri yerdi. Ben bir örümcek yersem ne olur?"

"Bilmiyorum, Mariko."

"Hasta olur muyum?"

"Bilmiyorum." Yanımda getirdiğim dikişime devam ettim. Mariko örümceği izlemeyi sürdürdü. Sonunda, "Bu gece neden buraya geldiğini biliyorum" dedi.

"Geldim, çünkü küçük kızların yalnız başına kalmaları hiç hoş değil."

"O kadın yüzünden. O kadın yeniden gelir diye."

"Yaptığın resimlerden birkaçını daha göstersene bana. Biraz önce gösterdiklerin çok hoştu."

Mariko yanıt vermedi. Pencereye doğru gidip karanlığa baktı.

"Annen yakında gelir" dedim. "Haydi, yaptığın resimlerden birkaçını daha göster."

Mariko karanlığa bakmayı sürdürdü. Sonra, örümcek ilgisini çekmeden önce oturmakta olduğu köşeye döndü.

"Bugün neler yaptın, Mariko?" diye sordum. "Resim yaptın mı?"

"Atsu ve Mee-Çan ile oynadım."

"Çok güzel. Peki nerede oturuyorlar? Apartmanlarda mı?"

"Bu Atsu" –yanında duran iki siyah kedi yavrusundan birini gösterdi– "bu da Mee-Çan."

Güldüm. "Ooo, anlıyorum. Sevimli kedicikler, değil mi? Peki öteki çocuklarla oynamıyor musun? Apartmanlardaki çocuklarla?"

"Atsu ve Mee-Çan ile oynuyorum."

"Ama öteki çocuklarla tanışıp arkadaş olmaya çalışmalısın. İnan ki hepsi iyi çocuklar."

"Suji-Çan'ı çaldılar. O benim en sevdiğim yavruydu."

"Çaldılar mı? Ah, canım, bunu neden yaptılar acaba?"

Mariko kedi yavrularından birini okşamaya başladı. "Artık Suji-Çan yok."

"Belki de yakında geri getirirler. İnan bana, onunla oynuyorlardır."

"Onu öldürdüler. Artık Suji-Çan'ım yok."

"Ah. Neden böyle bir şey yaptılar acaba?"

"Onlara taş attım. Çünkü kötü şeyler söylediler."

"Ama taş atmamalıydın, Mariko."

"Kötü şeyler söylediler. Annem için. Ben de onlara taş attım, onlar da Suji-Çan'ı aldılar, geri vermediler."

"Olsun, öteki yavru kedilerin var."

Mariko yeniden pencereye doğru gitti. Boyu dirseklerini pervaza dayayabilecek kadar uzundu. Birkaç dakika karanlığa baktı, yüzü cama çok yakındı.

"Artık dışarıya çıkmak istiyorum" dedi birden.

"Dışarıya çıkmak mı? Ama çok geç oldu, dışarısı karanlık. Ayrıca annen artık her an gelebilir."

"Ama ben dışarıya çıkmak istiyorum."

"Burada kal, Mariko."

Dışarıya bakmayı sürdürdü. Onun baktığı şeyi görmeye çalıştım; oturduğum yerden yalnızca karanlık görünüyordu.

"Belki de öteki çocuklara daha iyi davranmalısın. O zaman onlarla arkadaş olabilirsin."

"Annem senin buraya gelmeni neden istedi, biliyorum."

"Taş atarsan arkadaş olamazsın."

"O kadın yüzünden. Annem o kadını bildiği için."

"Neden söz ettiğini anlamıyorum, Mariko-San. Yavru kedilerini anlatsana. Büyüdükleri zaman da resimlerini yapacak mısın?"

"O kadın yeniden gelir diye. Bunun için annem senin buraya gelmeni istedi."

"Ben öyle düşünmüyorum."

"Annem kadını gördü. Önceki gece gördü onu."

Bir an dikiş dikmeyi bırakıp Mariko'ya baktım. Mariko başını pencereden geriye çevirmiş, boş boş bana bakıyordu.

"Annen onu, o dediğin kişiyi nerede gördü?"

"Dışarıda. Onu dışarıda gördü. Bunun için annem senin gelmeni istedi.".

Mariko pencerenin yanından ayrılıp kedi yavrularına döndü. Yaşlı kedi ortaya çıkınca yavrular annelerine sokuldular. Mariko onların yanına uzandı, fısıltıyla konuşmaya başladı. Fısıltısında insanı hafifçe tedirgin eden bir şey vardı.

"Annen birazdan evde olur" dedim. "Acaba ne yapıyor, merak ediyorum."

Mariko fısıldamayı sürdürdü.

"Bana Frank-San'ı anlattı" dedim. "Çok iyi bir adama benziyor."

Fısıltılar kesildi. Bir an birbirimize baktık.

"O kötü bir adam" dedi Mariko.

"Böyle konuşman hiç hoş değil, Mariko-San. Annen bana onunla ilgili her şeyi anlattı, çok iyi birine benziyor. Sana da çok iyi davranıyordur mutlaka, öyle değil mi?"

Ayağa kalktı, duvara doğru yürüdü. Örümcek hâlâ oradaydı.

"Evet, çok iyi bir adam olduğuna inanıyorum. Sana da iyi davranıyor, değil mi Mariko-San?"

Mariko uzandı. Örümcek duvarda oldukça yavaş ilerliyordu.

"Mariko, onu rahat bırak."

"Tokyo'daki kedimiz örümcek yakalardı. Onu da yanımızda getirecektik."

Yeni konumunda örümceği daha iyi görebiliyordum. Kalın, kısa bacakları vardı, her bir bacağının gölgesi sarı duvara vuruyordu.

"İyi bir kediydi" diye ekledi Mariko. "Bizimle birlikte Nagasaki'ye gelecekti."

"Peki, getirdiniz mi?"

"Kayboldu. Oradan ayrılmamızdan bir gün önce. Annem onu da getirmeye söz vermişti, ama o kayboldu."

"Anlıyorum."

Birden atıldı, örümceğin bacaklarından birini yakaladı. Mariko onu duvardan alırken öteki bacakları da çılgınca eline dolanmaya çalışıyordu.

"Mariko, bırak onu gitsin. Pis o."

Mariko elini çevirince örümcek avcuna yürüdü. Öteki elini üstüne kapatınca örümcek hapsedilmiş oldu.

"Mariko, yere koy onu."

"Zehirli değil" dedi bana yaklaşırken.

"Hayır, ama pis. Onu yine o köşeye koy."

"Zehirli değil ki."

Örümcek iki elinin arasındayken gelip karşımda durdu. Parmaklarının arasındaki boşluktan örümceğin bir bacağının yavaşça ve ritimli bir biçimde hareket ettiğini görebiliyordum.

"Onu yeniden köşeye koy, Mariko."

"Yersem ne olur? Zehirli değil."

"Çok hasta olursun. Mariko artık onu köşeye koy."

Mariko örümceği iyice yüzüne yaklaştırdı ve dudaklarını araladı.

"Aptallaşma Mariko. Çok pis o."

Ağzını daha da açtı, ellerini araladı, örümcek kucağımın önüne düştü. İrkildim. Örümcek tatami boyunca arkamdaki gölgelere doğru hızla yürüdü. Kendimi toparlamam uzun sürmedi, ama o zamana kadar Mariko kulübeden çıkıp gitmişti.

6

O gece onu bulmam ne kadar sürdü şimdi bunu bilemiyorum. Büyük olasılıkla epey sürmüştür, çünkü o sıralar hamileliğim ilerlediği için hızlı hareket etmekten kaçınıyordum. Ayrıca, dışarı çıkar çıkmaz ırmağın kıyısında yürümek içime tuhaf bir huzur vermişti. Kıyının bir bölümünde otlar oldukça uzundu. Otların ayağıma değişini çok iyi anımsadığıma göre o gece sandaletlerimi giymiş olmalıyım. Ben yürürken çevremde gürültü yapan böcekler vardı.

Sonunda değişik bir sesin, ardım sıra otların arasında bir yılan sürünüyormuş gibi hışırdayan bir şeyin sesinin farkına vardım. Dinlemek için durduğumda ne olduğunu anladım; bir eski halat parçası bileğime dolanmıştı, ben de onu otların arasında sürüklüyordum. Ayağımdan halatı özenle çıkardım. Ayışığına doğru tuttuğumda parmaklarımın arasındaki şeyin ıslak ve çamurlu olduğunu hissettim.

"Merhaba Mariko" dedim, çünkü biraz ötemde otların üzerinde dizlerini çenesine doğru çekmiş oturuyordu. Oturduğu yerde ırmak kıyısındaki beş on söğüt ağacından biri vardı. Yüzünü daha yakından görebilmek için birkaç adım daha attım.

"Bu ne?" diye sordu.

"Hiç. Yürürken ayağıma takıldı."

"İyi, ama ne?"

"Hiçbir şey, yalnızca eski bir halat parçası. Neden buraya geldin?"

"Bir kedi yavrusu almak ister misin?"

"Bir kedi yavrusu mu?"

"Annem kedi yavrularını alıkoyamayacağımızı söylüyor. Birini ister misin?"

"Hiç sanmam."

"Ama onlara kısa sürede ev bulmamız gerekiyor. Yoksa annemin dediğine göre onları suda boğmak zorunda kalacakmışız."

"Çok yazık olur."

"Atsu'yu alabilirsin."

"Bakalım."

"Neden aldın bunu?"

"Sana söyledim, bir şey değil. Yalnızca ayağıma dolanmıştı." Bir adım daha yaklaştım. "Neden öyle yapıyorsun, Mariko?"

"Ne yapıyorum?"

"Yüzünü tuhaf bir biçimde buruşturuyorsun."

"Yüzümü tuhaf bir biçimde buruşturmuyorum. Neden halatı aldın?"

"Yüzünü tuhaf bir biçimde buruşturuyorsun. Çok tuhaf."

"Neden halatı aldın?"

Bir süre onu izledim. Yüzünde korkunun izleri vardı.

"Peki, bir kedi yavrusu almak istemiyor musun?" diye sordu.

"Hayır, hiç sanmıyorum. Neyin var?"

Mariko ayağa kalktı. Söğüt ağacının yanına yürüdüm. Biraz ötede kulübeyi gördüm, damı gökyüzünden daha koyu renkteydi. Mariko'nun karanlıkta uzaklaşan ayak seslerini duyabiliyordum.

*

Kulübenin kapısına vardığımda içeriden öfkeli öfkeli konuşan Saçiko'nun sesi geliyordu. İçeri girdiğimde ikisi de bana döndü. Saçiko odanın ortasında, kızı da onun karşısında duruyordu. Lambanın ışığının altında, özenli makyajıyla yüzü bir maskeye benziyordu.

"Galiba Mariko sana sorun çıkardı" dedi.

"Şey, dışarıya kaçtı..."

"Etsuko-San'dan özür dile." Mariko'yu kolundan kaba bir biçimde yakaladı.

"Yine dışarı çıkmak istiyorum."

"Kımıldamayacaksın. Şimdi özür dile."

"Dışarıya gitmek istiyorum."

Serbest olan eliyle Saçiko çocuğun poposuna sertçe vurdu. "Hemen Etsuko-San'dan özür dile."

Mariko'nun gözlerinde yaşlar belirmeye başlamıştı. Bana şöyle bir bakıp tekrar annesine döndü. "Sen neden hep gidiyorsun?"

Saçiko uyarırcasına elini kaldırdı yeniden.

"Neden her zaman Frank-San'la çıkıp gidiyorsun?"

"Özür dileyecek misin?"

"Frank-San, bir domuz gibi işiyor. Bir lağım domuzu o."

Çocuğuna dik dik bakarken Saçiko'nun eli hâlâ havadaydı.

"O kendi çişini içiyor."

"Sus."

"O, kendi çişini içiyor ve yatağını pisletiyor."

Saçiko hâlâ ters ters bakıyordu, ama sesini çıkarmadı.

"O, kendi çişini içiyor." Mariko kolunu kurtarıp kayıtsız bir edayla odadan çıktı. Girişte dönüp annesine baktı. "Bir domuz gibi işiyor" diye yineledi, sonra karanlıkta kayboldu.

Saçiko sanki benim varlığımı unutmuşçasına bir süre girişe baktı.

"Ardından gitmeyelim mi?" dedim bir süre sonra.

Saçiko bana baktı; biraz rahatlamış gibi görünüyordu. "Hayır" dedi otururken. "Bırak onu."

"Ama vakit çok geç."

"Bırak onu. Canı ne zaman isterse o zaman döner."

Kapağı açık sobanın üstündeki çaydanlık bir süredir kaynamaktaydı. Saçiko onu ateşten alıp çay hazırlamaya başladı. Bir süre izledikten sonra, yavaşça sordum:

"Arkadaşını buldun mu?"

"Evet, Etsuko" dedi. "Onu buldum." Bana doğru bakmadan çay hazırlamayı sürdürdü. Sonra, "Bu gece buraya gelmen büyük bir incelikti. Mariko için özür dilerim" dedi.

Onu izlemeyi sürdürdüm. Sonunda, "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordum.

"Ne mi yapacağım?" Saçiko demliği doldurdu, sonra kalan suyu alevlerin üstüne boşalttı. "Etsuko, sana birçok kez söyle-

diğim gibi, benim için en önemli şey kızımın mutluluğudur. Bu her şeyden önce gelir. Üstelik, ben bir anneyim. Görgü kurallarını hiçe sayan bir bar kızı değilim. Ben bir anneyim, kızımın çıkarları her şeyden önce gelir."

"Elbette."

"Amcama yazmaya niyetlendim. Ona nerede olduğumu bildireceğim ve içinde bulunduğum durumla ilgili bilmesi gereken ne varsa anlatacağım. Sonra isterse onun evine dönmemiz olasılığını da düşüneceğim." Saçiko demliği ellerinin arasına aldı ve hafifçe sallamaya başladı. "Aslında, Etsuko, olaylar bu türlü geliştiği için memnunum. Düşünsene, kızımın kendini yabancılarla –Ame-ko'larla– dolu bir ülkede bulması ne kadar korkunç. Birdenbire bir Ame-ko'nun babası olması, düşünsene, onun için ne kadar anlaşılmaz bir şey. Ne demek istediğimi anlıyor musun, Etsuko? Zaten yaşamında yeterince çalkantı oldu, yerleşik bir düzeni olmalı, bunu hak ediyor. İşlerin böyle olması iyi oldu."

Onaylarcasına bir şeyler mırıldandım.

"Çocuklar, Etsuko" diye ekledi, "sorumluluk demektir. Bunu sen de yakında öğreneceksin. Bundan erkek arkadaşım da korkuyor, korktuğu apaçık ortada. Mariko'dan korkuyor. Tabii, ben bunu kabul edemem, Etsuko. Kızım her şeyden önce gelir. İşlerin böyle olması iyi oldu." Demliği elinde sallamayı sürdürdü.

"Senin için oldukça üzücü olmuştur herhalde" dedim sonunda.

"Üzücü mü?" –Saçiko güldü– "Etsuko, bu kadar küçük şeylerin beni üzeceğini mi sanıyorsun? Senin yaşındayken, belki. Ama artık, hayır. Son birkaç yıl içinde çok şey geldi başıma. Neyse, bunun olacağını biliyordum. Ah, evet, hiç şaşırmadım. Bunu bekliyordum. Son kez Tokyo'dayken de hemen hemen öyle oldu. Ortadan kayboldu, bütün paramızı üç gün boyunca içerek bitirdi. Paranın büyük bir bölümü benimdi üstelik. Benim bir otelde hizmetçi olarak çalıştığımı biliyor muydun, Etsuko? Evet, hizmetçi olarak. Ama yakınmıyordum; gerekli parayı hemen hemen biriktirmiştik, birkaç hafta daha çalışıp gemiyle Amerika'ya gidebilecektik. Ama sonra o paranın hepsini içkiye yatırdı. Diz-

lerimin üzerinde yerleri ovarak geçirdiğim haftaların karşılığını o üç günde içerek bitirdi. Hem de yine bir barda ucuz bir bar kızıyla. Kızımın geleceğini böyle bir adamın ellerine nasıl bırakırım? Ben bir anneyim ve kızım her şeyden önce gelir."

Yeniden sustuk. Saçiko demliği yere önüne koydu, gözlerini ona dikti.

"Amcanın anlayışla karşılayacağını umarım" dedim.

Omuzlarını silkti. "Amcama gelince, Etsuko, durumu onunla konuşacağım. Mariko'nun iyiliği için bunu yapmaya hazırım. Yardımcı olmazsa o zaman başka bir seçenek bulacağım. Yabancı bir ayyaşla Amerika'ya gitmeye hiç niyetim yok. Birlikte içki içeceği bir bar kızı bulduğu için mutluyum, hiç kuşkum yok birbirlerine layıktırlar. Bana gelince, Mariko için en iyisini yapacağım, kararım bu."

Saçiko bir süre daha demliğe bakmayı sürdürdü. Sonra içini çekti, ayağa kalktı. Pencereye doğru gitti, karanlığın içine gözlerini dikti.

"Gidip onu arayalım mı artık?" dedim.

"Hayır" dedi Saçiko, dışarı bakmayı sürdürerek. "Yakında gelir. Dışarıda kalmak istiyorsa bırakalım kalsın."

*

Keiko'ya karşı davranışlarımdan ötürü şimdi yalnızca pişmanlık duyuyorum. Ne de olsa bu ülkede o yaşta bir genç kadının evden ayrılmak istemesinde hiçbir tuhaflık yok. Başarılı olduğum tek konu, galiba, sonunda evden ayrıldığında –yaklaşık altı yıl önce– bunu benimle olan bütün bağlarını koparark yapmasını sağlamaktı. Ama o zamanlar, benim ulaşamayacağım bir yerlere gidip bu kadar çabuk ortalıktan kaybolabileceğini hiç düşünmemiştim; tek bildiğim, evde mutsuz olan kızımın dış dünyanın kendine fazla geleceğini anlayacağıydı. Ona bu kadar hiddetle karşı çıkmam yalnızca onu korumak içindi.

O sabah –Niki'nin ziyaretinin beşinci günü– çok erken uyandım. İlk dikkatimi çeken şey önceki gecelerdeki, sabahlardaki yağmurun sesini duyamamamdı. Sonra beni neyin uyandırdığını anımsadım.

Örtünün altında yatarken, loş ışıkta görülebilen nesnelere teker teker baktım. Birkaç dakika sonra sakinleşince yeniden gözlerimi kapadım. Ancak uyumadım. Keiko'nun ev sahibesini, Manchester'daki o odanın kapısını sonunda nasıl açtığını düşündüm.

Gözlerimi açtım, odadaki nesnelere bir kez daha baktım. Sonunda kalktım, sabahlığımı giydim. Benim odamın yanındaki konuk odasında uyuyan Niki'yi uyandırmamaya dikkat ederek banyoya gittim. Banyodan çıktığımda bir süre sahanlıkta durdum. Merdivenin ilerisinde, holün en ucunda Keiko'nun odasının kapısını görebiliyordum. Kapı, her zamanki gibi kapalıydı. Oraya doğru bakmayı sürdürdüm, sonra birkaç adım yürüdüm. Sonunda kendimi kapının önünde buldum. Bir defasında burada durduğumda, içeriden hafif bir ses, bir kımıltı duyduğumu düşünmüştüm. Bir süre içeriyi dinledim, ama o sesi yeniden duyamadım. Uzanıp kapıyı açtım.

Keiko'nun odası kurşuni ışıkta loş görünüyordu; yalnızca çarşaf serilmiş olan bir yatak, beyaz tuvalet masası, yerde ise Manchester'a giderken yanına almadığı eşyalarının bulunduğu birkaç karton kutu. Odadan içeri girdim. Perdeler açık olduğundan aşağıdaki meyve bahçesini görebiliyordum. Gökyüzü soluk ve beyazdı; yağmur yağmayacak gibiydi. Pencerenin altında, çimenlerin üzerinde iki tane kuş, düşen elmaları gagalıyorlardı. Yeniden soğuğu hissetmeye başlayınca odama döndüm.

*

"Bir arkadaşım seninle ilgili bir şiir yazıyor" dedi Niki. Mutfakta kahvaltı ediyorduk.

"Benimle ilgili mi? Ne diye böyle bir şey yapıyor?"

"Ona senden söz ediyordum, o da bir şiir yazmaya karar verdi. Harika bir şairdir."

"Benimle ilgili bir şiir mi? Ne saçma. Yazacak ne buluyor ki? Beni tanımıyor bile."

"Sana söylediğim gibi, anne, ona senden söz ettim. İnsanları bu kadar iyi anlaması şaşırtıcı. Bu biraz da kendisinden kaynaklanıyor."

"Anlıyorum. Peki, bu arkadaşın kaç yaşında?"

"Anne, sen insanların kaç yaşında olduklarından başka bir şey düşünmüyorsun. Birisinin kaç yaşında olduğu hiç fark etmez, neler görüp geçirdikleri önemlidir. İnsan yüz yaşına gelip de hiçbir şey görüp geçirmemiş olabilir."

"Galiba öyle." Güldüm, pencerelere doğru baktım. Dışarıda yağmur çiselemeye başlamıştı.

"Ona senden söz ediyorum" dedi Niki. "Senden, babamdan, Japonya'yı nasıl terk ettiğinizden. Arkadaşım gerçekten etkilendi. Bunun nasıl bir şey olduğunu, söylendiği kadar kolay olmadığını çok iyi anlıyor."

Bir süre pencerelere bakmayı sürdürdüm. Sonra çabucak, "Arkadaşının müthiş bir şiir yazacağından hiç kuşkum yok" dedim. Meyve sepetinden bir elma alıp bıçağımla onu soymaya başladığımda Niki beni izliyordu.

"Çocuklarıyla, sefil kocalarıyla uğraşmaktan başka bir şey yapmayan o kadar çok kadın var ki, hepsi de oldukça mutsuzlar. Ama cesaretlerini toplayıp da bunu değiştirecek bir şey de yapmıyorlar. Yaşamlarının sonuna kadar bu böyle sürüp gidiyor."

"Anlıyorum. Yani sen şimdi onların çocuklarını bırakıp kaçmaları gerektiğini mi söylüyorsun, Niki?"

"Ne demek istediğimi biliyorsun. İnsanların yaşamlarını boşa harcamaları üzücü."

Kızımın bir şeyler söylememi bekler gibi duraksamasına karşın hiçbir şey söylemedim.

"Senin yaptığın hiç de kolay olmamalı, anne. Yaşamınla ilgili olarak verdiğin kararlardan gurur duymalısın."

Elmayı soymayı sürdürdüm. Bitirdiğimde parmaklarımı peçeteye kuruladım.

"Arkadaşlarımın hepsi böyle düşünüyor" dedi Niki. "Tabii ki bilen arkadaşlarım."

"Gururum okşandı. Lütfen o harika arkadaşlarına teşekkür et."

"Aklıma gèldi de söyledim, o kadar."

"Ne demek istediğini şimdi daha açık anlatmış oldun."

O sabah belki de ona gereksiz yere ters davranmıştım, ama o zamanlar Niki'nin galiba bu konularda kendime güvenimin

pekiştirilmesi ihtiyacında olduğumu düşünmesi kendi kuruntusuydu. Ayrıca Nagasaki'deki son günlerimde gerçekte neler olduğu konusunda hiçbir fikri yoktu. Herhalde babasının ona anlatmış olduklarına dayanarak kendisi bir şeyleri gözünde canlandırıyordu. Gözünde canlandırdıklarının elbette hatalı yanları da vardır. Kocam Japonya'yla ilgili pek çok etkileyici makale yazmıştı, ama gerçekte kültürümüzün özelliklerini, hatta Jiro gibi bir adamı hiç anlayamamıştı. Jiro'yu sevgiyle anmak iddiasında değilim, ama kocamın dediği gibi budala bir adam da değildi. Jiro, ailesine karşı görevlerini yerine getirmek için çok çalıştı, benden de aynısını bekledi; kendi deyişiyle görevlerini bilen bir eşti. Ayrıca, kızı ile birlikte olduğu yedi yıl boyunca ona karşı iyi bir babaydı da. Şu son günlerde kendimi ne kadar kandırırsam kandırayım, Keiko'nun onu özlemediğini iddia edemem.

Ancak artık bu tür şeyler uzun zamandır geçmişte kaldı, onları yeniden düşünmek istemiyorum. Japonya'dan ayrılmak konusunda haklı gerekçelerim vardı, ayrıca her zaman Keiko'nun çıkarlarını içtenlikle koruduğumu biliyorum. Bu tür olayların üzerine gitmekle hiçbir şey kazanılmaz.

*

Pencere kenarına dizilmiş saksı çiçeklerini buduyordum, birden Niki'nin ne kadar sessizleştiğini fark ettim. Dönüp baktığımda Niki şöminenin önünde durmuş bahçeye bakıyordu. Onun bakışını izleyerek pencereye döndüm; camdaki buğuya karşın bahçe hâlâ açıkça görülebiliyordu. Niki galiba yağmurun ve rüzgârın devirdiği domates fidanlarını destekleyen sırıkların bulunduğu çitin yanındaki noktaya doğru bakıyordu.

"Galiba bu yıl domatesler telef oldu" dedim. "Onları gerçekten epey ihmal ettim."

Bir çekmecenin açıldığını duyduğumda hâlâ sırıklara bakıyordum; yeniden arkama döndüğümde Niki çekmeceleri karıştırıp duruyordu. Kahvaltıdan sonra babasının bütün gazete makalelerini okumaya karar vermiş, sabah saatlerinin büyük bir bölümünü evdeki bütün çekmecelere, kitap raflarına bakmakla geçirmişti.

Birkaç dakika daha saksı çiçeklerimle uğraşmayı sürdürdüm; pencerenin kenarına dizilmiş pek çok saksı vardı. Ardımda Niki'nin çekmeceleri karıştırışını duyuyordum. Sonra yeniden sessizleşti, ona döndüğümde bana değil, yine bahçeye bakıyordu.

"Galiba gidip havuzdaki balığa bakacağım" dedi.

"Havuzdaki balığa mı?"

Niki yanıt vermeden odadan çıktı, bir süre sonra çimenlikte uzun adımlarla yürüdüğünü gördüm. Onu daha iyi görebilmek için camdaki buğunun birazını sildim. Niki bahçenin en ucundaki çiçekliğin ortasındaki balık havuzuna doğru yürüdü. Havuza yem attı, birkaç saniye havuza bakarak öylece durdu. Gövdesini profilden görebiliyordum; çok zayıf görünüyordu, son moda kılığına karşın onda hâlâ çocuksu bir şeyler vardı. Rüzgârın saçlarını dağıtışını izlerken neden dışarıya ceketsiz çıktığını merak ettim.

Eve dönerken domates fidanlarının yanında durup yağan yağmura karşın bir süre onları izledi. Sonra birkaç adım yaklaşıp dikkatlice sırıkları sağlamlaştırmaya başladı. Büsbütün yıkılmış olanları dikleştirdi, neredeyse dizleri ıslak çimenlere değecek gibi çömelip yağmacı kuşlardan fidanları korumak için toprağa örttüğüm ağı düzeltti.

"Teşekkürler, Niki" dedim içeri geldiğinde. "Çok düşüncelisin."

Bir şeyler homurdanarak bir kanepeye oturdu. Oldukça sıkıldığını fark ettim.

"Şu domatesleri bu yıl gerçekten ihmal ettim" diye ekledim. "Artık fark etmiyor galiba. Bu kadar domatesle ne yapacağımı bilmiyorum. Geçen yıl çoğunu Morrisonlara vermiştim."

"Ah, Tanrım" dedi Niki, "şu Morrisonlar. Peki yaşlı Morrisonlar nasıllar?"

"Niki, Morrisonlar çok kibar insanlar. Neden onları küçümsemek gereğini duyuyorsun, anlayamıyorum. Bir zamanlar Cathy ile ikiniz iyi arkadaştınız."

"Ah, evet, Cathy. Peki o nasıl bugünlerde? Hiç kuşkum yok hâlâ ailesiyle yaşıyordur."

"Şey, evet. Bankada çalışıyor."

"Ne kadar da tipik."

"Bence onun yaşında yapılacak son derece akıllıca bir hareket. Marilyn de evlendi, biliyor muydun?"

"A, öyle mi? Peki kiminle evlendi?"

"Kocasının ne iş yaptığını anımsamıyorum. Bir kere rastladım. Hoş birine benziyordu."

"Bir papaz ya da ona benzer biri olmalı."

"Bak, Niki, onlara karşı neden böyle bir tutum takınmaya çalıştığını gerçekten anlamıyorum. Morrisonlar bize karşı her zaman kibardılar."

Niki sabırsızlıkla içini çekti. "Benim derdim onların davranış tarzları" dedi. "Midemi bulandırıyor. Çocuklarını yetiştirme biçimleri."

"Ama sen Morrisonları yıllardır pek görmedin."

"Cathy'yi tanıdığım zamanlarda onları yeterince sık görmüştüm. Bu tür insanlar için hiçbir umut yoktur. Galiba Cathy için üzülmem gerek."

"Senin yaptığın gibi gidip Londra'ya yerleşmediği için mi suçluyorsun onu? Ama Niki, bu senin ve arkadaşlarının o kadar övündüğü açık görüşlülükle pek de bağdaşmıyor."

"Aman canım, önemli değil. Sen benim ne demek istediğimi anlamıyorsun zaten." Bana doğru baktı, sonra yine içini çekti. "Önemli değil" diye yineledi öteki yana bakarak.

Bir süre ona bakmayı sürdürdüm. Sonunda pencerenin yanına geri dönüp birkaç dakika daha sessizce çalıştım.

"Biliyorsun, Niki" dedim bir süre sonra, "birlikte olmaktan memnun olduğun arkadaşlarının olmasına çok seviniyorum. Ayrıca, artık kendi yaşamını kendin yönetmelisin. Doğrusu da bu."

Kızım yanıt vermedi. Ona baktığımda çekmecede bulduğu gazetelerden birini okuyordu.

"Arkadaşlarınla tanışmak isterim" dedim. "Ne zaman istersen onları buraya getirebilirsin."

Niki, saçları gözünün önüne düşmesin diye başını geriye atıp okumayı sürdürdü. Yüzü, bütün dikkatini okuduğu şeye vermiş birinin yüzüydü.

Yeniden bitkilerime döndüm, çünkü bu davranışın ne anlama geldiğini çok iyi biliyordum. Niki bende ne zaman Lond-

ra'daki yaşamıyla ilgili bir merak belirtisi görse hemen çok ince, ama oldukça dikkat çekici bir tutum takınırdı; diretirsem pişman olacağımı bana böyle anlatırdı. Sonuçta, onun şimdiki yaşantısını ancak kendi kafamda canlandırabildiğim kadarıyla biliyordum. Yine de mektuplarında –Niki mektup yazmayı hiç ihmal etmezdi– konuşmalarında hiç değinmediği kimi şeylere değinirdi. Bu sayede, örneğin erkek arkadaşının adının David olduğunu, Londra'da bir üniversitede politika okuduğunu öğrenmiştim. Yine de konuşmamız sırasında David'in sağlığının nasıl olduğunu sorsaydım, bu engelin kesin olarak yıkılacağını biliyorum.

Kişisel gizliliğe karşı duyduğu bu saldırgan saygı bana kız kardeşini anımsatıyor. Çünkü gerçekte kızlarımın, kocamın kabul edebileceğinden daha fazla ortak yönleri vardı. Kocama göre onlar birbirlerinin zıddıydılar; dahası, Keiko doğası gereği güç bir insandı ve onun için yapabileceğimiz çok az şey vardı. Gerçekte kocam hiçbir zaman açıkça dile getirmediyse de Keiko'nun kişiliğini babasından aldığını ima ederdi. Bunun aksini iddia edemezdim, çünkü bizim değil de Jiro'nun suçlanması en kolay açıklamaydı. Elbette kocam Keiko'yu bebekliğinde tanımadı; tanımış olsaydı, her iki kızımın da bebekliklerinde ne kadar benzediklerini çok iyi anlardı. Her ikisi de öfkeliydiler, ikisi de sahipleniciydiler; üzüldüklerinde öteki çocuklar gibi öfkeleri çabuk geçmez, neredeyse gün boyu huysuz olurlardı. Şimdi ise biri mutlu, kendine güvenen genç bir kadın oldu –Niki'nin geleceği için çok umutluyum– öteki ise gitgide mutsuz olduktan başka kendi canına da kıydı. Kocamın yaptığı gibi, onun doğasını ya da Jiro'yu suçlamak o kadar kolay değil bence. Ancak, bu olaylar artık geçmişte kaldı, onları yeniden gözden geçirmenin kazandıracağı şey çok az.

*

"Bu arada, anne" dedi Niki. "Bu sabahki *sen*din, değil mi?"

"Bu sabah mı?"

"Bu sabah sesler duydum. Oldukça erken, sabah dört sıralarında."

"Seni rahatsız ettiğim için özür dilerim. Evet, bendim." Gülmeye başladım. "Kim olduğunu sanmıştın?" Gülmeyi sürdürdüm, bir süre daha kendimi tutamadım. Niki, okuduğu gazete hâlâ önünde açık dururken bana baktı. "Seni uyandırdığım için özür dilerim Niki" dedim sonunda gülmemi tutarak.

"Önemli değil, zaten uyanıktım. Bugünlerde doğru dürüst uyuyamıyorum."

"Hem de odalar konusunda bu kadar yaygara kopardıktan sonra. Belki de bir doktora görünmelisin."

"Belki de görünürüm." Niki gazetesine döndü.

Kullandığım budama makasını bir kenara koyup ona döndüm. "Biliyor musun, çok tuhaf. Bu sabah yine o düşü gördüm."

"Hangi düşü?"

"Sana dün sabah anlatmıştım, ama galiba dinlemiyordun. Yine aynı küçük kızı gördüm düşümde."

"Hangi küçük kızı?"

"Geçen gün salıncakta oynarken gördüğümüz kızı. Köyde kahve içerken gördüğümüz."

Niki omzunu silkti. "Ha, o kız" dedi başını kaldırmadan.

"Aslında küçük kız o küçük kız değildi. Bunu bu sabah fark ettim. Küçük kız gibiydi, ama değildi."

Niki yeniden bana baktı. Sonra, "Galiba onun Keiko olduğunu söylemek istiyorsun" dedi.

"Keiko mu?" Güldüm. "Ne tuhaf bir fikir. Neden Keiko olsun? Hayır, Keiko ile hiç ilgisi yok."

Niki bana kuşkuyla bakmayı sürdürdü.

"Bir zamanlar tanıdığım küçük bir kızdı" dedim ona. "Çok uzun zaman önce."

"Hangi küçük kız?"

"Senin tanıdığın biri değil. Onu çok uzun zaman önce tanımıştım."

Niki bir kere daha omuz silkti. "Aslında hiç uyuyamıyorum. Dün gece de galiba yalnızca dört saat falan uyudum."

"Bu oldukça can sıkıcı bir şey, Niki. Özellikle de senin yaşında. Belki de bir doktora gitmelisin. Ne zaman istersen gidip Dr. Ferguson'u görebilirsin."

Niki sabırsız hareketlerinden birini yaptı ve babasının gazetedeki makalesine döndü. Bir süre onu izledim.

"Aslında bu sabah başka bir şey fark ettim" dedim. "Şu düş ile ilgili başka bir şey."

Kızım duymuyor gibiydi.

"Biliyorsun" dedim, "küçük kız salıncağın üzerinde değildi. Başlangıçta öyle gibiydi. Ama üzerinde olduğu şey salıncak değildi."

Niki bir şeyler homurdandı ve okumayı sürdürdü.

7

Yaz sıcakları başlayınca, apartman bloklarımızın dışındaki çorak alan gittikçe çirkinleşti. Toprağın büyük bölümü kuruyup çatlarken, yağmur mevsimi boyunca birikmiş sular derin hendeklerde, çukurlarda kalmıştı. Arazi her tür böceğin yuvasıydı, özellikle de sivrisinekler her yanı kaplamıştı. Apartmanlardaki insanlar her zamanki gibi yakınmalarını sürdürüyolardı, ama yıllar geçtikçe çorak topraklara duydukları öfke yumuşamış, acı bir hafifsemeye dönüşmüştü.

*

O yaz Saçiko'nun kulübesine giderken düzenli olarak o alandan geçiyordum, gerçekten de iğrenç bir yolculuktu; böcekler insanların saçlarına takılıyordu, yerdeki çatlakların arasında kurtçuklar, tatarcıklar görülüyordu. O yolculukları hâlâ bütün canlılığıyla anımsıyorum ve onlar –annelikle ilgili şu kuşkular gibi, Ogata-San'ın ziyareti gibi– bugün de o yazı başka yazlardan ayıran şeyler oluyor. Aslında o yaz pek çok yönden ötekiler gibiydi. Sonraki yazlarda olduğu gibi o yaz da zamanımın çoğunu apartman dairemin penceresinden görünen manzaraya boş boş bakmakla geçirdim. Havanın açık olduğu günler ırmağın karşı kıyısındaki ağaçların ardından göğe doğru yükselen tepelerin soluk dış çizgilerini görebiliyordum. Çirkin bir manzara değildi. Hatta kimi zaman o dairede geçirdiğim o uzun öğlen sonralarının boşluğundan beni kurtarır, bana olağanüstü bir rahatlama duygusu verirdi.

O boş arazi sorunu dışında o yaz komşularımızın zihnini uğraştıran başka konular da vardı. Gazeteler sona ermekte olan işgalle ilgili haberlerle doluydu. Tokyo'da da politikacılar tartışıp duruyorlardı. Apartmanlarda da konu sık sık, ama o boş araziyle ilgili önyargılı konuşmaların kötümserliğiyle tartışılıyordu. En önemli sayılan haberler, o sıralar Nagasaki'de korku yaratan çocuk cinayetleriydi. Önce bir oğlan çocuğu, sonra küçük bir kız dövülerek öldürülmüş halde bulunmuştu. Üçüncü bir kurban, yine küçük bir kız çocuğu, bir ağaca asılmış olarak bulunduğunda çevredeki anneler arasında neredeyse panik başlamıştı. Olayların kentin öteki yakasında meydana gelmiş olması gerçeği haklı olarak küçük bir avuntu olmaktan öte gidemiyordu; özellikle akşam saatlerinde çocukları yerleşim bölgesi çevresinde pek ender görebilirdiniz.

O sıralar bu haberlerin Saçiko'yu ne derece etkilediğinden emin değilim. Elbette Mariko'yu eskisi kadar yalnız başına bırakmak istemiyordu, ama sonra bunun daha çok kendi yaşamındaki öteki gelişmelerle ilgili olduğundan kuşkulandım; amcasından yanıt gelmişti, kapısının ona açık olduğunu yazıyordu ve bu haberden kısa süre sonra Saçiko'nun küçük kıza davranışında bir değişiklik fark ettim: Çocuğa karşı daha sabırlı, daha yumuşak davranıyordu.

Saçiko amcasının mektubu üzerine fazlaca rahatladığını belli etmişti; başlangıçta geri döneceğinden kuşkulanınam için pek neden yoktu. Ancak günler geçtikçe bu niyetinden kuşkulanmaya başladım. Beni ilk kuşkulandıran şey, mektubun eline geçmesinden birkaç gün sonra durumu hâlâ Mariko'ya açmamış olduğunu öğrenmem oldu. Sonra da, haftalar geçip giderken Saçiko taşınmak için hiçbir hazırlık yapmıyordu, öğrendiğime göre, amcasına yanıt da vermemişti.

Saçiko, amcasının evinden söz etmekte bu kadar tuhaf bir isteksizlik göstermeseydi böyle bir konu üzerinde düşünmek aklıma gelir miydi, kuşkuluyum. Bu nedenle, merakım giderek artıyordu, Saçiko'nun suskunluğuna karşın birtakım izlenimler edinmeyi başardım; bir kere, öyle görünüyordu ki amcasıyla arasında kan bağı yoktu, o Saçiko'nun kocasının bir akrabasıydı; Saçiko birkaç ay önce o adamın evine taşınana kadar onu

tanımıyordu. Amca zengindi, evi çok geniş olduğu ve kızı ve hizmetçisi dışında evde başka kimse bulunmadığı için Saçiko ve küçük kızına da yeterince yer vardı. Gerçekten de Saçiko bu evin koca bölümlerinin ne kadar sessiz, ne kadar boş olduğunu anımsadığından birkaç kez söz etmişti.

Özellikle de amcasının Saçiko'nun yaşlarında evlenmemiş bir kız olduğunu düşündüğüm kızını merak ediyordum. Saçiko kuziniyle ilgili pek az şey söylüyordu, ama o sıralar yaptığımız bir konuşmayı anımsıyorum. Saçiko'nun amcasının evine geri dönmekte acele etmemesinin Saçiko ile kuzini arasındaki bir gerginliğe dayandığını düşünüyordum. O sabah bunu Saçiko'ya söylemeyi denemeliydim, çünkü amcasının yanında geçirdiği günlerden açıkça söz etmesi bu fırsatı yaratmıştı. Konuşmayı oldukça iyi anımsıyorum; ağustos ayının ortalarında kurak, rüzgârsız sabahlardan biriydi ve tepedeki köprünün üzerinde durmuş bizi kente götürecek tramvayı bekliyorduk. O gün nereye gittiğimizi ya da Mariko'yu nereye bıraktığımızı anımsayamıyorum – yalnızca çocuğun bizimle olmadığını biliyorum. Saçiko bir elini güneşe siper ederek köprüden görünen manzarayı seyrediyordu.

"Nasıl olup da böyle bir düşünceye kapıldın" dedi Saçiko, "çok şaşırıyorum, Etsuko. Tam tersine, Yasuko ile ben çok iyi arkadaştık, onu yeniden görmek için sabırsızlanıyorum. Nasıl olup da başka türlüsünü düşünüyorsun, gerçekten anlayamıyorum, Etsuko."

"Özür dilerim, yanılmış olmalıyım" dedim. "Nedense oraya dönüp dönmemekte kararsız olduğunu sandım."

"Hiç de değil, Etsuko. Benimle ilk tanıştığın zamanlar, evet, doğru, başka birtakım olasılıkları ölçüp biçme aşamasındaydım. Ancak, bir anne çocuğunu yetiştirmek için farklı seçenekleri göz önünde bulunduruyor diye suçlanamaz, öyle değil mi? Bir süre sanki önümüzde ilginç bir seçenek varmış gibi görünmüştü bize. Ama bir kez daha enine boyuna düşündükten sonra şimdi bundan vazgeçtim. İşte hepsi bu, Etsuko, bana önerilen öteki planlarla artık ilgilenmiyorum. Her şey en iyi biçimde çözüldüğü için çok mutluyum ve amcamın evine dönmeyi dört gözle bekliyorum. Yasuko-San'a gelince, birbirimize büyük saygımız

vardır. Seni bunun aksini düşünmeye iten şey nedir, anlamıyorum, Etsuko."

"Özür dilerim. Yalnızca bir kez aranızda kavga gibi bir şeyin geçtiği anlamına gelen bir şeyler söylemiştin."

"Kavga mı?" Bir an bana baktıktan sonra yüzünde bir gülümseme belirdi. "Ha, şimdi ne demek istediğini anlıyorum. Hayır, Etsuko, o bir kavga değildi. Yalnızca önemsiz bir atışmamız olmuştu. Hangi konudaydı acaba? Görüyor musun, anımsayamıyorum bile, o kadar önemsizdi. Ah, evet, tamam, akşam yemeğini hangimizin hazırlayacağını tartışmıştık. Evet, gerçekten bütün sorun buydu. Biliyor musun, Etsuko, bu işi sırayla yapardık. Bir gece hizmetçi pişirirdi, sonraki gece kuzinim, ondan sonra da benim sıram gelirdi. Hizmetçi, bir akşam sıra kendisine geldiğinde hastalanmıştı; Yasuko da, ben de yemeği yapmak istiyorduk. Yanlış anlama, Etsuko, genelde iyi geçinirdik. Bu, yalnızca bir tek insanı bu kadar sık görüp başka insanları görmemekten kaynaklanıyor; zaman zaman her şeyin dengesi bozuluyor."

"Evet, anlıyorum. Özür dilerim, tamamen yanılmışım."

"Biliyor musun, Etsuko, insanın evdeki bütün işleri yapacak bir hizmetçi olunca zaman o kadar yavaş geçiyor ki. Yasuko ile ikimiz kendimizi oyalayacak bir şeyler buluyorduk, ama gerçekten bütün gün oturup çene çalmaktan başka yapacak pek az şey vardı. O evde birlikte oturduğumuz o aylar boyunca dışarıdan kimseyi görmedik. Bizim gerçekten kavga etmememiz şaşırtıcıydı. Gerçek anlamıyla, demek istiyorum."

"Evet, elbette öyledir. Besbelli seni yanlış anlamışım."

"Evet, Etsuko, ne yazık ki öyle. Yalnızca bu olayı anımsıyor olmamın nedeni, biz oradan ayrılmadan kısa bir süre önce meydana gelmiş olmasıydı ve o zamandan beri de kuzenimi görmedim. Ama bunu kavga olarak nitelemek saçma." Güldü. "Aslında Yasuko da bunu düşünüp gülüyordur."

Saçiko ayrılmadan önce bir gün birlikte bir yerlere gezmeye gitmeye belki de o sabah karar verdik. Gerçekten de birkaç gün sonra sıcak bir öğleden sonra Saçiko ile kızı İnasa'ya giderlerken onlara katıldım. İnasa, Nagasaki'nin dağ manzarasıyla ünlü, limana yukarıdan bakan tepelik bir bölgesidir; yaşadığımız

yerden pek uzak değildi –aslında apartmanın penceresinden görebildiğim şey İnasa'nın tepeleriydi– ancak o günlerde böyle dışarı çıkmalarım pek nadirdi ve İnasa'ya yapmış olduğumuz gezinti büyük bir geziydi. Çok iyi anımsıyorum, o geziyi sabırsızlıkla beklemiştim; galiba o günlerden kalan en iyi anılarımdan biriydi.

*

Öğleden sonranın en civcivli saatlerinde feribotla İnasa'ya geçtik. Limandan gelen gürültüler yol boyu hep duyuluyordu –çekiç vuruşları, makinelerin uğultusu, bir geminin ara sıra duyulan düdüğünün boğuk sesi– ama o günlerde Nagasaki'de bu tür sesler hiç de rahatsız edici değildi; bunlar kalkınmanın sesleriydi ve o günlerde insanlara moral yükseltici bir duygu vermeye yetiyorlardı.

Suyu geçtikten sonra denizden gelen rüzgârlar daha özgürce esiyormuş, gün ise artık o kadar boğucu değilmiş gibi gelmişti. Teleferik istasyonunun avlusundaki bir sırada otururken bile limanın gürültüsü rüzgârla taşınarak bize ulaşıyordu. Avluda güneşten yeterince korunamadığımız için herkes esen hafif rüzgârdan hoşnuttu; o gün çocuklarla ve anneleriyle dolduğu için o açıklık beton alan bir okul bahçesini andırıyordu. Turnikelerin ardındaki taraftan teleferik vagonlarının durak yaptıkları tahta sahanlıkları görebiliyorduk. Bir süre teleferik vagonlarının iniş-çıkışlarının görüntüsünden büyülenmişçesine oturduk; vagonlardan biri ağaçların arasından yükselip gökyüzünde küçük bir noktaya dönüşürken, öteki vagon alçalıyor, gittikçe büyüyerek sahanlığa iniyordu. Turnikelerin yanındaki küçük kulübede bir adam birtakım kolları hareket ettiriyordu, başında bir kasket vardı, her vagon güvenle aşağıya indiğinde dışarı sarkıyor, olanları izlemek için toplanmış çocuklarla çene çalıyordu.

O gün Amerikalı kadınla ilk karşılaşmamız teleferikle tepeye çıkmaya karar vermemizin bir sonucudur. Saçiko ile kızı biletleri almaya gittiklerinde bir süre oturduğum sırada yalnız başıma kaldım. O sırada avlunun öteki ucunda şekerleme ve oyuncak satan küçük bir yer gözüme çarptı. Belki Mariko

için şeker alırım düşüncesiyle ayağa kalktım, oraya yöneldim. Önümde ne alacaklarını tartışan iki çocuk vardı. Onları beklerken oyuncakların arasında plastikten bir dürbün gözüme çarptı. Çocuklar tartışmayı sürdürürken ben de arkama dönüp avluya doğru baktım. Saçiko ile Mariko hâlâ turnikelerin orada duruyorlardı; Saçiko iki kadınla sohbet ediyor gibiydi.

"Yardım edebilir miyim hanımefendi?"

Çocuklar gitmişti. Tezgâhın arkasında temiz pak yazlık üniformasıyla genç bir adam duruyordu.

"Şuna bir bakabilir miyim?" Dürbünü işaret ettim.

"Elbette, hanımefendi. Oyuncak bir dürbün, ama oldukça başarılı."

Dürbünü yüzüme yaklaştırıp yamaca doğru baktım; şaşılacak kadar güçlüydü. Avluya doğru dönüp Saçiko ile kızını görmeye çalıştım. Saçiko o gün zarif bir kuşağı olan açık renk bir kimono giymişti –galiba yalnızca özel durumlar için saklanan bir giysiydi– kalabalığın ortasında çok hoş görünüyordu. Bir tanesi yabancıya benzeyen o iki kadınla hâlâ konuşmaktaydı.

"Yine sıcak bir gün, hanımefendi" dedi genç adam, parayı uzatırken, "Teleferiğe mi bineceksiniz?"

"Evet, öyle."

"Muhteşem bir manzara. Tepede inşa edilen televizyon kulesi. Gelecek yıl teleferik en tepeye kadar gidecek."

"Ne güzel. İyi günler dilerim."

"Teşekkürler, hanımefendi."

Dürbünle birlikte avluya doğru yürüdüm. O zamanlar İngilizce bilmediğim halde yabancı kadının Amerikalı olduğunu hemen anladım. Uzun boyluydu, dalgalı kızıl saçları vardı ve uçları sivri gözlük takmıştı. Saçiko'ya yüksek sesle bir şeyler anlatıyordu, Saçiko'nun ne kadar rahat bir İngilizceyle yanıtlar verdiğini görünce çok şaşırdım. Öteki kadın Japon'du; oldukça tombuldu, kırk yaşlarındaydı. Yanında sekiz dokuz yaşlarında şişko bir oğlan çocuğu vardı. Oraya vardığımda eğilerek selam verdim, iyi günler dileğinde bulundum, sonra da Mariko'ya dürbünü uzattım.

"Oyuncak bir dürbün" dedim. "Ama bir şeyler görebiliyorsun."

Mariko paketi açıp dürbünü ciddi bir ifadeyle inceledi. Önce avluya, sonra da tepenin yamaçlarına doğru baktı.

"Teşekkür et, Mariko" dedi Saçiko.

Mariko dürbünle bakmayı sürdürdü. Sonra onu yüzünden uzaklaştırdı, plastik kayışını başından geçirdi.

"Teşekkürler, Etsuko-San" dedi biraz isteksizce.

Amerikalı kadın dürbünü göstererek İngilizce bir şeyler söyledi, güldü. Yamacı ve aşağıya inmekte olan teleferik vagonunu izlemekte olan şişko oğlanın da dikkatini çekti dürbün. Gözlerini dürbünden ayırmadan Mariko'ya doğru birkaç adım attı.

"Çok teşekkür ederim, Etsuko" dedi Saçiko.

"Bir şey değil. Oyuncak bir dürbün yalnızca."

Teleferik geldi, biz de turnikelerden geçerek tahta sahanlığa çıktık. Bizim dışımızda yolcu olarak o iki kadın ile şişko oğlan vardı. Kasketli adam kulübesinden çıktı, bizi birer birer vagona bindirdi. İçerisi çıplak ve madensiydi. Dört bir yanında geniş pencereler vardı, iki uzun kenar boyunca oturmak için sıralar vardı.

Vagon sahanlıkta birkaç dakika daha oyalandığı sırada şişko oğlan sabırsızca dolanmaya başladı. Mariko yanımda durmuş, sıraya dizlerini dayamış, pencereden dışarıya bakıyordu. Vagonun bizim bulunduğumuz tarafından avluyu, turnikelerde birikmiş genç izleyicileri görebiliyorduk. Mariko dürbününün gücünü sınarmış gibi, bir an gözlerine yaklaştırıp sonra uzaklaştırıyordu. Sonra şişko oğlan gelip onun yanına sıraya diz çöktü. Bir süre için ikisi de birbirini yok saydılar. Sonunda oğlan, "Ben de bakmak istiyorum" dedi. Elini dürbüne doğru uzattı. Mariko ona soğuk soğuk baktı.

"Akira, böyle istenmez" dedi annesi. "Küçük hanımdan kibarca iste."

Oğlan elini çekip Mariko'ya baktı. Küçük kız da ona dik dik bakıyordu. Oğlan dönüp bir başka pencereye yöneldi.

Turnikelerdeki çocuklar vagon hareket ettiğinde el salladılar. İçgüdüsel olarak pencerenin kenarındaki metal tutunma yerine uzandım; Amerikalı kadın sinirli bir ses çıkardı, güldü. Avlu gittikçe küçülürken yamaç altımızda hareket etmeye başladı; gittikçe yükselen vagon yavaşça sallanıyordu; bir an için ağaçların tepeleri pencerelere sürtünecek gibi oldu, sonra birden

altımızda geniş bir çukur açıldı ve gökyüzünde asılı kaldık. Saçiko hafifçe gülerken pencereden dışarıda bir şeyleri gösteriyordu. Mariko dürbünüyle bakmayı sürdürdü.

Teleferik tırmanışını tamamladı; tek sıra halinde biraz korkarak dışarıya çıkarken sanki sağlam zemine ulaştığımızdan emin değildik. Tepedeki istasyonun beton avlusu yoktu, tahta zeminden küçük bir çimenlik alana doğru ilerledik. Bizi dışarıya çıkartan üniformalı adamdan başka kimse yoktu görünürde. Çimenliğin arkasında neredeyse çam ağaçlarının ortasında birkaç tahta piknik masası duruyordu. Bulunduğumuz çimenliğin yakın kenarı bizi uçurumun kenarından ayıran metal parmaklıklarla çevrelenmişti. Nerede bulunduğumuzun farkına varınca, parmaklıklar boyunca yürüyüp dağların eteklerini seyrettik. Bir süre sonra o iki kadın ile oğlan da bize katıldı.

"Nefes kesici, değil mi?" dedi Japon kadın bana. "Arkadaşlarıma bütün ilginç manzaraları gösteriyorum. Daha önce hiç Japonya'da bulunmamış."

"Anlıyorum. Umarım burayı beğenmiştir."

"Umarım öyledir. Ne yazık ki İngilizceyi pek iyi bilmiyorum. Arkadaşınız benden daha iyi biliyor gibi."

"Evet, çok iyi biliyor. "

İkimiz de Saçiko'ya baktık. Amerikalı kadınla ikisi yine İngilizce sohbet ediyordu.

"Bu kadar iyi bir eğitim görmüş olmak ne güzel" dedi kadın bana. "Umarım siz de güzel bir gün geçiriyorsunuzdur."

Karşılıklı eğildik, sonra kadın Amerikalı konuğuna işaretlerle gitmelerini önerdi.

"Lütfen bakabilir miyim" dedi şişko oğlan kızgın bir sesle. Yine elini uzatmıştı. Mariko teleferikte yaptığı gibi ona dik dik baktı.

"Görmek istiyorum" dedi oğlan daha da öfkelenerek.

"Akira, küçük hanımdan kibarca istemen gerektiğini unutma."

"Lütfen! Görmek istiyorum."

Mariko bir süre daha ona bakmayı sürdürdü, sonra dürbünü boynundan çıkarıp oğlana uzattı. Oğlan dürbünü yüzüne yaklaştırıp bir süre parmaklıkların ötesini seyretti.

"Bu o kadar iyi değil" dedi sonunda, annesine dönerek. "Bu benimki kadar iyi değil. Anne, bak, şuradaki ağaçları tam olarak göremiyorsun bile. Bir bak."

Dürbünü annesine uzattı. Mariko almak için uzandı, ama oğlan yakalayıp yine kadına uzattı.

"Bir kere bak, anne. Şu en yakın ağaçları bile göremiyorsun."

"Akira, dürbünü küçük hanıma geri ver artık."

"Benimki kadar iyi değil, ama."

"Bak, Akira, bu söylediğin hiç hoş değil. Biliyorsun herkes senin kadar şanslı olamaz."

Mariko dürbüne uzandığında bu kez oğlan bıraktı.

"Küçük hanıma teşekkür et" dedi annesi.

Oğlan hiçbir şey söylemeden uzaklaştı. Annesi bir süre güldü.

"Teşekkür ederim" dedi Mariko'ya. "Çok kibarsın." Sonra Saçiko ile bana dönerek gülümsedi. "Olağanüstü bir manzara, değil mi?" dedi. "İyi günler dilerim."

*

Patika çamların iğne yapraklarıyla kaplıydı, dağın çevresinde zikzaklar çizerek yukarıya tırmanıyordu. Küçük adımlarla yürüyor, sık sık dinlenmek için duruyorduk. Mariko sessizdi ve –beni şaşırtarak– hiç de yaramazlık yapmak isteği göstermiyordu. Yine de annesi ile benim yanımda yürümek konusunda tuhaf bir isteksizlik gösteriyordu. Bir bakıyorsun arkamızda kalıyor, omuzlarımızın üstünden kaygıyla geriye bakmamıza neden oluyor; bir bakıyorsun koşarak bizi geçiyor, önümüzden yürüyordu.

Amerikalı kadına, teleferikten indikten bir saat kadar sonra ikinci kez rastladık. Arkadaşıyla ikisi patikadan aşağıya doğru inerlerken bizi fark edip neşeyle selamladılar. Arkalarından gelen şişko oğlan bizi görmezden geldi. Amerikalı kadın yanımızdan geçerken Saçiko'ya İngilizce bir şeyler söyledi, Saçiko yanıtladığında ise yüksek sesle güldü. Ona kalsa durup konuşacaktı, ama Japon kadın ile oğlu yürümeyi sürdürdüler; Amerikalı kadın el salladı, yürüyüp gitti.

İngilizce bilgisinden dolayı övdüğümde Saçiko güldü, hiçbir şey demedi. Bu karşılaşmanın onun üzerinde garip bir etki bıraktığını fark ettim. Sessizleşti, yanımda yürürken düşüncelere dalıp gitmiş gibiydi. Sonra Mariko bir kez daha önümüze geçtiğinde bana, "Babam oldukça saygın bir insandı, Etsuko" dedi. "Gerçekten oldukça saygındı. Ama dış bağlantıları, bana yapılan evlenme teklifinin geri alınmasına neden oldu." Hafifçe gülümsedi, kafasını salladı. "Ne garip, Etsuko. Şimdi bunların hepsi başka bir çağda yaşanmış gibi."

"Evet" dedim. "Her şey çok değişti."

Patika keskin bir dönüşle yeniden tırmanmaya başladı. Ağaçlar gözden kayboldu, birdenbire gökyüzü bütün çevremizi sardı. İleride Mariko bir şeyler söyleyip bir şeyi gösterdi. Sonra yine heyecanla yoluna devam etti.

"Babamdan pek bir şey görmedim" dedi Saçiko. "Çoğu zaman yurtdışında, Avrupa ve Amerika'daydı. Gençken, günün birinde Amerika'ya gidip orada film yıldızı olacağımı düşler dururdum. Annem bana gülerdi. Ama babam, yeterince iyi İngilizce öğrenirsem kolayca bir iş kadını olabileceğimi söylerdi. İngilizce öğrenmekten zevk alırdım."

Mariko platoya benzeyen bir yerde durdu. Yine bağırarak bir şeyler söyledi bize.

"Bir keresinde" diyerek konuşmasını sürdürdü Saçiko, "babam Amerika'dan gelirken bana *Bir Noel Şarkısı*'nın İngilizcesini getirmişti. Bu benim için bir tür tutku olmuştu, Etsuko. O kitabı okuyabilmek için İngilizceyi iyice öğrenmek istiyordum. Ne yazık ki hiç fırsat olmadı. Evlendiğimde kocam öğrenmeyi sürdürmemi yasakladı. Aslında, bana kitabı attırdı."

"Çok üzücü bir şey" dedim.

"Kocam böyleydi işte, Etsuko. Çok sert, çok vatansever. Hiçbir zaman insanlara saygılı değildi. Ama oldukça seçkin bir aileden geliyordu, annem babam bunun iyi bir evlilik olacağını düşündüler. Bana İngilizce çalışmamı yasakladığında karşı çıkmadım. Ne de olsa, bunun artık önemi yoktu."

Mariko'nun durmakta olduğu noktaya ulaştık; patikanın kenarından dışarıya doğru çıkıntı yapan, birkaç büyük kaya parçasıyla çevrili dört köşe bir toprak parçasıydı. Yan tarafına

düşmüş olan kalın bir ağaç gövdesinin yüzeyi düzleştirilmiş, bir oturma yerine dönüştürülmüştü. Saçiko ve ben biraz soluklanmak için oraya oturduk.

"Çok kenara gitme, Mariko" diye seslendi Saçiko. Küçük kız kayalara doğru gitmiş, dürbünüyle manzarayı seyrediyordu.

O dağın kenarında bir yere tünemiş böyle bir manzarayı seyrederken huzursuz edici bir duyguya kapılmıştım; oldukça aşağımızda, suyun içinde bırakılmış kocaman bir makine yığınına benzeyen limanı görebiliyorduk. Limanın karşı kıyısında Nagasaki'ye doğru uzanan dağ sıraları yükseliyordu. Tepelerin eteğindeki alan, evler ve başka binalarla doluydu. İleride, sağ tarafımızda liman denize açılıyordu.

Bir süre daha orada oturduk, soluğumuz düzelmişti, hafif rüzgârın tadını çıkardık. Sonra ben, "İnsana burada sanki hiçbir şey olmamış gibi geliyor, değil mi? Her şey o kadar hayat dolu ki. Ama aşağıdaki bölge" –elimi aşağımızdaki manzaraya doğru sallayarak– "bomba atıldığında bütün o bölge yerle bir olmuş. Ama oraya bir de şimdi bak" dedim.

Saçiko başını salladıktan sonra gülümseyerek bana döndü. "Bugün ne kadar neşelisin, Etsuko" dedi.

"Buraya çıkmış olmak çok güzel. Artık iyimser olmaya karar verdim. Mutlu bir geleceğim olacak. Bayan Fujivara bana her zaman ileriye bakmayı sürdürmenin ne kadar önemli olduğunu söyler. Elbette haklı. İnsanlar bunu yapmazlarsa, o zaman bütün her şey" –yeniden manzarayı gösterdim– "bütün her şey yıkıntı olarak kalır."

Saçiko yeniden gülümsedi. "Evet, dediğin gibi, Etsuko. Her şey yıkıntı olarak kalır." Bir süre daha aşağıdaki manzaraya baktı. "Sırası gelmişken, Etsuko" dedi biraz sonra, "arkadaşın, Bayan Fujivara. Ailesini savaşta kaybetmiş galiba."

Başımı salladım. "Beş çocuğu vardı. Kocası da Nagasaki'nin önemli kişilerindendi. Bomba düştüğünde, en büyük oğlu hariç hepsi öldü. Bu onun için korkunç bir darbe olmalı, ama o yaşamını sürdürdü."

"Evet" dedi Saçiko yavaşça başım sallayarak, "ben de böyle bir şeyler olduğunu düşünmüştüm. Peki, şu erişte lokantası eskiden beri onun muydu?"

"Hayır, elbette değildi. Kocası önemli bir kişiydi. Bu dükkânı daha sonra, her şeyini kaybettikten sonra açtı. Onu her gördüğümde, ona benzemem gerektiğini, gözlerimi geleceğe dikmem gerektiğini düşünürüm. Çünkü pek çok yönden benim kaybettiklerimden daha çoğunu kaybetti o. Üstelik, şu halime bak. Kendi ailemi kurmak üzereyim."

"Evet, ne kadar haklısın." Rüzgâr Saçiko'nun özenle taranmış saçlarını bozdu. Saçiko parmaklarını saçlarının arasından geçirip derin bir soluk aldı. "Ne kadar haklısın, Etsuko, geçmişe dönüp bakmaktan vazgeçmeliyiz. Savaş benim için de pek çok şeyin sonu oldu, ama kızım hâlâ yaşıyor. Dediğin gibi, geleceğe doğru bakmalıyız."

"Aslında" dedim, "bunun nasıl bir şey olacağını şu son birkaç gündür düşünüyorum. Yani, bir çocuğumun olmasının. Hiç bu kadar korkmamıştım. Onun için ileriye bakacağım. Şu andan sonra iyimser olacağım."

"Olmalısın da, Etsuko. Ayrıca, ileriye bakmak için pek çok neden var elinde. Aslında, yaşamı gerçekten değerli kılan şeyin anne olmak olduğunu yakında öğreneceksin. Amcamın evinde yaşamak biraz sıkıcıysa da bana vız gelir. Tek istediğim şey kızım için en iyi olanı yapmak. Onun en kısa zamanda okuldaki ders programına yetişmesi için en iyi öğretmenlerden özel ders aldıracağız. Dediğin gibi, Etsuko, gözlerimizi gelecekteki yaşama çevirmeliyiz."

"Senin de bu kanıda olmana çok sevindim" dedim. "İkimiz de gerçekten şükretmeliyiz. Savaşta pek çok şey kaybetmiş olsak da yüzümüzü geleceğe çevirmek için hâlâ pek çok nedenimiz var."

"Evet, Etsuko. Yüzümüzü geleceğe çevirmek için çok neden var."

Mariko yaklaşarak önümüzde durdu. Konuşmamızın bir bölümüne kulak misafiri olmuş olmalı ki bana dönüp, "Yeniden Yasuko-San ile birlikte oturacağız. Annem sana anlattı mı?" dedi.

"Evet" dedim, "anlattı. Yeniden orada yaşamak için sabırsızlanıyor musun, Mariko-San?"

"Artık yavru kediler bizim evde kalabilecek" dedi küçük kız. "Yasuko-San'm evinde pek çok oda var."

"Bunu sonra konuşuruz, Mariko" dedi Saçiko.

Mariko bir süre annesine baktı. Sonra, "Ama Yasuko-San kedileri sever" dedi. "Ayrıca, biz almadan önce Maru Yasuko-San'ın kedisiydi. Öyleyse, yavrular da onun."

"Evet, Mariko, ama bunu sonra konuşuruz. Yasuko-San'ın babası bakalım ne diyecek."

Küçük kız annesine somurtarak baktı, sonra bir kez daha bana döndü. "Onları yanımıza alabilmemiz gerekir" dedi ciddi bir yüzle.

*

Akşamüstüne doğru kendimizi teleferikten ilk indiğimiz açıklıkta bulduk. Öğle yemeği kumanyamızdan kalan biraz bisküvi ile çikolatayı da piknik masalarından birine oturup atıştırdık. Açıklığın öteki ucunda bir avuç insan demir parmaklıkların yakınında durmuş, kendilerini dağdan aşağıya indirecek teleferiği bekliyordu.

Duyduğumuz sesle irkilene kadar birkaç dakika piknik masasında öylece oturduk. Amerikalı kadın yüzünde kocaman bir gülümsemeyle bulunduğumuz yere doğru geldi. En ufak bir çekingenlik belirtisi göstermeden, hepimize tek tek gülümseyerek masamıza oturup Saçiko'yla İngilizce konuşmaya başladı. Galiba işaretlerden başka bir yolla iletişim kurma şansını yakaladığı için seviniyordu. Çevreme bakınırken oğlunun ceketini giydirmekte olan Japon kadının yakınımızda olduğunu fark ettim. Bizleri gördüğü için pek heyecanlanmamıştı, ama yine de gülümseyerek masamıza geldi. Tam karşıma oturdu; oğlu da yanına oturunca anne ile çocuğun aynı tombul yüz çizgilerine sahip olduklarını fark ettim, en çok da buldok köpeklerinin yanaklarından farksız, sarkık, etli yanakları dikkat çekiyordu. Amerikalı kadın bu arada Saçiko ile bağıra çağıra konuşmaya devam ediyordu.

Yabancıların gelmesiyle birlikte Mariko resim defterini açıp resim yapmaya başlamıştı. Benimle birkaç çift laf ettikten sonra tombul yüzlü kadın küçük kıza döndü.

"Bugün eğlendin mi?" diye sordu Mariko'ya. "Burası oldukça güzel bir yer, değil mi?"

Mariko başını kaldırmadan sayfayı boyamayı sürdürdü. Ancak kadın hiç de vazgeçmiş değildi.

"Ne çiziyorsun sen?" diye sordu. "Çok güzel görünüyor."

Bu kez Mariko resmi bıraktı, soğuk soğuk kadına baktı.

"Çok güzel bir şeye benziyor. Görebilir miyiz?" Kadın öne doğru uzandı, resim defterini aldı. "Ne güzel, değil mi Akira" dedi oğluna. "Küçük hanım çok akıllı, öyle değil mi?"

Oğlan daha iyi görebilmek için masaya yaslandı. Resmi ilgiyle izledi, ama hiçbir şey söylemedi.

"Gerçekten çok güzel." Kadın sayfaları çeviriyordu. "Hepsini bugün mü yaptın?"

Mariko bir süre sustu, sonra, "Boya kalemleri yeni. Onları bu sabah aldık. Yeni kalemlerle resim yapmak daha zor" dedi.

"Anlıyorum. Evet, yeni kalemler daha serttir, değil mi? Akira da resim yapar, değil mi Akira?"

"Resim yapmak kolay" dedi oğlan.

"Ne güzel resimler, değil mi Akira?"

Mariko açık duran sayfayı gösterdi. "Bu sayfadakini sevmiyorum. Kalemler yeterince açılmamıştı. Öbür sayfadaki daha iyi."

"Ah, evet. Bu çok hoş!"

"Onu aşağıda, limanda yaptım" dedi Mariko. "Ama aşağısı gürültülü ve sıcak olduğu için acele ettim."

"Ama bu çok güzel. Resim yapmak hoşuna gidiyor mu?"

"Evet."

Saçiko ile Amerikalı kadın da resim defterine doğru dönmüşlerdi. Amerikalı kadın resmi göstererek birkaç defa yüksek sesle "harika" sözcüğünün Japoncasını söyledi.

"Peki bu nedir?" diye devam etti tombul yüzlü kadın. "Bir kelebek! Bunu bu kadar iyi çizmek oldukça zor olmalı. Kelebek uzun süre kıpırdamadan duramaz."

"Aklımdan yaptım" dedi Mariko. "Daha önce bir tane görmüştüm."

Kadın kafasını salladıktan sonra Saçiko'ya döndü. "Kızınız ne kadar akıllı. Bir çocuk olarak belleğini ve hayal gücünü kullanması gerçekten övgüye değer bence. Bu yaştaki pek çok çocuk hâlâ kitaplardan kopya ediyor."

"Evet" dedi Saçiko. "Galiba dediğiniz doğru."

Sesindeki baştan savmalığa şaşırmıştım, çünkü Amerikalı kadınla en kibar sesiyle konuşuyordu. Tombul oğlan masaya daha da yaslanmış, parmağını sayfaya koymuştu.

"Bu gemiler çok büyük" dedi. "Bu bir ağaçsa, gemilerin daha küçük olması gerekir."

Annesi bir süre bunu düşündü. "Evet, belki" dedi. "Ama yine de hoş bir resim. Sence de öyle değil mi, Akira?"

"Gemiler çok fazla büyük" dedi oğlan.

Kadın güldü. "Akira'nın kusuruna bakmayınız" dedi Saçiko'ya. "Ama, işte, oldukça ünlü bir resim öğretmeni var, bu nedenle o yaştaki çoğu çocuktan farklı olarak bu gibi konularda daha bilgili. Sizin kızınızın da resim öğretmeni var mı?"

"Hayır, yok." Saçiko'nun ses tonu yine fark edilir biçimde soğuktu. Ama kadın hiçbir şeyin farkına varmamıştı.

"Hiç de kötü bir fikir değil" diye sürdürdü konuşmasını. "Kocam başlangıçta karşıydı. Akira'ya matematik ve fen dersi aldırmanın yeterli olduğunu düşünüyordu. Ama bence resim de önemlidir. Çocuklar hayal güçlerini erken yaşta geliştirmeli. Okuldaki bütün öğretmenler de benimle aynı fikirdeydi. Ama matematikte de başarılı oluyor. Bence matematik de çok önemli, değil mi?"

"Evet, elbette" dedi Saçiko. "Çok yararlı olduğundan hiç kuşkum yok."

"Matematik çocukların zekâsını keskinleştirir. Matematikte başarılı olan çocukların çoğu başka pek çok şeyde de başarılıdır. Kocamla ben bir matematik öğretmeni tutmak konusunda görüş ayrılığına düşmedik. Ayrıca buna değdi de. Akira geçen yıl sınıfında üçüncü veya dördüncü olurken bu yıl sınıf birincisi."

"Matematik kolay" dedi oğlan. Sonra Mariko'ya döndü: "Çarpım tablosunu biliyor musun?"

Annesi yine güldü. "Bence küçük hanım da çok akıllı olmalı. Resimleri bunu kanıtlıyor."

"Matematik kolay" dedi oğlan yeniden. "Çarpım tablosu da öteki şeyler gibi kolay."

"Evet, Akira artık çarpmayı da biliyor. Onun yaşındaki ço-

cuklar ancak üçlere, dörtlere kadar biliyorlar. Dokuz kere beş kaç eder, Akira?"

"Dokuz kere beş, kırk beş eder!"

"Ya dokuz kere dokuz?"

"Dokuz kere dokuz, seksen bir!"

Amerikalı kadın Saçiko'ya bir şey sordu; Saçiko "evet" anlamında başını sallayınca Amerikalı ellerini çırparak "harika" sözcüğünü birkaç kez daha yineledi.

"Kızınız zeki bir çocuğa benziyor" dedi Saçiko'ya tombul yüzlü kadın. "Okulu seviyor mu? Akira hemen hemen bütün dersleri seviyor. Matematik ve resimden başka, coğrafyada da başarılı. Amerikalı arkadaşım, Akira'nın Amerika'daki bütün büyük şehirlerin adını bilmesine çok şaşırmıştı. Değil mi, Suzie-San?" Kadın arkadaşına dönüp kekeleyerek birkaç İngilizce sözcük söyledi. Amerikalı kadın anlamamıştı, ama oğlana doğru bakıp onaylarcasma gülümsedi.

"Ama matematik Akira'nın en sevdiği ders. Değil mi, Akira?"

"Matematik kolay."

"Ya küçük hanımın okulda en çok sevdiği ders ne?" diye sordu, yeniden Mariko'ya dönerek.

Mariko bir süre yanıt vermedi. Sonra, "Ben de matematiği seviyorum" dedi.

"Sen de matematiği seviyorsun. Harika."

"Dokuz kere altı kaç eder peki?" diye sordu oğlan öfkeyle.

"Çocukların dersleriyle ilgilenmesi ne kadar güzel, değil mi?" dedi annesi.

"Haydi, dokuz kere altı kaç eder?"

"Akira-San büyüdüğünde ne olmak istiyor?" diye sordum.

"Akira, büyüyünce ne olacağını söyle hadi hanıma."

"Mitsubishi Şirketi'nin genel başkanı."

"Babasının şirketi" diye açıkladı annesi. "Akira oldukça kararlı."

"Evet, anlıyorum" dedim gülümseyerek. "Ne güzel."

"*Senin* baban nerede çalışıyor?" diye sordu oğlan Mariko'ya.

"Bu kadar meraklı olma bakayım, Akira, hiç hoş değil." Kadın yeniden Saçiko'ya döndü. "Onun yaşındaki oğlanların çoğu hâlâ polis ya da itfaiyeci olmak istediklerini söylüyorlar.

Ama Akira daha küçüklüğünden beri Mitsubishi'de çalışmak istiyor."

"*Senin* baban nerede çalışıyor?" diye sordu yeniden. Bu kez annesi araya girmek yerine Mariko'ya yanıt bekleyerek baktı.

"Hayvanat bahçesinde bekçi" dedi Mariko.

Kısa bir süre hiç kimse konuşamadı. İşin tuhafı, bu yanıt üzerine *oğlanın süngüsü düşmüş, çocuk küskün bir ifadeyle* yerine oturmuştu. Sonra annesi biraz duraksayarak, "Ne ilginç bir uğraş. Biz hayvanları çok severiz. Eşinizin çalıştığı hayvanat bahçesi buraya yakın mı?" diye sordu.

Saçiko yanıt vermeden önce Mariko oturduğu sıradan gürültüyle indi. Hiçbir şey söylemeden yakınlardaki bir ağaç öbeğine doğru yürüdü. Bir süre hepimiz onu izledik.

"En büyük çocuğunuz mu?" diye sordu kadın Saçiko'ya.

"Başka çocuğum yok."

"Ah, anlıyorum. Bu hiç de kötü değil aslında. Tek çocuk böylece daha bağımsız olabiliyor. Bence tek çocuk çoğu zaman daha çalışkan oluyor. Bununla" –elini oğlanın başına koydu– "en büyüğünün arasında altı yaş var."

Amerikalı kadın yüksek sesle bir sevinç çığlığı atıp ellerini çırptı. Mariko yavaş yavaş bir ağacın dallarından yukarıya tırmanıyordu. Tombul yüzlü kadın arkasına döndü ve kaygıyla Mariko'ya baktı.

"Kızınız erkek gibi bir kız" dedi.

Amerikalı kadın "erkek gibi bir kız" sözcüklerini sevinçle yineledi, yeniden ellerini çırptı.

"Güvenli mi?" diye sordu tombul yüzlü kadın. "Düşebilir."

Saçiko gülümsedi, kadına karşı davranışı sanki birdenbire sıcaklaşmıştı. "Çocukların ağaçlara tırmanmasına alışkın değil misiniz?" diye sordu.

Kadın korkarak *izlemeyi* sürdürdü. "*Güvenli olduğuna* emin misiniz? Bir dal kırılabilir."

Saçiko güldü. "Hiç kuşkum yok, kızım ne yaptığını biliyor. İlginize teşekkür ederim. Çok naziksiniz." Kadını kibarca selamladı. Amerikalı kadın Saçiko'ya bir şey söyleyince yeniden İngilizce sohbet etmeye başladılar. Tombul yüzlü kadın ağaçların bulunduğu yöne bakmayı bıraktı.

"Lütfen sorduğum için kusuruma bakmayın" dedi bir elini koluma koyarak, "ama dikkatimi çekti. Bu sizin ilk çocuğunuz mu olacak?"

"Evet" dedim gülerek. "Sonbaharda bekliyoruz."

"Ne güzel. Peki, kocanız, o da mı hayvanat bahçesi bekçisi?"

"Ah, hayır. Bir elektronik şirketinde çalışıyor."

"Sahi mi?"

Kadın bana bebek bakımıyla ilgili öğütler veriyordu. Aynı zamanda onun omuzlarının üstünden bakınca masadan kalkıp Mariko'ya doğru giden oğlanı da görebiliyordum.

"Çocuğa iyi müzikler dinletmek de iyi bir düşünce" diyordu kadın. "Bunun pek çok şeyi değiştirdiğine inanıyorum. Bir çocuğun ilk duyduğu sesler, arasında iyi müzik de bulunmalıdır."

"Evet, ben müziği çok severim."

Oğlan ağacın dibinde durmuş yukarı Mariko'ya doğru şaşkın şaşkın bakıyordu.

"En büyük oğlumuzun müzik kulağı Akira'nınki kadar iyi değil" diye ekledi. "Kocama göre, bebekken yeterince iyi müzik dinlemediği için böyle olmuş; bence de haklı. O günlerde radyo o kadar çok askeri müzik yayınlıyordu ki. Kuşkusuz bunun hiçbir yararı da olmadı."

Kadın konuşmasını sürdürürken oğlanın ağacın gövdesinde ayağını koyabileceği bir yer bulmaya çalıştığını görebiliyordum. Mariko biraz aşağıya inmiş, ona yol gösteriyordu. Yanımdaki Amerikalı kadın yüksek sesle gülüyor, arada sırada tek tük Japonca sözcükler kullanıyordu. Oğlan sonunda ayaklarını yerden kesmeyi başardı; bir ayağını bir oyuğa basmış, iki eliyle bir dalı tutuyordu. Yerden ancak birkaç santim yüksekte olmasına karşın, çok gerilmiş bir haldeydi. Mariko'nun bunu bilerek yaptığını söylemek güç, ama aşağıya inerken küçük kız ayağıyla sertçe oğlanın parmaklarına bastı. Oğlan beceriksizce düşerken bir çığlık attı.

Annesi kaygıyla döndü. Saçiko ile Amerikalı kadın da olan biteni görmemelerine karşın ağaçtan düşen çocuğa doğru döndüler. Çocuk yerde yan yatmış yüksek sesle inliyordu. Annesi yanma koşup diz çöktü, bacaklarını yoklamaya başladı. Çocuk inlemeyi sürdürüyordu. Açıklıkta teleferiği bekleyen yolcuların

hepsi bizim tarafa bakıyorlardı. Bir iki dakika sonra oğlan hıçkırarak annesinin yardımıyla masaya geldi.

"Ağaca tırmanmak çok tehlikelidir" dedi kadın kızarak.

"Çok yüksekten düşmedi" dedim. "Daha yeni çıkıyordu ağaca."

"Bir tarafını kırabilirdi. Bana göre çocukların ağaca çıkmasına izin vermemek gerek. Bu çok saçma."

"Beni o itti" dedi oğlan hıçkırarak. "Beni ağaçtan itti. Beni öldürmeye çalıştı."

"Seni itti mi? Küçük kız seni itti mi?"

Saçiko'nun kızına doğru bir bakış fırlattığını gördüm. Mariko ağacın daha da yukarısına çıkmıştı.

"Beni öldürmeye çalıştı."

"Küçük kız seni itti mi?"

"Oğlunuzun ayağı kaydı yalnızca" diyerek çabucak araya girdim. "Her şeyi gördüm. Oldukça alçaktan düştü."

"O beni itti. Beni öldürmeye çalıştı."

Kadın da döndü, ağaca baktı.

"Yalnızca ayağı kaydı" dedim yeniden.

"Neden böyle aptalca şeyler yapıyorsun, Akira" dedi kadın kızarak. "Ağaçlara tırmanmak çok tehlikeli."

"Beni öldürmeye çalıştı."

"Ağaçlara çıkma."

Oğlan hıçkırıp duruyordu.

*

Japon kentlerinde, İngiltere'de de olduğu gibi, lokanta sahiplerinin, çayevi sahiplerinin, dükkân sahiplerinin hepsi karanlığın çökmesini isterler; günün ışıkları solmadan çok önce vitrinlerde, kapıların üstünde ışıklı fenerler görünür. O akşam kente indiğimizde Nagasaki gece saatlerinin bütün renkleriyle donanmıştı; İnasa'dan akşamüstü ayrılmış, akşam yemeğimizi Hamaya mağazasının lokantasında yemiştik. Daha sonra, günün bitmesini istemeksizin kendimizi tramvay istasyonuna yetişme telaşına kapılmayıp yan sokakları dolaşırken bulduk. O günlerde genç çiftlerin toplum içinde el ele dolaşmasının moda olduğunu

anımsıyorum –bu Jiro ile benim hiç yapmadığımız bir şeydi– biz dolaşırken böyle pek çok çiftin akşam gezintisine çıkmış olduğunu gördük. Gökyüzü, çoğu yaz akşamında olduğu gibi, soluk erguvani renkteydi.

Tezgâhların çoğunda balık satılıyordu; akşamın o saatinde balıkçı tekneleri limana girerken, sırtlarında taze tutulmuş balıklarla dolu sepetleriyle adamların kalabalık sokaklara doğru telaşla ilerledikleri görülürdü. İşte *kujibiki* tezgâhının bulunduğu yer, çöpler ve gelişigüzel dolaşan insanlarla dolu bu yan sokaklardan biriydi. *Kujibiki* tutkunu olmadığım, burada, İngiltere'de de buna benzer bir şey bulunmadığı için –belki yalnızca panayır yerlerinde vardır– o özel akşamın anıları arasında yer almasa böyle bir şeyin varlığını unutmuş olurdum.

Kalabalığın arkasında durup izledik. Bir kadın iki üç yaşlarındaki bir çocuğu kucağında tutuyordu; başına bir mendil bağlamış olan bir adam bir platformun üzerinde durmuş, çocuğun yetişebilmesi için elindeki kâseyle ona doğru eğiliyordu. Çocuk bir bilet çekmeyi başardı ancak onu ne yapacağını bilmiyor gibiydi. Elinde tutarak çevresinde eğlenen yüzlere boş boş baktı. Mendilli adam çevredeki insanları güldürecek biçimde eğildi, çocuğa birtakım işaretler yaptı. Sonunda annesi çocuğu yere bıraktı, bileti elinden alıp adama uzattı. Bilete bir ruj çıkmıştı, kadın gülerek aldı.

Mariko tezgâhın arkasında sergilenen ödülleri görebilmek için parmak uçlarında duruyordu. Birden Saçiko'ya dönüp, "Bir bilet almak istiyorum" dedi.

"Parayı sokağa atmaktır bu, Mariko."

"Bir bilet almak istiyorum." Tavrında tuhaf bir ısrar vardı. "*Kujibiki*'yi denemek istiyorum."

"Al, Mariko-San" diyerek para uzattım.

Biraz şaşırarak bana döndü. Sonra parayı aldı, kalabalığın önüne doğru ilerledi.

Birkaç kişi daha şansını denedi; kadının biri bir parça şeker, orta yaşlı bir kadın da lastik bir top kazandı. Sonra sıra Mariko'ya geldi.

"Şimdi küçük prenses," –adam kâseyi dikkatlice salladı– "gözlerini kapat ve şuradaki büyük oyuncak ayıyı düşün."

"Ben ayıyı istemiyorum" dedi Mariko.

Adam yüzünü gözünü oynatınca insanlar güldü. "Şu kocaman kürklü ayıyı istemiyor musun? Peki, peki, küçük prenses, o zaman ne istiyorsun?"

Mariko tezgâhın arkasını işaret etti. "Şu sepeti" dedi.

"Sepeti mi?" Adam omuz silkti. "Tamam, prenses, gözlerini sıkıca kapat ve senin sepeti düşün. Hazır mısın?"

Mariko'nun biletine bir çiçek saksısı çıktı. Bizim durduğumuz yere gelip ödülünü bana uzattı.

"Bunu istemiyor musun?" diye sordum. "Bunu kazandın."

"Ben sepeti istiyordum. Kedi yavrularıma bir sepet gerek, yalnızca onların olacak, özel bir sepet."

"Eh, n'apalım."

Mariko annesine döndü. "Bir kere daha denemek istiyorum."

Saçiko içini çekti. "Geç oldu artık."

"Denemek istiyorum. Bir kerecik daha."

Yeniden platforma doğru ilerledi. Biz beklerken Saçiko bana döndü ve "Çok komik, ama o bende farklı bir izlenim bırakmıştı. Senin şu arkadaşın Bayan Fujivara'dan söz ediyorum" dedi.

"Ya?"

Saçiko başını seyircilere doğru çevirdi. "Hayır, Etsuko" dedi, "ne yazık ki onu senin gördüğün gibi göremiyorum hiç. Arkadaşının yaşamında sanki hiçbir şey kalmamış gibi geliyor bana."

"Ama yanılıyorsun" dedim.

"Ya? Peki gelecekten beklediği ne var, Etsuko? Ne için yaşıyor?"

"Lokantası var. Pek büyük değil, ama ona çok şey ifade ediyor."

"Lokantası mı?"

"Ayrıca oğlu da var. Oğlunun, geleceği parlak bir mesleği var."

Saçiko yeniden tezgâha doğru bakıyordu. "Evet, galiba öyle" dedi yorgun bir gülümsemeyle. "Onun oğlu var."

Bu kez Mariko bir kurşunkalem kazandı, somurtarak bize doğru geldi. Yürümeye başladık, ama Mariko hâlâ *Kujibiki* tezgâhından gözünü ayıramıyordu.

"Haydi" dedi Saçiko. "Etsuko-San'ın artık eve gitmesi gerek."

"Bir kere daha denemek istiyorum. Bir kerecik daha."

Saçiko sabırsızca içini çekti, sonra bana baktı. Omuzlarımı silktim ve güldüm.

"Tamam" dedi Saçiko. "Bir kere daha dene."

Birkaç kişi daha ödül kazandı. Genç bir kadın yüz pudrası kazanınca ödülün uygunluğu alkışlandı. Mariko'nun üçüncü kez geldiğini gören mendilli adam başka bir komik yüz ifadesi takındı.

"Peki, küçük prenses, yine geldin! Hâlâ sepeti mi istiyorsun? Şu kocaman kürklü ayıyı istemez misin?"

Mariko hiçbir şey söylemeden adamın kâseyi uzatmasını bekledi. Bileti çektiğinde adam uzun uzun bileti inceledi, sonra arkaya, ödüllerin sergilendiği yere doğru baktı. Bileti bir kere daha inceledikten sonra başını salladı.

"Sepeti kazanamadın. Ama *büyük ödüllerden* birini kazandın."

Çevreden kahkahalar ve alkışlar yükseldi. Adam tezgâhın arkasına geçti, büyük tahta kutuya benzer bir şeyle geri geldi.

"Annenin içine sebzelerini koyması için!" diyerek Mariko'dan çok kalabalığa doğru ödülü kaldırıp gösterdi. Benimle birlikte Saçiko da kahkahayla gülüyordu, o da alkışladı. Mariko'nun ödülüyle geçmesi için yol açmışlardı.

Kalabalıktan uzaklaştığımızda Saçiko hâlâ gülüyordu. O kadar çok güldü ki gözlerinden yaşlar geldi; gözyaşlarını silip kutuya baktı.

"Ne tuhaf bir şey" dedi bana uzatırken.

Bir portakal sandığı büyüklüğündeydi ve şaşılacak kadar hafifti, tahtası düzgün fakat verniksizdi, bir yüzünde yana doğru sürülerek açılan iki tel kapak vardı.

"Kullanışlı olabilir" dedim kapağın birini açarken.

"Büyük ödüllerden birini kazandım" dedi Mariko.

"Evet, aferin" dedi Saçiko.

"Bir keresinde bir kimono kazanmıştım" dedi Mariko bana. "Tokyo'da bir keresinde kimono kazanmıştım."

"Evet, yine kazanmıştın."

"Etsuko, çantanı taşıyabilir misin acaba? O zaman ben de bunu taşıyabilirim."

"Büyük ödüllerden birini kazandım" dedi Mariko.

"Evet, şansı çok iyiydi" dedi annesi gülerek.

Kujibiki tezgâhından uzaklaştık. Cadde, atılmış gazetelerle, her türlü ıvır zıvırla doluydu.

"Kedi yavrularım bunun içinde yaşayabilir, değil mi?" diye sordu Mariko. "İçine örtü sereriz, onların evi olur."

Saçiko kolları arasındaki kutuya kuşkuyla baktı. "Bunu seveceklerini pek sanmam."

"Bu onların evi olur. Sonra Yasuko-San'ın evine giderken onları bunun içinde taşıyabiliriz."

Saçiko yorgun bir ifadeyle gülümsedi.

"Taşıyabiliriz, değil mi, anne? Kedi yavrularını bunun içinde taşıyabiliriz."

"Evet, galiba" dedi Saçiko. "Evet, tamam. Kedileri bunun içinde taşıyacağız."

"O zaman kediler yanımızda kalabilir?"

"Evet, kalabilir. Bak göreceksin Yasuko-San'ın babası karşı çıkmayacak."

Mariko ileriye doğru koştu, sonra bizim yetişmemizi bekledi.

"Öyleyse onlara ev bulmamız gerekmeyecek artık."

"Hayır, artık gerek yok. Yasuko-San'm evine gideceğiz, kedileri de götüreceğiz."

"O zaman onlara yeni sahip aramamız gerekmiyor. Bizimle kalabilecekler. Onları kutunun içinde götüreceğiz, değil mi, anne?"

"Evet" dedi Saçiko. Sonra başını arkaya doğru attı, yeniden gülmeye başladı.

*

Mariko'nun yüzünü çoğu zaman o akşam tramvayda eve dönerkenki ifadesiyle anımsıyorum. Alnını cama dayamış, pencereden dışarıya bakıyordu; dışarıda akıp giden kentin değişen ışıklarının aydınlattığı çocuksu bir yüz. Eve dönüş yolculuğunda

Mariko sessizce otururken, Saçiko ile ben biraz konuştuk. Bir ara Saçiko şöyle dedi:

"Kocan sana kızmayacak mı?"

"Olabilir" dedim gülümseyerek. "Ama dün ona geç kalabileceğimi söylemiştim."

"Çok güzel bir gün oldu."

"Evet. Jiro isterse otursun kızsın. Ben bugün çok eğlendim."

"Bunu yine yapalım, Etsuko."

"Evet, yine yapalım."

"Unutma, ben taşındıktan sonra ziyaretime gel."

"Evet, unutmam."

Ondan sonra yeniden sessizleştik. Kısa bir süre sonra tramvay durmak için yavaşladığında Saçiko birden irkildi. Vagonun öteki tarafına, çıkışa yakın bir yerde iki üç kişinin toplandığı yere doğru bakıyordu. Orada durmuş Mariko'ya bakan bir kadın vardı. Zayıf, yorgun yüzlü, otuz otuz beş yaşlarında bir kadındı. Mariko'ya oldukça masum bir ifadeyle baktığı fark ediliyordu ama Saçiko'nun tepkisi üzerine galiba kuşkulandım. Bu arada Mariko kadının varlığından habersiz pencereden dışarı bakmayı sürdürüyordu.

Kadın, Saçiko'nun kendisine baktığını fark etti, arkasını döndü. Tramvay durunca kapılar açıldı, kadın dışarı çıktı.

"O kişiyi tanıyor muydun?" diye sordum yavaşça.

Saçiko güldü. "Hayır. Yanıldım galiba."

"Onu başka birine mi benzettin?"

"Yalnızca bir an. Aslında hiçbir benzerlik yoktu." Yeniden güldü, sonra nerede bulunduğumuzu anlamak için dışarı baktı.

8

Geriye dönüp baktığımda Ogata-San'ın o yaz bizim yanımızda neden o kadar uzun süre kaldığını açıkça görüyorum. Oğlunu çok iyi tanıdığı için Şigeo Matsuda'nın dergideki makalesi konusunda Jiro'nun stratejisini anlamış olmalıydı; kocam yalnızca Ogata-San'm Fukuoka'ya, evine dönmesini bekliyordu, böylece bütün olay unutulacaktı. Bu arada Jiro, ailenin adına yönelik böyle bir saldırıya hemen ve sert bir tepki gösterilmesi gerektiğini, konunun babasını olduğu kadar kendisini de ilgilendirdiğini, ilk fırsatta eski okul arkadaşına mektup yazma düşüncesinde olduğunu söyleyecekti. Bunun, karşılaştığı her sıkıntılı durumda Jiro'ya özgü bir davranış olduğunu ancak şimdi anlıyorum. Yıllar sonra, buna çok benzer bir başka güç durumla karşılaşmamış olsaydı belki de ben Nagasaki'den hiç ayrılmamış olacaktım. Neyse, bunlar ayrıntı.

Jiro'nun iki sarhoş arkadaşının gelip de Ogata-San'la oynamakta olduğu satranç oyununu yarıda kestikleri akşamın kimi ayrıntılarını daha önce anlatmıştım. O gece yatmaya hazırlanırken Jiro'yla Şigeo Matsuda konusunu konuşma gereğini duydum; Jiro'nun kendi isteği dışında böyle bir mektup yazmasını istemediğim için kendi konumunu babasına açıkça belirtmesi gerektiği yolundaki düşüncem gittikçe daha güçleniyordu. Ama fırsatını buldukça yaptığım gibi, o gece konuyu açmaktan kaçındım. Bir tek nedenden, kocam böyle bir konuda yorum yapmanın bana düşmeyeceğini düşündüğü için. Dahası, gecenin o saatinde Jiro çok yorgundu, yapacağım her ko-

nuşma girişimi onu yalnızca sabırsızlandıracaktı. Nasıl olursa olsun, bu tür şeyleri açıkça konuşmak bizim ilişkimizin doğasında yoktu.

Ertesi gün boyunca Ogata-San evde kalıp –bana söylediğine göre– önceki gece çok önemli bir aşamadayken yarıda kesilmiş olan satranç oyununu inceledi durdu. Sonra o akşam, yemeğimizi bitirdikten bir saat kadar sonra yeniden satranç tahtasını çıkardı, taşları bir kere daha incelemeye başladı. Başını bir kez kaldırıp kocama, "Demek öyle, Jiro. Büyük gün yarın, ha" dedi.

Jiro gazetesinden başını kaldırdı, bir kahkaha attı. "Büyütülecek bir şey yok" dedi.

"Saçma. Senin için büyük bir gün. Elbette şirketin için elinden geleni yapacaksın ama bence bu başlı başına bir zafer, sonucu ne olursa olsun. Şirketi bu düzeyde temsil etmeyi sana önermeleri meslek hayatının daha başındayken, olağan sayılamaz, şu günlerde bile olsa."

Jiro omuzlarını silkti. "Bence öyle değil. Kuşkusuz, yarın her şey beklendiğinden de iyi geçse bile, terfi edeceğim anlamına gelmiyor bu. Ama yine de bu yıl gösterdiğim çabadan dolayı müdürün hoşnut olması gerekir kanısındayım."

"Herkesin dediğine göre, sana sonsuz güveni olmalı. Peki, sence yarın nasıl geçecek?"

"Yeterince sorunsuz, umarım. Bu aşamada bütün taraflar işbirliği gereği duyuyorlar. Bu daha çok sonbaharda yapılacak olan gerçek görüşmelerin zeminini oluşturacak. Çok özel bir şey değil."

"Evet, evet, bekleyelim bakalım, nasıl geçeceğini göreceğiz. Peki, o zaman, Jiro, neden şu oyunu bitirmiyoruz. Üç gündür oynuyoruz."

"Ah, evet, oyun. Yarın ne kadar başarılı olursam olayım, terfi etmemin garanti olmadığını herhalde anladın, baba."

"Elbette, Jiro, bu şeyleri anlıyorum. Ben de rekabete dayanan bir meslekten geliyorum. Nasıl olduğunu çok iyi bilirim. Kimi zaman seninle eşit düzeyde olduğu bile söylenemeyecek kişiler sana tercih edilirler. Ama bu gibi olayların seni yıldırmasına izin vermemek gerekir. Sabredersen sonunda kazanırsın. Haydi, artık bu oyunu bitirelim."

Kocam satranç tahtasına doğru baktı, ama yerinden kıpırdamadı. "Anımsadığım kadarıyla beni yenmek üzereydin" dedi.

"Evet, oldukça sıkışmış durumdasın, ama bulabilirsen bir çıkış yolu var. Anımsıyor musun, Jiro, bu oyunu sana öğretirken kaleleri erken kullanmamak konusunda her zaman seni uyarırdım. Yine aynı hatayı yaptın. Görüyor musun?"

"Kaleleri, evet. Dediğin gibi."

"Ha, sırası gelmişken, Jiro, hamlelerini önceden düşündüğünü sanmıyorum, öyle değil mi? Anımsıyor musun, bir zamanlar sana en azından yapacağın üç hamleyi önceden tasarlaman gerektiğini öğretmekte ne kadar güçlük çekmiştim. Ama bunu uyguladığından kuşkuluyum."

"Üç hamle sonrasını mı? Şey, hayır, galiba uygulamıyorum. Senin gibi bir uzman olduğumu ileri süremem, baba. Her neyse, baba, sen kazandın diyebiliriz."

"Aslında, Jiro, daha oyunun en başında hamlelerini düşünmeden yaptığın apaçık ortadaydı. Sana kaç kez söyledim. İyi bir satranç oyuncusu ileriyi düşünmelidir, en azından üç hamle ilerisini."

"Evet, bence de öyle."

"Örneğin, bu atı neden burada oynadın? Jiro bak, bakmıyorsun bile. Bunu neden buraya oynadığını anımsıyor musun?"

Jiro satranç tahtasına doğru baktı. "Dürüst olmak gerekirse, anımsamıyorum" dedi. "Herhalde o zaman oldukça iyi bir nedenim vardı."

"Oldukça iyi bir neden mi? Saçmalama, Jiro. İlk birkaç hamleyi yaparken ileriyi düşünüyordun, bunu görebiliyordum. O zamanlar bir stratejin vardı. Ama ben şu taşını kırdığımda, sen teslim oldun ve yalnızca tek hamleyi düşünmeye başladın. Sana her zaman ne derdim, anımsamıyor musun? Satranç, tutarlı stratejileri sürdürmek demektir. Düşman senin bir planını bozduysa vazgeçmek değil, hemen bir yenisini yapmak gerekir. Sonunda şah köşeye sıkıştırılana kadar oyun kazanılmış ya da kaybedilmiş değildir. Oyunculardan biri strateji oluşturmaktan vazgeçerse, oyun tıkanır. Savaşçılarının hepsi dağıldığında ortak bir amaçları kalmamıştır, hepsi tek tek hareket eder, işte o zaman kaybedersin."

"Peki, baba, kabul ediyorum. Kaybettim. Artık bunu unutabiliriz herhalde."

Ogata-San bana baktı, sonra yine Jiro'ya döndü. "Ne biçim konuşma bu? Bütün gün oyunu inceledim ve senin için üç ayrı kurtuluş yolu görebiliyorum."

Kocam gazetesini indirdi. "Yanılıyorsam bağışla beni" dedi, "ama tutarlı bir strateji sürdüremeyen oyuncunun kaybetmesinin kaçınılmaz olduğunu biraz önce sen kendin söyledin. Peki, senin sürekli vurguladığın gibi, tek bir hamleyi düşünüyorum yalnızca, böylece bunu sürdürmenin anlamı yok. Şimdi izin verirsen şu haberi okuyup bitirmek istiyorum."

"Neden Jiro, bu düpedüz bozgunculuk. Oyun kaybedilmiş değil, söyledim sana. Şimdi savunmanı düşünmelisin, kurtulmak, yeniden bana karşı koymak için; Jiro, sende bu bozgunculuk huyu her zaman vardı, gençliğinden beri. Seni bu huyundan vazgeçirdiğimi sanıyordum, ama bu kadar zaman sonra yine ortaya çıktı."

"Özür dilerim, ama bozgunculuğun bununla ne ilgisi var, göremiyorum. Bu yalnızca bir oyun..."

"Bu yalnızca bir oyun olabilir. Ama babalar oğullarını zamanla çok iyi tanırlar. Bir baba böyle hoş olmayan özellikler ortaya çıktığında bunları fark edebilir. Bu senin bana pek de övünç veren bir özelliğin değil, Jiro. Sen daha ilk stratejin yıkıldığında pes ediyorsun. Şimdi de savunmak zorunda kaldığında somurtuyor, oyuna devam etmek istemiyorsun. Bu, dokuz yaşındayken göstermen gereken bir davranış."

"Baba, bütün bunlar saçmalık. Bütün gün satranç düşünemem, yapabileceğim daha iyi şeyler var."

Jiro oldukça yüksek sesle konuşmuştu; Ogata-San bir an şaşırıp kalmış gibi baktı.

"Belki senin için doğru, baba" diye ekledi kocam. "Bütün gün oturup stratejilerini, ataklarını düşünebilirsin. Bana gelince, zamanımı harcayacağım daha iyi şeylerim var."

Bunu söyledikten sonra gazetesine döndü kocam. Babası, şaşkın şaşkın ona bakmayı sürdürdü. En sonunda Ogata-San gülmeye başladı.

"Yapma, Jiro" dedi, "iki balıkçı karısı gibi birbirimize bağırıyoruz." Yeniden güldü. "İki balıkçı karısı gibi."

Jiro başını kaldırmadı.

"Haydi, Jiro, artık tartışmayı bırakalım. Oyunu bitirmek istemiyorsan, bitirmemiz gerekmez."

Kocamda onu duyduğuna dair hâlâ bir belirti yoktu.

Ogata-San yeniden güldü. "Pekâlâ, sen kazandın. Artık oynamayacağız. Ama bırak da şu köşecikten nasıl kurtulabilirdin onu göstereyim. Yapabileceğin üç şey vardı. Birincisi en kolayı, bana yapacak pek bir şey kalmıyordu. Bak, Jiro, buraya bak. Jiro, bak, sana bir şey gösteriyorum."

Jiro babasına aldırmamayı sürdürüyordu. Sanki okuduğu şeye kendisini ciddi olarak vermişti. Sayfayı çevirdi, okumayı sürdürdü.

Ogata-San hafifçe gülerek kendi kendine başını salladı. "Çocukken yaptığı gibi" dedi. "İstediği gibi olmazsa somurtur, insan hiçbir şey yapamaz." Oturduğum tarafa doğru baktı, tuhaf tuhaf güldü. Sonra oğluna döndü. "Jiro, bak. En azından şunu göstereyim. En basiti bu."

Kocam birdenbire elindeki gazeteyi fırlatarak babasına doğru döndü. Aslında yapmaya niyetlendiği şey bütün taşlarıyla birlikte satranç tahtasını yere fırlatmaktı. Ama beceriksiz bir hareket yapıp tahtaya çarpmadan önce ayağıyla yanındaki çaydanlığı devirdi. Çaydanlık yana devrildi, kapağı tangur tungur yuvarlandı, içindeki çay tataminin yüzeyine çabucak yayıldı. Neler olduğunu anlamayan Jiro döndü, dökülen çaya baktı. Sonra geri dönüp satranç tahtasına ters bir bakış fırlattı. Hâlâ köşelerinde duran satranç taşlarının görüntüsü onu daha da kızdırmış gibiydi; bir an taşları dağıtmak için bir saldırıda daha bulunacağını sandım. Birden ayağa kalktı, gazeteyi kaptı, hiçbir şey söylemeden odadan çıkıp gitti.

Çayın döküldüğü yere şöyle bir göz attım. Jiro'nun üzerinde oturduğu minder sıvının bir bölümünü emmeye başlamıştı bile. Minderi kaldırdım, önlüğümün ucuyla sildim.

"Her zaman olduğu gibi" dedi Ogata-San. Gözlerinin çevresinde belli belirsiz bir gülümseme belirdi. "Çocuklar yetişkin olsalar da pek fazla değişmiyorlar."

Mutfağa gidip bir bez buldum. Geri döndüğümde Ogata-San bıraktığım gibi oturuyordu, gözlerinin çevresindeki gülüm-

seme hâlâ kaybolmamıştı. Tatamideki ıslaklığa gözünü dikmiş, düşünceli düşünceli bakıyordu. Gerçekten de dökülen çayın görüntüsüne tam anlamıyla dalmış gibiydi; temizlemek için çömelmeden önce duraksadım.

"Sakın buna üzüleyim deme, Etsuko" dedi sonunda. "Bu konuda senin üzülmen için bir neden yok."

"Hayır." Tatamiyi silmeye devam ettim.

"Artık biz de yatsak iyi olacak. En iyisi bir an önce yatalım."

"Evet."

"Sakın buna üzüleyim deme, Etsuko. Jiro yarın her şeyi unutmuş olacak, görürsün. Onun bu tür nöbetlerini çok iyi bilirim. Aslında bu tür küçük olaylarına tanık olmak insanda bir özlem duygusu uyandırıyor. Onun küçükkenki halini anımsatıyor bana. İnsanın özlem duymasına yetiyor."

Çay dökülen yeri silmeye devam ettim.

"Haydi, Etsuko" dedi. "Üzülmene hiç gerek yok."

*

Ertesi sabaha kadar kocamla hiç konuşmadık. Kahvaltısını ederken tabağının yanına koyduğum sabah gazetesine şöyle bir göz gezdirdi. Çok az konuştu, babasının hâlâ kalkmamış olmasıyla ilgili hiçbir yorumda bulunmadı. Bana gelince, Ogata-San'ın odasından gelen seslere dikkatlice kulak kabarttım, ama hiçbir şey duyamadım.

"Umarım bugün her şey yolunda gider" dedim, birkaç dakika sessizce oturduktan sonra.

Kocam omuzlarını silkti. "Büyütecek bir şey yok" dedi. Sonra bana bakıp, "Bugün siyah ipek kravatımı takmak istiyordum, ama ona ne yaptın bilmem. Kravatlarıma dokunmanı istemiyorum" dedi.

"Siyah ipek olanı mı? Öteki kravatlarınla birlikte askıda duruyor."

"Şu an orada yok. Onlara dokunup durma artık."

"İpek kravatın da ötekilerle birlikte orada olmalı" dedim. "Evvelsi gün ütüledim, çünkü bugün onu takmak isteyeceğini biliyordum, ama yeniden yerine koyduğumdan eminim. Orada olmadığından emin misin?"

Kocam sabırsızca içini çekerek gazetesine döndü, "Fark etmez" dedi. "Bu da olur."

Sessizce kahvaltısını sürdürdü. Bu arada, Ogata-San'dan hâlâ bir belirti yoktu; sonunda yerimden kalktım, kapısını dinlemeye gittim. Birkaç saniye hiçbir ses duymayınca kapısını biraz aralamak üzereydim. Ama kocam bana dönüp, "Ne yapıyorsun? Biliyorsun ki zamanım yok" diyerek fincanını uzattı.

Yeniden oturup tabağını kenara çektim, ona çay doldurdum. Gazetenin ön sayfasına göz atarken çayını bir dikişte bitirdi.

"Bugün bizim için önemli bir gün" dedim. "Umarım her şey yolunda gider."

"Büyütecek bir şey yok" dedi başını kaldırmadan.

Ancak o sabah evden ayrılmadan önce Jiro kendini holdeki aynada dikkatlice inceledi; kravatını düzeltti, iyice tıraş olup olmadığına baktı. O gittikten sonra bir kez daha Ogata-San'ın kapısına gittim, içeriyi dinledim. Yine hiçbir şey duyamadım.

"Baba?" diye seslendim yavaşça.

"Ah, Etsuko" diyen sesi geldi Ogata-San'm içeriden. "Sabah keyfi yapınama izin vermeyeceğini bilmeliydim."

Biraz rahatlamış olarak yeniden çay demlemek için mutfağa gittim, sonra Ogata-San için sofrayı hazırladım. Sonunda kahvaltıya oturduğunda, "Galiba Jiro gitti" dedi, laf olsun diye.

"Ah, evet, gideli çok oldu. Ben de babanın kahvaltısını atmak üzereydim artık. Öğleden önce uyanmayacak kadar tembel olduğunu düşündüm."

"İnsafsızlık etme, Etsuko. Sen de benim yaşıma geldiğinde her fırsatta dinlenmek isteyeceksin. Ayrıca, burada sizinle kalmak benim için bir tür tatil."

"Peki öyleyse. Babanın bu kadar tembel olması bir kereliğine bağışlanabilir."

"Fukuoka'ya geri döndüğümde böyle sabah keyfi yapma fırsatım olmayacak" dedi çubuklarını eline alırken. Sonra derin derin iç çekti. "Galiba artık geri dönmemin zamanı geldi."

"Geri dönmek mi? Ama aceleye ne gerek var, baba."

"Evet, artık gerçekten geri dönmeliyim. Yapılması gereken çok iş var."

"İş mi? Ne tür bir iş?"

"Şey, önce verandaya yeni bölmeler yapmam gerekiyor. Sonra çiçek bahçesi var sırada. Daha başlamadım bile. Taşlar aylar önce gönderildiği halde bahçenin bir köşesinde beni bekliyorlar." İçini çekip kahvaltısına başladı. "Geri döndüğümde kesinlikle böyle bir sabah keyfi yapamayacağım."

"Ama şimdilik gitmenize hiç gerek yok, değil mi, baba? Çiçek bahçeniz bir süre daha bekleyebilir."

"Çok naziksin, Etsuko. Ama zaman uçup gidiyor. Biliyorsun kızımla kocasının sonbaharda gelmesini bekliyorum, onlar gelmeden bütün bu işlerin bitmesi gerekiyor. Geçen yıl da, daha evvelki yıl da beni görmeye sonbaharda gelmişlerdi. Bu yıl da yine sonbaharda gelmek isteyeceklerini sanıyorum."

"Anlıyorum."

"Evet, yine sonbaharda gelmek isteyeceklerdir. Kikuko'nun kocası için en uygun zaman. Kikuko da her mektubunda yeni evimi ne kadar merak ettiğini yazıyor."

Ogata-San kendi kendine başını salladı, sonra tabağındakileri yemeyi sürdürdü. Bir süre onu izledim.

"Kikuko-San size ne kadar da bağlı, baba" dedim. "Ta Osaka'dan oraya yol oldukça uzun. Sizi özlüyor olmalı."

"Bir süreliğine de olsa kayınpederinden kaçıp kurtulma isteği duyduğundan hiç kuşkum yok. Yoksa başka neden bu kadar yolu tepip gelsin ki."

"Ne kadar insafsızsınız, baba. Sizi mutlaka özlüyordur. Bu söylediklerinizi ona anlatayım da görün."

Ogata-San güldü. "Ama gerçek. Yaşlı Vatanabe onları bir komutan gibi yönetiyor. Ne zaman bana gelseler hep onun ne kadar çekilmez olduğundan söz ediyorlar. Aslında yaşlı adamı severim, ama onun eski bir komutan olduğu da yadsınamaz. Burası gibi bir yer istediklerini sanıyorum, sırf kendilerine ait bunun gibi bir apartman dairesi. Genç çiftlerin ana babalarından ayrı yaşamaları hiç de kötü bir şey değil. Artık pek çok çift bunu yapıyor. Genç insanlar kendilerini sürekli yöneten zorba yaşlıları istemiyorlar."

Ogata-San tabağındaki yemeği anımsayarak çabucak yemeye başladı. Bitirdiğinde ayağa kalktı, pencereye doğru gitti. Bir süre orada sırtı bana dönük olarak durdu, manzarayı seyretti.

Sonra içeriye hava girsin diye camı biraz daha açtı, derin bir soluk aldı.

"Yeni evinizden hoşnut musunuz, baba?" diye sordum.

"Evimden mi? Evet, elbette. Söylediğim gibi, yapılacak birkaç iş var. Ama oldukça derli toplu. Nagasaki'deki ev yaşlı bir adam için çok büyüktü."

Pencereden dışarıya bakmayı sürdürdü; sabahın keskin ışığında tek görebildiğim şey başı ile omuzlarının puslu dış çizgileriydi.

"Ama eski eviniz güzel bir evdi" dedim. "Oralardan geçerken hâlâ durup bakarım. Aslında geçen hafta Bayan Fujivara'dan dönerken özellikle önünden geçtim."

Sessizce dışarıya bakmayı sürdürdüğü için beni duymadığını sandım. Ama bir süre sonra, "Peki nasıldı, eski ev?" diye sordu.

"Ah, hemen hemen aynı. Yeni sahipleri de babanın bıraktığı haliyle onu seviyor olmalılar."

Hafifçe bana doğru döndü. "Peki, ya açelyalar nasıldı, Etsuko? Hâlâ bahçe kapısı girişinde duruyorlar mı?" Aydınlık hâlâ onun yüzünü net olarak görmemi engelliyordu, ama ses tonundan gülümsediğini düşündüm.

"Açelyalar mı?"

"Anımsaman için bir neden olduğunu sanmıyorum." Yeniden pencereye doğru döndü, kollarını uzattı. "Bahçe kapısı girişine o gün dikmiştim onları. Sonunda her şeyin kararlaştırıldığı gün."

"Neyin kararlaştırıldığı gün?"

"Jiro ile evlenmenizin. Ama size açelyalardan hiç söz etmedim, o yüzden onları anımsamanı beklemem insafsızlık olur."

"Benim için açelya mı dikmiştiniz? Bu çok güzel bir düşünce. Ama hayır, bundan söz ettiğinizi hiç anımsamıyorum."

"Ama biliyorsun, Etsuko, onları sen istemiştin." Yeniden bana döndü. "Aslında onları bahçe kapısı girişine dikmemi açıkça buyurmuştun."

"Ne?" –Güldüm– "Size buyurmuş muydum?"

"Evet, buyurmuştun. Sanki parayla tutulmuş bir bahçıvanmışım gibi. Anımsamıyor musun? Tam ben sonunda her şeyin

kararlaştırıldığını, sonunda benim gelinim olacağını düşündüğüm sırada yapılması gereken bir tek şeyin daha kaldığını, bahçe kapısı girişinde açelyaları olmayan bir evde yaşayamayacağını söylemiştin. Açelya dikmezsem, her şey bozulacaktı. Ne yapabilirdim ki? Hemen dışarı çıktım ve açelya diktim."

Biraz güldüm. "Şimdi anlatıyorsunuz bunu" dedim, "buna benzer bir şey anımsıyorum. Ne saçmalık, ama baba. Hiçbir zaman sizi zorlamadım."

"A, evet, zorladın, Etsuko. Bahçe kapısı girişinde açelyaları olmayan bir evde yaşayamayacağını söyledin." Pencereden ayrılıp, gelip yeniden tam karşıma oturdu. "Evet, Etsuko" dedi, "sanki parayla tutulmuş bir bahçıvanmışım gibi."

İkimiz de güldük; yeniden çay doldurmaya başladım.

"Açelya her zaman en sevdiğim çiçektir, biliyor musunuz" dedim.

"Evet. Öyle demiştin."

Çayı doldurduktan sonra bir süre fincanlardan yükselen buharı izleyerek sessizce oturduk.

"O zamanlar hiçbir düşüncem yoktu" dedim. "Jiro'nun ne gibi tasarıları olduğu konusunda yani."

"Evet."

Uzandım ve fincanının kenarına ufak bir parça kek koydum. Ogata-San bu hareketime gülümsemeyle karşılık verdi. Sonunda, "Açelyalar çok güzel büyüdü" dedi. "Ama o sıralar siz taşındınız tabii. Yine de genç çiftlerin kendi başlarına yaşamaları hiç de kötü bir şey değil. Kikuko ile kocasına baksana. Kendilerine ait küçük bir yerleri olması hoşlarına gider, ama yaşlı Vatanabe onlara bunun sözünü bile ettirmez. Ne yaşlı bir komutandır o."

"Şimdi düşünüyorum da" dedim, "evet geçen hafta ben oradan geçerken bahçe kapısı girişinde gerçekten de açelyalar vardı. Yeni sahipleri de benimle aynı düşüncede olmalılar. Bahçe girişlerinde açelya olmadan olmaz."

"Hâlâ durduklarına çok sevindim." Ogata-San çayından bir yudum aldı. Sonra içini çekti, gülerek, "Şu Vatanabe yok mu, nasıl da yaşlı bir komutan o."

*

Kahvaltıdan kısa bir süre sonra Ogata-San gidip Nagasaki'yi –"turistlerin yaptığı gibi"– gezmemizi önerdi. Hemen kabul ettim, bir tramvayla kente indik. Anımsadığım kadarıyla, bir süre bir resim galerisinde dolandık, sonra, öğlenden biraz önce, kentin merkezinden pek de uzak olmayan büyük parktaki barış anıtını görmeye gittik.

Park, daha çok "Barış Parkı" olarak biliniyordu –resmi adının bu olup olmadığını hiçbir zaman öğrenemedim– üstelik çocukların ve kuşların gürültülerine karşın geniş yeşilliğin üzerinde bir ciddiyet havası geziniyordu. Parklarda alışılagelmiş olan fundalıklar, havuzlar en az düzeyde tutulmuştu, bir tür sadelik izlenimi veriyordu; dümdüz çimenlik, geniş bir yaz göğü, atom bombası yüzünden ölenlerin anısı için dikilmiş olan kocaman beyaz anıt, alanı görkemli kılıyordu.

Heykel, kollarını iki yana uzatmış adaleli bir Yunan tanrısına benziyordu. Sağ eliyle bombanın atıldığı göğü işaret ediyordu; sol tarafa uzanmış öteki koluyla sanki kötülük güçlerini uzak tutmaya çalışıyordu. Gözleri dua edercesine kapalıydı.

Bana göre heykelin hantal bir görünümü vardı, bu nedenle onu bombanın atıldığı gün ve onu izleyen korkunç günlerle hiçbir zaman bağdaştıramadım. Uzaktan bakıldığında, trafiği yöneten bir polis gibi gülünç bir görünümü vardı. Benim için bir heykel olmaktan öte bir şey ifade etmiyordu; Nagasaki'deki pek çok kişi de onu yalnızca bir heykel olarak değerlendirdikleri için genel kanının benimki gibi olduğunu sanıyorum. Bugün Nagasaki'deki o büyük beyaz heykel ne zaman aklıma gelse, öncelikle o gün Ogata-San'la Barış Parkı'nı ziyaretimizi ve onun kartpostalıyla ilgili olayı anımsıyorum.

Ogata-San'ın almış olduğu heykel kartpostalını elinde tutup, "Fotoğrafta o kadar da etkileyici görünmüyor" dediğini anımsıyorum. Anıtın 50 metre kadar yakınında duruyorduk. "Bir ara kart atmayı düşünmüştüm" diye ekledi. "Yakında Fukuoka'ya döneceğim, ama yine de yollamaya değer. Etsuko, kalemin var mı? Belki hemen yollasam iyi olur, yoksa unutabilirim."

Çantamdan bir kalem çıkardım, yakındaki bir sıraya otur-

duk. Ogata-San'ın kartın boş yüzüne baktığını fakat hiçbir şey yazmadığını fark edince meraklandım. Bir iki kere heykele, esin almak istercesine baktığını gördüm. Sonunda, "Fukuoka'daki bir arkadaşınıza mı yollayacaksınız?" diye sordum.

"Şey, yalnızca bir tanıdığa."

"Baba pek suçlu görünüyor" dedim. "Kime yazdığını merak ediyorum."

Ogata-San şaşkınlık dolu bir yüzle baktı. Sonra kocaman bir kahkaha attı. "Suçlu mu? Gerçekten öyle miyim?"

"Evet, çok suçlu. Babanın kendisine gözkulak olan biri olmadığı zaman neler karıştırdığını çok merak ediyorum."

Ogata-San yüksek sesle gülmeyi sürdürdü. O kadar çok gülüyordu ki sıranın sallandığını hissettim. Biraz kendine gelince, "Pekâlâ, Etsuko" dedi. "Beni yakaladın. Beni *hanım arkadaşıma* yazarken yakaladın. Beni suçüstü yakaladın." Yeniden gülmeye başladı.

"Babanın Fukuoka'da renkli bir yaşam sürdüğünden hep kuşkulanmıştım."

"Evet, Etsuko" –hâlâ gülüyordu– "çok renkli bir yaşam." Sonra derin bir soluk alıp yine kartpostala baktı. "Gerçekten ne yazacağını bilmiyorum, işte. Belki de hiçbir şey yazmadan yollayabilirim. Ayrıca, amacım sırf ona anıtın neye benzediğini göstermekti. Ama o zaman da belki çok senli benlilik olur."

"Bu gizemli hanımın kim olduğunu açıklamazsanız, baba, size bir öneride bulunamam."

"Gizemli hanım, Etsuko, Fukuoka'da küçük bir lokanta işletiyor. Evimin hayli yakınında olduğu için çoğu kez akşam yemeği için oraya gidiyorum. Çok cana yakın olan bu hanımla ara sıra sohbet ediyorum; ona barış anıtının bir kartpostalını yollayacağıma söz verdim. Ne yazık ki hepsi bu."

"Anlıyorum, baba. Ama hâlâ kuşkuluyum."

"Çok cana yakın yaşlı bir hanım, ama bir süre sonra usandırıyor. Müşteri olarak bir tek ben varsam başıma dikiliyor, bütün yemek boyunca konuşup duruyor. Ne yazık ki yakınlarda yemek yenebilecek başka uygun yer pek yok. İşte Etsuko, söz verdiğin gibi bana yemek yapmasını öğretirsen, o zaman onun gibilere katlanmam gerekmeyecek."

"Ama çabanız boşuna" dedim gülerek. "Baba hiçbir zaman işin püf noktasını öğrenemeyecek."

"Saçmalama. Aslında seni geçeceğimden korkuyorsun. Bu bencillik, Etsuko. Dur bakalım" –kartpostala bir kere daha baktı– "yaşlı hanıma ne diyebilirim?"

"Bayan Fujivara'yı anımsıyor musunuz?" diye sordum. "Şimdilerde bir erişte lokantası işletiyor. Babanın eski evinin yakınlarında."

"Evet, duydum. Çok yazık. Onun konumundaki birinin bir erişte lokantası işletmesi."

"Ama bundan hoşlanıyor. Ona uğraşacak bir şey çıkıyor. Bana sık sık sizi soruyor."

"Çok yazık" dedi yeniden. "Kocası saygın bir adamdı. Ona çok saygı duyardım. Şimdi ise karısı bir erişte lokantası işletiyor. Tuhaf." Ciddi ciddi başını salladı. "Onu arayıp saygılarımı sunacağım, ama o bunu garip karşılayabilir. Şu anki durumunda, demek istiyorum."

"Baba, o bir erişte lokantası işletmekten utanmıyor. Bununla gurur duyuyor. Her zaman, ufak da olsa bir iş sahibi olmak istediğini söylüyor. Bence onu ararsanız çok sevinir."

"Lokantasının Nakagava'da olduğunu söyledin, değil mi?"

"Evet. Eski evin yakınında."

Ogata-San bir süre bunu düşünür gibi göründü. Sonra bana dönüp, "Haklısın, Etsuko" dedi. "Hadi gidip ziyaret edelim." Kartpostala aceleyle bir şeyler karaladı, kalemimi geri verdi.

"Şimdi mi gidelim, diyorsunuz, baba?" Bu ani kararlılığı karşısında biraz duraksadım.

"Evet, neden olmasın?"

"Pekâlâ. Bize öğle yemeği de verir herhalde."

"Evet, herhalde verir. Ama o iyi hanımı utandıracak bir şey yapmak istemem."

"Bize yemek vermekten memnun olacaktır."

Ogata-San başını sallayıp bir süre hiç konuşmadı. Sonra biraz duralayıp "Aslında Etsuko, Nakagava'ya gitmeyi zaten düşünüyordum" dedi. "Orada uğramak istediğim biri var."

"Ya?"

"Acaba günün bu saatinde evde midir?"

"Kime uğramak istiyordunuz, baba?"

"Şigeo. Şigeo Matsuda. Ona bir uğramayı düşünüyordum. Öğle yemeğini evde yiyorsa onu belki yakalayabilirim. Okulda rahatsız etmektense böylesi daha iyi."

Ogata-San yüzünde biraz şaşkın bir ifadeyle birkaç dakika daha heykele baktı. Elinde çevirdiği kartpostala bakarak sessizce durdum. Sonra birdenbire ellerini dizlerine vurdu, ayağa kalktı.

"Haydi Etsuko" dedi, "gidelim haydi. Önce Şigeo'ya bakalım, sonra Bayan Fujivara'ya uğrayabiliriz."

*

Bizi Nakagava'ya götürecek olan tramvaya bindiğimizde öğle saatleriydi; vagon boğucu derecede kalabalık olduğu gibi dışarıda caddeler de öğle tatili nedeniyle koşuşturan insanlarla doluydu. Ama şehir merkezinden uzaklaştıkça yolcular azaldı; Nakagava'daki istasyona vardığımızda yalnızca bir avuç kişi kalmıştık.

Tramvaydan indiğimizde Ogata-San bir süre durdu, çenesini sıvazladı. Yeniden o bölgeye geri dönme duygusunun tadını mı çıkardığını, yoksa yalnızca Şigeo Matsuda'nın evinin yolunu mu anımsamaya çalıştığını söylemek güçtü. Boş tramvay vagonlarıyla çevrili beton bir avluda duruyorduk. Başımızın üzerinde siyah tellerden oluşan sarmal göğü parçalara ayırmıştı. Güneş güçlü bir biçimde parlıyor, arabaların boyalı yüzeylerinin keskince parıldamasına yol açıyordu.

"Ne sıcak" dedi Ogata-San, alnını silerek. Sonra tramvay avlusunun uzak ucundan başlayan sıra halindeki evlere giden yolda yürümeye başladı.

Aradan geçen yıllar bölgeyi pek değiştirmemişti. Biz yürüdükçe dar yollar kıvrılıyor, tırmanıyor, iniyordu. Çoğu hâlâ tanıdık gelen evler engebeli arazinin izin verdiği yerlere kondurulmuştu; bazıları tehlikeli bir biçimde yamaçlara yapılmış, ötekiler ise umulmadık köşelere sıkışmıştı. Pek çok balkonda örtüler, çamaşırlar asılıydı. Öteki evlere dikkatlice bakarak yürümeyi sürdürdük, ama ne Ogata-San'ın evinin ne de benim bir

zamanlar ailemle yaşadığım evin önünden geçtik. Aslında, belki de Ogata-San bundan kaçınmak için bu yoldan gitmeyi tercih etmişti.

On on beş dakikadan fazla yürüdüğümüzü sanmıyorum, ama güneş ve dik yokuşlar oldukça yorucuydu. Sonunda dik bir patikanın ortasında durduk, Ogata-San beni kaldırıma doğru uzanan yapraklı bir ağacın gölgesine götürdü. Sonra yolun karşısında geleneksel yapıda kiremitlerle kaplı, geniş eğimli bir çatısı olan hoş görünümlü, eski bir evi gösterdi parmağıyla.

"Burası Şigeo'nun evi" dedi, "Babasını çok iyi tanırdım. Bildiğim kadarıyla annesi hâlâ onunla birlikte yaşıyor." Sonra, tramvaydan indiğimizde yaptığı gibi çenesini sıvazladı. Hiçbir şey söylemeden bekledim.

"Büyük olasılıkla evde yoktur" dedi Ogata-San. "Öğle tatilini belki de meslektaşlarıyla birlikte öğretmenler odasında geçiriyordur."

Sessizce beklemeyi sürdürdüm. Ogata-San eve doğru bakarak yanımda duruyordu. Sonunda, "Etsuko, Bayan Fujivara'nın lokantası buradan ne kadar uzak? Bir fikrin var mı?" dedi.

"Topu topu birkaç dakikada yürünecek bir yer."

"Şimdi bence en iyisi sen yola koyul, orada buluşuruz. En iyisi bu."

"Pekâlâ. Nasıl isterseniz."

"Aslında bu yaptığım düşüncesizlikti."

"Hasta değilim ki, baba."

Aceleyle güldü, sonra yeniden eve doğru baktı. "Bence en iyisi bu olacak" dedi yeniden. "Sen devam et."

"Pekâlâ."

"Uzun süreceğini sanmam. Aslında" –bir kere daha eve doğru baktı– "aslında ben zili çalana kadar burada beklesene. Beni içeri girerken görürsen, o zaman Bayan Fujivara'nın oraya devam edersin. Bütün bunlar benim düşüncesizliğimden oldu."

"Bir şey yok, baba. Şimdi dikkatlice dinleyin, yoksa erişte lokantasını hiç bulamazsınız. Doktorun muayenehanesinin nerede olduğunu anımsıyor musunuz?"

Ama Ogata-San artık dinlemiyordu. Yolun karşı yanındaki giriş kapısı açılmış, kapıda gözlüklü genç bir adam belirmişti.

Ceket giymemişti, koltuğunun altında küçük bir evrak çantası taşıyordu. Işığa çıktığında gözlerini kıstı, çantasına eğildi, içinde bir şeyler aramaya başladı. Şigeo Matsuda'ya geçmişte birkaç kez rastlamıştım, o zamanlardan aklımda kaldığından daha zayıf, daha genç görünüyordu.

9

Şigeo Matsuda evrak çantasını kapattı, dalgın dalgın çevresine baktıktan sonra caddenin bizim bulunduğumuz tarafına geçti. Kısa bir an bizden tarafa baktı, ama bizi tanımaksızın yürümeyi sürdürdü.

Ogata-San onun geçip gidişini izledi. Genç adam yolun aşağısına doğru birkaç metre gittikten sonra seslendi: "A, Şigeo!"

Şigeo Matsuda durdu, döndü. Sonra şaşkın bir ifadeyle bize doğru geldi.

"Nasılsın, Şigeo?"

Genç adam gözlüğünün arkasından dikkatlice baktı, sonra neşeli bir kahkaha attı.

"Ooo, Ogata-San! Size rastlayacağım hiç aklıma gelmezdi!" Hafifçe eğildi, elini uzattı. "Ne güzel bir sürpriz. Ooo, Etsuko-San da burada! Nasılsınız? Yeniden karşılaşmak ne kadar güzel."

Karşılıklı eğildik, Şigeo ikimizin de elini sıktı. Sonra Ogata-San'a, "Sakın beni ziyarete geliyor olmayasınız?" diye sordu. "Ne şanssızlık, öğle tatilim neredeyse bitmek üzere." Saatine baktı. "Ama yine de birkaç dakikalığına içeri girebiliriz."

"Hayır, hayır" dedi Ogata-San aceleyle. "Senin işine engel olmayalım. Öylesine buradan geçiyorduk, senin burada oturduğunu anımsadım. Etsuko'ya evini gösteriyordum yalnızca."

"Rica ederim, size ayıracak birkaç dakikam var. En azından bir çay ikram edeyim. Dışarıda hava adeta boğucu."

"Hayır, hayır. İşbaşı yapmalısın."

Bir süre iki adam birbirlerine bakarak öylece durdular.

"Peki, işler nasıl gidiyor, Şigeo?" diye sordu Ogata-San. "Okulda işler nasıl?"

"Her zamanki gibi. Nasıl olduğunu bilirsiniz. Peki ya siz, Ogata-San, emekliliğin tadını çıkarıyorsunuzdur umarım. Nagasaki'de olduğunuzu bilmiyordum. Jiro ile ben bugünlerde birbirimizin izini yitirdik." Sonra bana dönüp, "Hep yazmak istiyorum, ama çok unutkanım" dedi.

Gülümseyerek birtakım kibar sözler söyledim. Sonra iki adam yeniden birbirlerine baktılar.

"Çok iyi görünüyorsunuz, Ogata-San" dedi Şigeo Matsuda. "Fukuoka'yı beğendiniz mi?"

"Evet, güzel bir kent. Biliyorsun, benim doğduğum yer."

"Sahi mi?"

Yine durakladılar. Sonra Ogata-San, "Lütfen, seni tutmayalım" dedi. "Acelen varsa bunu anlarım."

"Hayır, hayır. Hâlâ birkaç dakikam var. Buradan daha erken geçiyor olsaydınız keşke. Belki de Nagasaki'den ayrılmadan önce uğramak istersiniz."

"Evet, uğramaya çalışacağım. Ama ziyaret etmem gereken çok kişi var."

"Evet, sizi anlıyorum."

"Peki ya annen, iyi mi?"

"Evet, iyi. Teşekkür ederim."

Bir an için yine sustular.

"Her şeyin iyi gittiğine sevindim" dedi sonunda Ogata-San. "Evet, buradan öylesine geçiyorduk, ben de Etsuko'ya senin burada yaşadığını söylüyordum. Aslında daha ikiniz küçük birer çocukken, senin nasıl gelip Jiro'yla birlikte oynadığını anımsadım."

Şigeo Matsuda güldü. "Zaman gerçekten akıp gidiyor, değil mi?" dedi.

"Evet. Aynı şeyi ben de Etsuko'ya söylüyordum. Aslında ona küçük, garip bir şeyi anlatmak üzereydim. Sizin evi gördüğümde anımsadım. Küçük, garip bir şey."

"Nedir o?"

"Evet. Sizin evi gördüğümde aklıma gelen bir şey, işte. Ge-

çen gün bir yazı okuyordum. Bir dergide yayımlanmış bir makale. Galiba adı *Yeni Eğitim Dergisi*'ydi."

Genç adam bir süre hiçbir şey söylemedi, sonra duruşunu düzeltti, evrak çantasını yere bıraktı.

"Anlıyorum" dedi.

"Okuduğumda biraz şaşırdım. Aslında oldukça şaşırdım."

"Evet. Şaşırmışsınızdır."

"Oldukça tuhaftı, Şigeo. Oldukça tuhaf."

Şigeo Matsuda derin bir soluk alıp yere doğru baktı. Başını salladı, ama bir şey söylemedi.

"Birkaç gündür sana gelip seninle konuşmayı düşünüyordum" diye ekledi Ogata-San. "Ama kuşkusuz konu aklımdan çıkıvermiş. Şigeo, bana dürüstçe söyle, yazdıklarının tek sözcüğüne olsun inanıyor musun? Sana böyle şeyler yazdırtan nedir, anlat bana. Anlat bana, Şigeo, o zaman Fukuoka'ya içim rahat olarak dönebilirim. Şu an çok şaşkınım."

Şigeo Matsuda ayakkabısının burnuyla bir çakıltaşını dürtüyordu. Sonunda içini çekti, Ogata-San'a bakıp gözlüklerini düzeltti.

"Son birkaç yıl içinde pek çok şey değişti" dedi.

"Elbette değişti. Bunu görebiliyorum. Nasıl bir yanıt bu, Şigeo?"

"Ogata-San, izin verin anlatayım." Durdu, yeniden yere baktı. Bir süre kulağını kaşıdı. "Bunu anlamalısınız. Artık pek çok şey değişti. Hâlâ da değişmekte. Sizin etkili bir kişi olduğunuz günlerden farklı bir çağda yaşıyoruz."

"Ama Şigeo, bununla ne ilgisi var? Her şey değişebilir, ama böyle bir makale yazmanın nedeni ne? Seni gücendirecek bir şey mi yapmıştım?"

"Hayır, hiçbir zaman. En azından doğrudan doğruya bana hiçbir şey yapmadınız."

"Bence de öyle. Seni okulunuzun müdürüyle tanıştırdığım günü anımsıyor musun? Çok uzun zaman önce değildi, değil mi? Yoksa o da başka bir çağda mıydı?"

"Ogata-San" –Şigeo Matsuda sesini yükseltmiş, sert bir tutum takınmıştı– "Ogata-San, yalnızca bir saat daha erken uğramış olmanızı isterdim. O zaman belki de daha uzun uzun an-

latabilirdim. Şimdi her şeyi konuşmaya zaman yok. Yalnız şu kadarını söyleyeyim. Evet, o makalede yazdığım her şeye inanıyordum, şimdi de inanıyorum. Sizin zamanınızda Japonya'da çocuklara korkunç şeyler öğretiliyordu. En zarar verici yalanlar öğretiliyordu. En kötüsü, görmemeleri, soru sormamaları öğretiliyordu. İşte bu yüzden ülke, tarihinin en kötü felaketine sürüklendi."

"Savaşı kaybetmiş olabiliriz" diye araya girdi Ogata-San, "ama düşmanlarımıza öykünmemize hiç gerek yok. Savaşı halkımız korkak ya da toplumumuz ciddi düşüncelerden yoksun olduğu için değil, yeteri kadar silahımız, tankımız olmadığı için kaybettik. Benim gibi, Dr. Endo gibi –makalende ona da hakaret etmişsin– adamlarm ne kadar çok çalıştığı konusunda hiçbir fikrin yok, Şigeo. Ülke için fazlasıyla kaygılandık, doğru değerlerin korunmasını, kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamak için çok çalıştık."

"Bunlardan hiç kuşkum yok. Dürüst olduğunuzdan, çok çalıştığınızdan hiç kuşkum yok. Bundan bir an bile kuşkulanmadım. Ama bazen öyle oldu ki insanın enerjisi yanlış yönlendirilip kötü bir yönde harcandı. Siz bunu bilemezdiniz, ama korkarım doğru. Artık hepsi geride kaldığı için bunlara yalnızca gönül borcu duyabiliriz."

"Çok tuhaf, Şigeo. Sen buna gerçekten inanabilir misin? Sana bunları söylemeyi kim öğretti?"

"Ogata-San, kendinize karşı dürüst olun. Yüreğinizin derinliklerinde söylediklerimin doğru olduğunu siz de biliyorsunuz. Haksızlık etmeyelim, insan eylemlerinin gerçek sonuçlarını fark etmediği için suçlanamaz. O zamanlar bunların nereye varacağını çok az insan görebiliyordu; işte bu insanlar düşündüklerini söyledikleri için hapsedildiler. Ama artık özgürler ve onlar bize yeni bir başlangıç için kılavuzluk edecekler."

"Yeni bir başlangıç mı? Neler saçmalıyorsun?"

"Artık gitmeliyim. Bunu daha fazla tartışamadığımız için özür dilerim."

"Nedir bunlar, Şigeo? Nasıl böyle şeyler söyleyebiliyorsun? Dr. Endo gibi adamlarm yaptıkları işlerin nice çaba ve adanmışlığa mal olduğu konusunda hiçbir fikrinin olmadığı açıkça belli.

O zamanlar ufak bir çocuktun, neler olduğunu nereden bileceksin? Neler verip neler elde ettiğimizi sen nereden bileceksin?"

"Aslına bakarsanız, sizin yaptığınız işlerin birtakım yönlerini oldukça iyi bilirim. Örneğin, Nişizaka'daki beş öğretmenin işten atılıp hapse konması. Yanılmıyorsam 1938'in Nisanı'ydı. Ama bu adamlar artık özgür, yeni bir başlangıç için bizlere yardım edecekler. Artık izninizle lütfen." Yerden evrak çantasını aldı ve sırayla bizi selamladı. "Jiro'ya selamlar" diye ekledi, sonra dönüp uzaklaştı.

Ogata-San genç adamın tepenin aşağısında kayboluşunu izledi. Bir süre daha konuşmadan öylece durmayı sürdürdü. Bana döndüğünde gözlerinin çevresinde bir gülümseme vardı.

"Ne kadar kendinden emin bir genç adam" dedi. "Galiba bir zamanlar ben de onun gibiydim. Düşüncelerimden kesinlikle emindim."

"Baba" dedim. "Artık gibi Bayan Fujivara'yı görsek. Hem öğle yemeği saati."

"Tabii, Etsuko. Seni bu sıcakta ayakta bekletmem ne kadar büyük bir düşüncesizlik. Evet, hadi gidip şu iyi hanımı görelim. Onu yeniden görmek beni çok mutlu edecek."

Tepeden aşağıya doğru yürüdük, sonra dar bir ırmağın üzerindeki tahta bir köprüden geçtik. Aşağıda, ırmağın kıyısında bazıları ellerinde kamıştan oltalarla çocuklar oynuyorlardı. Bir ara Ogata-San'a dönüp, "Söylediği şeyler ne saçma" dedim.

"Kimin? Şigeo'dan mı söz ediyorsun?"

"Ne alçakça saçmalıklar. Sizin biraz olsun bunları önemseyeceğinizi sanmıyorum, baba."

Ogata-San güldü, ama yanıt vermedi.

*

O saatlerde her zaman olduğu gibi bölgenin alışveriş alanı insanlarla doluydu. Erişte lokantasının gölgeli avlusuna girdiğimizde birkaç masanın müşterilerle dolu olduğunu görünce sevindim. Bizi gören Bayan Fujivara avluyu geçip yanımıza geldi.

"Oo, Ogata-San" diye seslendi onu hemen tanıyarak, "sizi yeniden görmek ne güzel. Uzun zaman oldu, değil mi?"

"Gerçekten uzun zaman oldu." Ogata-San, Bayan Fujivara'nın selamına karşılık eğildi. "Evet, uzun bir zaman."

Birbirlerini selamlayışlarındaki sıcaklık beni şaşırttı, çünkü bildiğim kadarıyla Ogata-San ile Bayan Fujivara birbirlerini pek de iyi tanımazlardı. Bayan Fujivara bize yiyecek bir şeyler getirmeye gidene kadar sonu gelmeyecek gibi görülen selamlaşmaları sürdü.

Bayan Fujivara dumanları tüten iki kâseyle döndüğünde, daha iyi bir şeyler olmadığı için özür diledi. Ogata-San teşekkür anlamında eğildikten sonra yemeye başladı.

"Beni çoktan unuttuğunuzu düşünmüştüm, Bayan Fujivara" dedi gülümseyerek. "Gerçekten uzun zaman geçti."

"Böyle yeniden karşılaşmak büyük bir mutluluk" dedi Bayan Fujivara, benim oturduğum sıranın köşesine ilişerek. "Etsuko bana artık Fukuoka'da emekliliğin tadını çıkardığınızı anlatıyor. Fukuoka'ya pek çok kez gittim. Güzel bir kent, değil mi?"

"Evet, gerçekten öyle. Fukuoka benim doğduğum yer."

"Fukuoka doğduğunuz yer mi? Ama siz yıllarca burada yaşadınız, burada çalıştınız, Ogata-San. Nagasaki'deki bizlerin de sizin üzerinizde hiç hakkımız yok mu yani?"

Ogata-San gülüp başını bir yana eğdi. "İnsan bir yerde çalışıp oraya katkıda bulunabilir, ama bütün bunların sonunda" –omuzlarını silkip dalgın dalgın gülümsedi– "hepsinin sonunda yine de büyüdüğü yere dönmek istiyor."

Bayan Fujivara anlayışla başını salladı. Sonra, "Suiçi'nin okulunda müdür olduğunuz günleri anımsıyorum, Ogata-San. Sizden çok korkardı" dedi.

Ogata-San güldü. "Evet, sizin Suiçi'yi çok iyi anımsıyorum. Küçük, zeki bir oğlandı. Çok zeki."

"Sahi onu hâlâ anımsayabiliyor musunuz, Ogata-San?"

"Evet, elbette anımsıyorum Suiçi'yi. Çok çalışırdı. Çok iyi bir çocuktu."

"Evet, iyi bir çocuktu."

Ogata-San çubuklarıyla kâseyi işaret ederek, "Şu gerçekten de harika olmuş" dedi.

"Yok canım. Size verebilecek daha iyi bir şeyim olmadığı için özür dilerim."

"Hayır, gerçekten, leziz."

"Durun bakayım" dedi Bayan Fujivara. "O günlerde Suiçi'ye çok iyi davranan bir öğretmen vardı. Adı neydi onun? Suzuki, galiba Bayan Suzuki'ydi. Ona ne olduğundan haberiniz var mı, Ogata-San?"

"Bayan Suzuki'mi? Ah, evet, onu çok iyi anımsıyorum. Ama ne yazık ki şimdi nerede olabileceği konusunda hiç fikrim yok."

"Suiçi'ye karşı çok iyiydi. Sonra hani bir öğretmen daha vardı, adı Kuroda'ydı. Kusursuz bir gençti."

"Kuroda..." Ogata-San yavaşça başını salladı. "Ah, evet, Kuroda. Anımsadım. Kusursuz bir öğretmen."

"Evet, çok etkileyici bir gençti. Kocam ona bayılırdı. Ona ne olduğunu biliyor musunuz?"

"Kuroda..." Ogata-San hâlâ kendi kendine başını sallıyordu. Yüzüne güneş ışığı vurmuş, gözlerinin çevresindeki kırışıklıkları aydınlatmıştı. "Kuroda, durun bakayım. Bir keresinde rastladım. Savaş başladığı sıralardaydı. Galiba savaşa gitti. O zamandan beri hiç haber alamadım. Evet, kusursuz bir öğretmen. O günlerde tanıdığım, artık kendilerinden haber alamadığım pek çok kişi var."

Bayan Fujivara birinin kendisine seslenmesi üzerine hızla avluyu geçip müşterisinin masasına giderken onu izledik. Birkaç dakika orada durup eğildikten sonra masadaki tabak çanağı toplayıp mutfakta kayboldu.

Ogata-San onu izledikten sonra başını salladı. "Onu böyle görmek çok üzücü" dedi alçak sesle. Hiçbir şey demeden yemeye devam ettim. Ogata-San masaya yaslanıp sordu: "Etsuko, oğlunun adı neydi demiştin? Hayatta olanından söz ediyorum."

"Kazuo" diye fısıldadım.

Başını salladıktan sonra erişte kâsesine döndü.

Bir süre sonra Bayan Fujivara geri geldi. "Size daha iyi bir şey sunamadığım için mahcubum" dedi.

"Yapmayın" dedi Ogata-San. "Bu çok güzel. Peki ya Kazuo-San nasıl bu aralar?"

"Çok iyi. Sağlığı yerinde, işinden hoşnut."

"Harika. Etsuko bana onun bir otomobil fabrikasında çalıştığını söylüyordu."

"Evet, orada çok başarılı. Dahası, yeniden evlenmeyi düşünüyor?"

"Sahi mi?"

"Bir zamanlar bir daha hiç evlenmeyeceğini söylüyordu, ama artık ilerisini düşünüyor. Aklında henüz kimse yok, ama hiç değilse artık bunu düşünmeye başladı."

"Çok mantıklı" dedi Ogata-San. "Üstelik daha çok genç, değil mi?"

"Elbette öyle. Önünde hâlâ uzun bir yaşam var."

"Elbette ya. Bütün bir ömür var önünde. Ona iyi bir genç hanım bulmalısınız, Bayan Fujivara."

Güldü. "Denemediğimi sanmayın. Ama bugünlerde genç kadınlar çok farklı. Her şeyin bu kadar çabuk değişiyor olması beni şaşırtıyor."

"Gerçekten çok haklısınız. Günümüzde genç kadınların hepsi pek dik başlı. Hep çamaşır makinelerinden, Amerikan giysilerinden söz ediyorlar. Etsuko da farklı değil."

"Yapmayın, ama baba."

Bayan Fujivara yeniden güldüktün sonra, "Çamaşır makinesinden söz edildiğini ilk duyduğumda insanların böyle bir şeyi isteyebileceğine inanmamıştım. Kullanabileceğiniz iki eliniz varken o kadar para harcamak. Ama Etsuko'nun benimle aynı fikirde olmadığından hiç kuşkum yok."

Tam ben bir şey söylemek üzereyken Ogata-San konuştu: "Geçen gün neler duyduğumu anlatayım size. Bunu bana aslında Jiro'nun bir meslektaşı anlatıyordu. Anlaşılan son seçimlerde karısı hangi partiye oy vereceği konusunda onunla aynı düşüncede değilmiş. Adam onu dövse de, bundan vazgeçmeyecekmiş. Sonunda farklı partilere oy vermişler. Böyle bir şeyin eskiden olabileceğini düşünebiliyor musunuz? Şaşılacak şey."

Bayan Fujivara kafasını salladı. "Artık her şey değişiyor" dedi ve içini çekti. "Ama Etsuko'dan duyduğuma göre, Jiro-San çok başarılıymış. Onunla gurur duymalısınız, Ogata-San."

"Evet, galiba oğullarımız epey başarılı. Aslında, Jiro bugün çok önemli bir toplantıda şirketi temsil edecekti. Görünüşe bakılırsa onu yeniden terfi ettirmeyi düşünüyorlar."

"Olağanüstü bir şey."

"Daha geçen yıl terfi etmişti. Amirlerinin onun için iyi şeyler düşündükleri kesin."

"Harika doğrusu. Onunla gurur duymalısınız."

"Çok azimli bir adam. Her zaman yaşından olgundu. Daha küçük bir çocukken öteki babalar çocuklarına daha çok çalışmalarını söylerken, benim ona daha çok oynamasını, bu kadar çok çalışmanın iyi olmadığını söylemem gerekiyordu."

Bayan Fujivara güldü, başını salladı. "Evet, Kazuo da çok çalışkandır" dedi. "Çoğu zaman evraklarını gecenin bir vakti gözden geçirir. Ona bu kadar çok çalışmamasını söylüyorum, ama dinlemek istemiyor."

"Hayır, hiçbir zaman dinlemezler. İtiraf etmeliyim ki ben de öyleydim. Ama yaptığınız işe inanıyorsanız, aylaklık etmek istemezsiniz. Karım da bana boş vermemi söylerdi, ama hiç dinlemezdim."

"Evet, Kazuo da aynen öyle. Ama yeniden evlenirse alışkanlıklarını değiştirmesi gerekecek."

"Buna güvenmeyin" dedi Ogata-San gülerek. Sonra çubuklarını düzgün bir biçimde kâsenin yanına koydu. "Harika bir yemekti."

"Yapmayın. Size daha iyi bir şey sunamadığım için kusura bakmayın. Biraz daha ister miydiniz?"

"Bana biraz daha verebilirseniz sevinirim. Biliyor musunuz, bugünlerde böyle güzel yemeklerden olabildiğince yararlanmalıyım."

"Yapmayın" dedi Bayan Fujivara ayağa kalkarak.

*

Jiro her zamankinden bir saat kadar önce işten döndüğünde biz geleli çok olmamıştı. Banyo yapmak için içeriye geçmeden önce önceki geceki hırçınlığını tamamen unutmuş olarak babasını neşeyle selamladı. Bir süre sonra döndüğünde kimonosunu giymiş, kendi kendine bir şarkı mırıldanıyordu. Bir mindere oturup saçlarını kurulamaya başladı.

"Eee, nasıl gitti?" diye sordu Ogata-San.

"Ne? Ha, toplantıyı soruyorsun. Fena değildi. Hiç de fena değildi."

Mutfağa gitmek üzereydim, ama kapının önünde durup Jiro'nun başka neler söyleyeceğini duymak için bekledim. Babası da ona bakıyordu. Jiro ikimize de bakmadan bir süre saçlarını kurulamayı sürdürdü.

"Aslında" dedi sonunda, "galiba oldukça iyiydim. Onların temsilcilerini bir anlaşma imzalamaya ikna ettim. Tam bir sözleşme değil, ama fark etmez. Şefim çok şaşırdı. Onlar için bir insanın böyle kesin konuşması alışılmış bir şey değil. Bana günün geri kalan bölümünde izinli olduğumu söyledi."

"Ne olağanüstü bir haber" dedi Ogata-San, sonra güldü. Bana doğru baktı, sonra yine oğluna döndü. "Bu harika bir haber."

"Tebrikler" dedim kocama gülümseyerek. "Çok sevindim."

Jiro beni ilk kez fark ediyormuş gibi başını kaldırıp baktı.

"Neden orada öyle duruyorsun?" diye sordu. "Bir fincan çaya hayır demem, biliyorsun." Havlusunu kenara koyup saçını taramaya başladı.

Jiro'nun başarısını kutlamak için o gece her zamankinden daha özenli bir yemek hazırladım. Ne çayımızı içerken, ne de akşamın geri kalan bölümünde Ogata-San o gün Şigeo Matsuda'yla karşılaşmamızdan söz etti. Ancak yemeğe başladığımızda birdenbire, "Yarın gidiyorum, Jiro" dedi.

Jiro başını kaldırdı. "Gidiyor musun? Ah, çok yazık. Ziyaretinden hoşnut kalmışsındır umarım."

"Evet, iyi dinlendim. Aslında düşündüğümden daha uzun süre kaldım burada."

"Başımızın üstünde yerin var, baba" dedi Jiro. "Acele etmene hiç gerek yok, inan."

"Teşekkür ederim, ama artık geri dönmem gerekiyor. Uğraşmam gereken birkaç şey var."

"Lütfen ne zaman istersen o zaman yine gel, bizi ziyaret et."

"Baba" dedim. "Bebek doğduğunda gelip onu görmelisiniz."

Ogata-San gülümsedi. "O zaman belki yılbaşında" dedi. "Ama ondan önce sizi rahatsız etmeyeceğim, Etsuko. Benimle uğraşmak dışında da yapacak çok şeyin var."

"Beni bu kadar yoğun olduğum bir dönemde yakalaman

çok kötü" dedi kocam. "Bir dahaki sefere belki bu kadar sıkışık olmam da konuşacak daha çok zamanımız olur."

"Hadi, üzülme Jiro. Kendini işine adamandan başka hiçbir şey beni bu kadar mutlu edemez."

"Neyse, bu pazarlık işi de bitti sonunda" dedi Jiro. "Biraz daha fazla zamanım olacak. Şimdi gidiyor olman ne yazık. Bir iki gün de izin almayı düşünüyordum. Ama galiba yapılacak bir şey yok artık."

"Baba" dedim araya girerek, "Jiro bir iki gün izin alacak olursa bir hafta daha kalamaz mısınız?"

Kocam yemeyi bıraktı, ama başını kaldırıp bakmadı.

"Güzel bir öneri" dedi Ogata-San, "ama geri dönmemin zamanının geldiğini düşünüyorum."

Jiro yeniden yemeğine döndü. "Yazık" dedi.

"Kikuko ile kocası gelmeden önce verandayı bitirmem gerekiyor. Sonbaharda gelmeyi isteyeceklerdir."

Jiro yanıt vermedi, bir süre sessizce yemeklerimizi yedik. Sonra Ogata-San, "Ayrıca burada bütün gün satranç düşünerek oturamam" dedi tuhaf tuhaf gülerek.

Jiro başını salladı, ama bir şey demedi. Ogata-San yeniden güldü, sonra bir süre sessizlik içinde yemeğimize devam ettik.

"Bugünlerde *sake* içiyor musun, baba?" diye sordu Jiro sonunda.

"*Sake* mi? Bazen birkaç damla içiyorum. Ara sıra."

"Bu gece bizimle son gecen olduğuna göre belki de biraz içebiliriz."

Ogata-San bunu biraz düşünür gibi göründü. Sonunda gülümseyerek, "Benim gibi yaşlı bir adam için tartışmanıza gerek yok. Ama parlak geleceğinizi kutlamak için size eşlik edebilirim."

Jiro bana başıyla işaret etti. Gidip dolaptan bir şişe ile iki kadeh aldım.

"Hep senin yükseleceğini düşünürdüm" dedi Ogata-San. "Her zaman umut verirdin."

"Ancak bugün olanlar için beni terfi ettirecekleri kesin değil" dedi kocam. "Ama bugünkü çabalarımın zararı olacak da değil, herhalde."

"Elbette değil" dedi Ogata-San. "Bugün yaptıklarının sana zararı olmaz."

Ben *sake*yi doldururken sessizce izlediler. Ogata-San çubuklarını bırakıp kadehini kaldırdı.

"Geleceğinizin şerefine, Jiro" dedi.

Kocam, ağzı yemekle dolu olduğu halde kadehini kaldırdı.

"Seninkine de, baba" dedi.

*

Belleğin güvenilmez bir şey olabileceğini anlıyorum; çoğunlukla insan hangi koşullarda anımsıyorsa bellek onların rengini büyük oranda taşıyor, burada bir araya getirdiğim anılarım için de geçerli bu kuşkusuz. Örneğin, o öğleden sonra yaşadığım şeyin bir önsezi olduğuna, o gün kafamdaki o tatsız imgenin, böyle uzun ve boş saatlerde insanın kafasından geçen sayısız düşlerden tam anlamıyla farklı –çok daha yoğun ve canlı– bir şey olduğuna kendimi inandırmanın bana çekici geldiğini anlıyorum.

Aslında dikkate değer hiçbir şey yoktu. Bir ağaca asılmış olarak bulunan küçük kızın acıklı öyküsü, daha önceki çocuk cinayetlerinden daha etkili olarak komşular üzerinde şok etkisi yapmıştı. Bu tür imgelerden o yaz rahatsız olan yalnız ben değildim herhalde.

İnasa'ya gidişimizden bir ya da iki gün sonra bir akşamüstü evde ufak tefek işlerle uğraşıyordum ki tesadüfen pencereden dışarı baktım. Dışarıdaki çorak arazi büyük Amerikan arabasını ilk gördüğümden bu yana oldukça sertleşmiş olmalıydı, çünkü bu kez araba engebeli arazide güçlük çekmeden ilerliyordu. Yaklaşmaya devam ederken penceremin altındaki betona tosladı. Arabanın ön camında parlayan ışık net bir biçimde görmemi engelliyordu, ama sürücünün yalnız olmadığı duygusuna kapıldım. Araba apartmanın arkasına sapıp görüş alanımdan çıktı.

Ne olduysa o sırada olmuş olmalı, biraz karışıkça düşüncelerle kulübeye baktığım sırada. Görünürde hiçbir dürtü yokken aklıma o ürpertici imge geldi, tedirginlik duygusuyla pencereden uzaklaştım. Görüntüyü aklımdan çıkartmaya çalışarak işi-

me döndüm, ama ondan yeterince kurtulup kafamı ikinci kez gördüğüm büyük beyaz arabaya vermem birkaç dakika sürdü.

Bir saat falan kadar sonra kulübeye doğru çorak arazide yürüyen birini gördüm. Daha iyi görebilmek için elimi gözlerime siper ettim; bir kadındı –ince gövdeli– ağır, düşünceli adımlarla yürüyordu. Kulübenin önünde bir süre durakladı, sonra eğimli çatının ardında gözden kayboldu. İzlemeyi sürdürdüm, ama kadın bir daha ortaya çıkmadı; içeri girmişti herhalde.

Bir süre ne yapacağımı bilemeden pencerede kalakaldım. Sonra ayağıma sandaletlerimi geçirip evden çıktım. Dışarıda hava çok sıcaktı, birkaç dönümlük araziyi sanki çok uzun zamanda geçmiştim. Üstelik kulübeye giderken o kadar yorulmuştum ki oraya vardığımda asıl amacımı neredeyse unutmuştum. Kulübeden gelen, duyduğum sesler beni çok şaşırttı. Seslerden biri Mariko'nundu; ötekini tanıyamadım. Girişe biraz daha yaklaştım, ama sözcükler anlaşılmıyordu. Bir süre orada durdum, ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Sonra kapıyı açarak seslendim. Sesler kesildi. Biraz daha bekledim, sonra içeri girdim.

10

Dışarıdaki gün ışığının parlaklığından sonra kulübenin içi serin ve karanlıktı. Dar aralıklardan içeriye keskin güneş ışığı sızıyordu, tataminin üzerinde ışık benekleri oluşturuyordu. Rutubetli tahta kokusu her zamanki kadar güçlü hissediliyordu.

Gözlerimin alışması bir iki saniye sürdü. Yaşlı bir kadın tatamiye oturmuş, Mariko'yu karşısına almıştı. Yaşlı kadın yüzünü bana dönerken boynunu incitmekten korkarmışçasına başını dikkatle çevirmişti. Başlangıçta cesaretimi kıracak kadar kireç beyazı zayıf bir yüzü vardı. Yetmiş yaşlarında gösterdiği halde boynunun ve omuzlarının çelimsizliği yaşından çok sağlığının bozuk olmasından kaynaklanıyor olabilirdi. Kimonosu, normalde yas tutarken giyilen türden çok koyu renkliydi. Hafifçe kısılmış gözleriyle hiçbir heyecan göstermeden beni izledi.

"Nasılsınız?" dedi sonunda.

Hafifçe eğilip selam verdim, ben de birtakım selamlama sözleri söyledim. Bir iki saniye sıkıntıyla bakıştık.

"Siz komşulardan biri misiniz?" diye sordu yaşlı kadın. Sözcükleri ağır ağır söylüyordu.

"Evet" dedim. "Bir arkadaş."

Bir süre bana bakmayı sürdürdükten sonra, "Ev sahibinin nereye gittiğini biliyor musunuz?" diye sordu. "Çocuğu burada tek başına bırakmış."

Küçük kız yerini değiştirerek yabancının yanma oturdu. Yaşlı kadının sorusu üzerine Mariko bana dikkatle baktı.

"Hayır, hiçbir bilgim yok" dedim.

"Çok garip" dedi kadın. "Çocuk da bir şey bilmiyor. Nerede olabileceğini merak ediyorum. Daha fazla kalamam."

Birkaç dakika daha birbirimizi süzdük.

"Uzaktan mı geldiniz?" diye sordum.

"Oldukça uzaktan. Lütfen kılığımı bağışlayın. Bir cenaze töreninden geliyorum."

"Anlıyorum." Yeniden hafifçe eğildim.

"Acı bir olay" dedi yaşlı kadın, kendi kendine yavaşça başını sallayarak. "Babamın eski bir meslektaşı. Babam evden çıkamayacak kadar hasta. Saygılarını sunmam için beni yolladı. Üzücü bir olaydı." Başını aynı özenle kıpırdatarak kulübenin içini gözden geçirdi. "Nerede olduğu konusunda hiçbir bilginiz yok mu?" diye sordu yeniden.

"Hayır, ne yazık ki yok."

"Daha fazla bekleyemem. Babam endişelenecek."

"İletmemi istediğiniz bir şey var mı?" diye sordum.

Yaşlı kadın bir süre yanıt vermedi. Sonra, "Belki buraya gelip onu aradığımı söyleyebilirsiniz. Ben bir yakınıyım. Adım Yasuko Kavada."

"Yasuko-San mı?" Şaşkınlığımı yenmek için elimden geleni yaptım. "Siz Saçiko'nun kuzini Yasuko-San mısınız?"

Yaşlı kadın eğilirken omuzları hafifçe titredi. "Buraya gelip onu aradığımı ona söylerseniz sevinirim. Nerede olabileceği konusunda hiçbir fikriniz yok mu?"

Hiçbir şey bilmediğimi yineledim. Kadın bu kez kendi kendine başını sallamaya başladı.

"Nagasaki çok değişmiş" dedi. "Bugün öğleden sonra neredeyse tanıyamadım."

"Evet" dedim. "Galiba çok fazla değişti. Ama siz Nagasaki'de yaşamıyor muydunuz?"

"Nagasaki'de çok uzun yıllardır yaşıyoruz. Dediğiniz gibi, çok fazla değişti. Yeni binalar, hatta yeni yollar yapıldı. En son kente indiğimde bahardı. O zamandan bu yana yeni binalar yapılmış. Hiç kuşkum yok baharda geldiğimde ortada yoktular. Aslında o gelişimde de bir cenaze töreni için gelmiştim. Evet, Yamaşita-San'm cenaze töreni. Baharda olan cenaze törenleri sanki daha üzücüdür. Onun komşususunuz, değil mi? Sizinle

tanıştığıma çok sevindim." Yüzü titrerken gülümsediğini gördüm; gözleri incecik olmuştu, ağzı ise yukarı doğru değil de aşağıya doğru kıvrılıyordu. Girişte durmaktan ötürü kendimi rahatsız hissettim, ama tatamiye çıkma girişiminde de bulunamadım.

"Sizinle tanıştığıma çok sevindim" dedim. "Saçiko sık sık sizden söz eder."

"Benden mi söz eder?" Kadın sanki bir süre bunun üzerinde düşündü. "Onun gelip bizimle yaşamasını bekliyoruz. Babamla ve benimle. Belki size de bundan söz etmiştir."

"Evet, etti."

"Onu üç hafta önce bekliyorduk. Ama hâlâ gelmedi."

"Üç hafta önce mi? Evet, galiba bu konuda bir yanlış anlama olmuş. Bildiğim kadarıyla her an taşınmaya hazırdı."

Yaşlı kadın kulübeye bir kez daha göz attı. "Ne yazık ki burada değil" dedi. "Ama yine de siz onun komşusu olduğunuza göre, sizinle tanıştığıma çok sevindim." Yeniden beni selamlayıp süzmeyi sürdürdü. "Belki ona bir haber iletebilirsiniz" dedi.

"Ne demek, elbette."

Kadın bir süre sustu. Sonunda, "Onunla benim aramda küçük bir anlaşmazlık var. Belki de size anlatmıştır. Bir yanlış anlamadan başka bir şey değil. Eşyalarını toplayıp ertesi gün gitmesi beni çok şaşırttı. Gerçekten çok şaşırdım. Onu gücendirmek istememiştim. Babam kabahatin bende olduğunu söylüyor." Bir süre durakladı. "Onu gücendirmek istememiştim" diye yineledi.

Saçiko'nun amcasının ve kuzininin onun Amerikalı arkadaşının varlığından haberleri olmadığı daha önce aklıma gelmemişti. Uygun yanıt bulamadığım için yeniden eğildim.

"Ayrıldığından bu yana onu özlediğimi itiraf ediyorum" diye ekledi yaşlı kadın. "Mariko-San'ı da özledim. Onların arkadaşlığından çok hoşnuttum, öfkelenip o sözleri sarf etmem çok aptalca bir davranıştı." Yeniden durakladı, yüzünü önce Mariko'ya, sonra yine bana çevirdi. "Babam da kendine göre onları özledi. Biliyor musunuz, artık duyabiliyor. Evin ne kadar sessizleştiğini duyabiliyor. Geçen sabah onu uyanmış buldum, bana evin mezarı anımsattığını söyledi. Bir mezar gibi, dedi.

Onları yeniden eve döndürebilirsem babama büyük bir iyilik yapmış olacağım. Belki Saçiko onun iyiliği için geri döner."

"Duygularınızı Saçiko-San'a kesinlikle aktaracağım" dedim.

"Onun kendi iyiliği için de" dedi yaşlı kadın. "Ayrıca bir kadının kendisine yol gösterecek bir erkeğinin olmaması iyi değildir. Böyle bir durumda yalnızca zarar görür. Babam hasta, ama yaşamı tehlikede değil. Başka bir şey için söylemiyorum, kendi iyiliği için artık geri gelmeli." Yaşlı kadın yan tarafında duran bir bohçayı alıp açmaya başladı. "Aslında, bunları getirmiştim" dedi. "Kendi ördüğüm hırkalardan başka bir şey değil. Ama saf yünden. Bunları ona geri geldiğinde verecektim, ama bugün yanımda getirdim işte. Önce Mariko için bir tane ördüm, sonra bir tane de annesi için öreyim, dedim." Hırkalardan birini alıp gösterdikten sonra küçük kıza doğru baktı. Güldüğünde ağzı yine aşağıya doğru kıvrılmıştı.

"Çok güzel görünüyorlar" dedim. "Epey zamanınızı almıştır."

"Saf yünden" dedi kadın yeniden. Hırkaları getirdiği bohçayı yeniden sardı, sonra dikkatlice bağladı. "Artık dönmem gerekiyor. Babam meraklanacak."

Ayağa kalkıp tatamiden indi. Onun tahta sandaletlerini giymesine yardım ettim. Mariko tataminin köşesine gelmişti, yaşlı kadın da hafifçe çocuğun başını okşadı.

"Unutma, Mariko-San" dedi, "annene sana anlattıklarımı anlat. Kedi yavruların için de kaygılanmana gerek yok. Evde hepsine yetecek kadar oda var."

"Yakında geleceğiz" dedi Mariko. "Anneme anlatacağım."

Kadın yeniden gülümsedi. Sonra bana dönüp eğildi. "Sizinle tanıştığımıza sevindim. Daha fazla kalamayacağım. Biliyorsunuz, babam iyi değil."

*

"Ah, sen misin, Etsuko" dedi Saçiko o gece kulübesine gittiğimde. Sonra gülerek, "O kadar şaşırmış gibi bakma" dedi. "Sonsuza kadar burada kalacağını düşünmüyordun ya?"

Giyim eşyaları, battaniyeler, daha birçok şey tataminin üzerinde darmadağın duruyordu. Uygun bir karşılık verip ayak altında olmamak için oturdum. Yerde yanımda daha önce Saçiko'nun üzerinde hiç görmediğim iki nefis kimono gözüme çarptı. Ayrıca odanın ortasında, yerde, karton bir kutuya yerleştirilmiş soluk beyaz renkli, zarif porselen çay takımını gördüm.

Saçiko güneşin son ışıklarının kulübenin içine girmesi için orta paravanları sonuna kadar açmıştı; yine de içeriye hızla karanlık çökmekteydi ve verandadan gelen güneşse yalnızca sessizce annesini izleyen Mariko'nun bulunduğu uzak köşeye ulaşıyordu. Yanında, kedi yavrularının ikisi oynar gibi kavga ediyor, üçüncüsünü ise küçük kız kollarının arasında tutuyordu.

"Mariko sana söylemiştir" dedim Saçiko'ya. "Sen gelmeden önce bir konuğun vardı. Kuzinin buradaydı."

"Evet. Mariko anlattı." Saçiko bavulunu toplamayı sürdürdü.

"Sabahleyin mi gidiyorsunuz?"

"Evet" dedi sabırsızlıkla. Sonra içini çekip bana baktı. "Evet, Etsuko, sabahleyin ayrılıyoruz." Elindekini katlayıp bavulun bir köşesine yerleştirdi.

"Çok fazla eşyan var" dedim sonunda. "Hepsini nasıl taşıyacaksın?"

Kısa bir süre Saçiko yanıt vermedi. Sonra, toparlanmaya devam ederek, "Çok iyi biliyorsun, Etsuko. Arabaya koyacağız" dedi.

Sustum. Saçiko derin bir soluk alıp oturduğum köşeye doğru baktı

"Evet, Nagasaki'den ayrılıyoruz, Etsuko. İnan ki toparlanmayı bitirince gelip sana veda etmeye kararlıydım. Sana teşekkür etmeden gidemezdim, sen her zaman çok naziktin. Aklıma gelmişken, senden aldığım borcu postayla yollayacağım. Bu konuyu sakın merak etme." Yeniden toplanmaya başladı.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordum.

"Kobe'ye. Her şey kararlaştırılmış durumda, hem de kesin biçimde."

"Kobe'ye mi?"

"Evet, Etsuko, Kobe'ye. Sonra da Amerika. Frank her şeyi

ayarladı. Benim için sevinmedin mi?" Çabucak gülümsedi, sonra yeniden işine döndü.

Onu izlemeyi sürdürdüm. Mariko da izliyordu. Kucağındaki kedi yavrusu tatamide oynayan kardeşlerine katılmak için çırpınıyordu, ama küçük kız onu sıkıca tutmayı sürdürüyordu. Yanında, odanın köşesinde Mariko'nun *kujibiki* tezgâhından kazandığı sebze kutusunu gördüm; Mariko kutuyu kedi yavruları için bir ev haline getirmişti.

"Bu arada Etsuko, şuradaki yığın var ya" –Saçiko eliyle işaret etti– "onları burada bırakmaktan başka çare yok. Bu kadar çok olduklarını bilmiyordum. Bazıları oldukça iyi. Lütfen istediğini kullanabilirsin. Seni gücendirmek istemem. Kimilerinin kalitesi oldukça iyidir, onun için söylüyorum."

"Peki amcanız ne olacak?" dedim. "Ya kuzininiz?"

"Amcam mı?" Omuzlarını silkti. "Beni evine davet etmiş olması büyük nezaket. Ama ne yazık ki benim şimdi başka planlarım var. Buradan ayrılacak olmak ne kadar rahatlatıyor beni, Etsuko, bilemezsin. Dilerim bu sefaleti, bu pisliği son kez görüyorumdur." Sonra bir kez daha bana bakıp güldü. "Ne düşündüğünü kesinlikle anlıyorum. İnan ki, Etsuko, tamamen yanılıyorsun. Bu kez beni yarı yolda bırakmayacak. Yarın sabah ilk iş arabasıyla burada olacak. Benim için sevinmiyor musun?" Saçiko yerde dağılmış eşyalarına bakıp içini çekti. Sonra elbise yığınlarından birinin üzerinden geçip çay takımının bulunduğu kutunun yanında diz çökerek, kutuyu yün tomarlarıyla doldurmaya başladı.

"Artık karar verdin mi?" diye sordu Mariko birdenbire.

"Şimdi bunu konuşamayız, Mariko" dedi annesi. "Şimdi işim var."

"Ama sen onları yanıma alabileceğimi söylemiştin. Anımsamıyor musun?"

Saçiko karton kutuyu yavaşça salladı; porselen hâlâ şıngırdıyordu. Çevresine bakındı, bir parça kumaş bulup onu şeritler halinde yırtmaya başladı.

"Onları yanıma alabileceğimi söylemiştin" dedi Mariko yeniden.

"Mariko, lütfen bir an için düşün. Nasıl olur da bütün bu yaratıkları yanımızda götürebiliriz?"

"Ama onları yanıma alabileceğimi söylemiştin."

Saçiko içini çekti, bir süre bir şey düşündü sanki. Ellerinde kumaş parçaları, çay takımına bakakaldı.

"Söyledin, anne" dedi Mariko. "Anımsamıyor musun? Götürebileceğimi söyledindi."

Saçiko başını kaldırıp önce kızına, sonra kedi yavrularına baktı. "Şimdi durum farklı" dedi bıkkınlıkla. Yüzünü sinirli bir ifade kapladı, kumaş parçalarını fırlatıp attı. "Mariko, nasıl olur da bu yaratıkları bu kadar çok düşünebilirsin? Onları nasıl yanımızda götürebiliriz? Hayır, onları burada bırakmak zorundayız."

"Ama onları götürebileceğimi söylemiştin."

Saçiko bir an kızına ters ters baktı. "Başka bir şey düşünemez misin sen?" dedi sesini fısıldarcasına alçaltarak. "Şu küçük, pis hayvanlardan başka şeyler olduğunu görebilecek kadar büyümedin mi hâlâ? Büyü artık biraz. Şu duygusal bağlarını sonsuza kadar sürdüremezsin. Onlar alt tarafı... yalnızca hayvan, görmüyor musun? Bunu anlamıyor musun, çocuk? Anlamıyor musun?"

Mariko dönüp annesine baktı.

"İstersen, Mariko-San" diye araya girdim, "ara sıra gelip onları besleyebilirim. Sonunda onlar da kendilerine ev bulacaklar. Kaygılanmaya gerek yok."

Küçük kız bana dönüp, "Annem kedi yavrularını götürebileceğimi söylemişti" dedi.

"Çocukça davranmayı bırak" dedi Saçiko sertçe. "Her zaman olduğu gibi bile bile böyle aksilik çıkarıyorsun. Şu küçük, pis yaratıklar bu kadar önemli mi?" Ayağa kalkıp Mariko'nun bulunduğu köşeye doğru yürüdü. Tatamideki yavru kediler geriye kaçıştılar; Saçiko onlara bakıp derin bir soluk aldı. Sebze kutusunu sakince alıp tel kafesli kapakları yukarıya gelecek biçimde çevirdi, uzanıp kedi yavrularını tek tek kutunun içine attı. Sonra kızına doğru döndü; Mariko kalan son kedi yavrusunu hâlâ kucağında tutuyordu.

"Onu da ver" dedi Saçiko.

Mariko kediyi tutmayı sürdürdü. Saçiko bir adım atıp elini uzattı. Küçük kız dönüp bana baktı.

"Bu Atsu" dedi. "Onu görmek ister misin, Etsuko-San? Bu Atsu."

"Ver o yaratığı bana, Mariko" dedi Saçiko. "Anlamıyor musun, o alt tarafı bir hayvan. Neden bunu anlayamıyorsun, Mariko? Gerçekten o kadar küçük müsün? O senin küçük bebeğin değil, bir hayvan, bir fare ya da yılan gibi. Hadi ver onu bana."

Mariko annesine dik dik baktı. Sonra kediyi yavaşça kucağından indirip annesinin önüne doğru tatamiye bıraktı. Saçiko onu yerden kaldırırken kedi çırpındı durdu. Onu da sebze kutusuna koyup tel kafesli kapağını kapattı.

Kızına, "Yerinden kımıldama" deyip kutuyu kucağına aldı. Yanımdan geçerken bana, "Çok saçma, bunlar alt tarafı hayvan, n'olmuş yani?" dedi.

Mariko annesini izlemek istermiş gibi ayağa kalktı. Saçiko girişte durup, "Ne dediysem, onu yap. Yerinden kımıldama" dedi.

Mariko bir süre annesinin gözden kaybolduğu girişe doğru bakarak tataminin köşesinde durdu.

"Anneni burada bekle, Mariko-San" dedim.

Küçük kız dönüp bana baktı. Hemen sonrasında gitmişti.

*

Bir iki dakika kıpırdamadım. Sonunda ayağa kalkıp sandaletlerimi giydim. Kapı aralığından bakınca Saçiko'nun ayaklarının dibindeki sebze kutusuyla birlikte ırmağın kenarında durduğunu görebiliyordum; kızının birkaç metre arkada, arazinin dik bir eğim yaptığı noktada durduğunun farkında değilmiş gibi görünüyordu. Kulübeden çıkıp Mariko'nun durduğu yere yöneldim.

"Hadi eve dönelim, Mariko-San" dedim yavaşça.

Küçük kız anlamsız bir yüzle gözlerini annesine dikmişti. Bizim önümüzde Saçiko dikkatlice kıyıda diz çöküp kutuyu biraz daha yakınına çekti.

"Hadi içeri gir, Mariko" dedim yeniden, ama küçük kız beni dinlemiyordu. Onu bırakıp Saçiko'nun diz çöktüğü yere doğru çamurlu bayırdan aşağı indim. Güneş karşı kıyıda ağaçların arasında batmaya başlamıştı, ırmağın kıyısındaki sazlıkların

gölgesi çevremizdeki çamurlu alana vuruyordu. Saçiko üzerine diz çökecek biraz çimen bulmuştu, ama o da çamurla kaplıydı.

"Onları serbest bırakamaz mıyız?" dedim yavaşça. "Kim bilir, belki isteyecek biri çıkar."

Saçiko tel kafesin arasından sebze kutusunun içine bakıyordu. Kapaklardan birini açtı, yavrulardan birini çıkarıp kutuyu yine kapattı. Kedi yavrusunu iki elinin arasında tutup birkaç saniye ona baktı, ardından bana döndü. "Alt tarafı bir hayvan, Etsuko" dedi. "Hepsi bu."

Kedi yavrusunu suya sokup öylece tuttu. Bir süre, iki eli de suyun altında öylece durdu, suya baktı. Giymiş olduğu yazlık kimononun her iki kolu da suya değiyordu.

Sonra ellerini sudan çıkartmadan omuzlarının üstünden ilk kez kızına doğru bir bakış fırlattı. İçgüdüsel bir davranışla onun bakışlarını izledim; kısa bir süre ikimiz de arkaya, Mariko'ya baktık. Küçük kız bayırın başında durmuş, aynı donuk ifadeyle bizi izliyordu. Annesinin yüzünün ona döndüğünü görünce başını hafifçe oynattı; sonra ellerini arkasına kavuşturmuş olarak kımıldamadan durdu.

Saçiko ellerini sudan çıkardı, hâlâ tutmakta olduğu kedi yavrusuna baktı. Yavruyu yüzüne doğru yaklaştırırken dirseklerinden ve kollarından sular süzülüyordu.

"Hâlâ yaşıyor" dedi bezginlikle. Sonra bana dönüp, "Şu suya bak, Etsuko" dedi. "Ne kadar pis." Sırılsıklam kedi yavrusunu iğrenerek yine kutuya koyup kapağını kapattı. "Şu şeyler nasıl da savaşıyorlar" diye mırıldanarak kollarındaki tırmık izlerini gösterdi. Nasıl olduysa Saçiko'nun saçları da ıslanmıştı; yüzünün yanındaki ince bir tutam saçtan bir damla, sonra bir damla daha su düştü.

Saçiko duruşunu düzelttikten sonra sebze kutusunu kıyıdan aşağıya itti; kutu yuvarlanıp suya düştü. Yüzmesini önlemek için Saçiko öne doğru eğilip kutuyu suyun içine bastırdı. Su düzeyi neredeyse tel kafesin yarısına kadar geliyordu. Kutuyu suyun içine bastırmaya devam etti, sonunda iki eliyle iteledi. Kutu ırmakta biraz yüzdükten sonra hafifçe yan yatıp biraz daha battı. Saçiko ayağa kalktı, sonra ikimiz birden kutuyu izledik. Kutu bir süre yüzdükten sonra akıntıya kapıldı, hızla ırmağın aşağısına doğru ilerlemeye başladı.

Gözüme ilişen bir hareket üzerine geri döndüm. Mariko kıyının suya doğru çıkıntı yaptığı noktaya doğru ırmak kıyısından birkaç metre aşağıya koşmuştu. Orada durmuş hâlâ ifadesiz bir yüzle kutunun yüzüşünü izliyordu. Kutu, sazlıklardan kimilerine takılıp da kurtulduktan sonra yolculuğunu sürdürdü. Mariko yeniden koşmaya başladı. Kıyıda bir süre koştuktan sonra yeniden kutuyu izlemek için durdu. Artık suyun yüzeyindeki kutunun yalnızca bir köşesi görünüyordu.

"Bu su çok pis" dedi Saçiko. Ellerindeki suları silkeliyordu. Sırayla kimonosunun kollarını sıktı, sonra dizlerindeki çamuru silkeledi. "Hadi, içeriye girelim, Etsuko. Buradaki böcekler dayanılır gibi değil."

"Gidip Mariko'yu bulmamız gerekmez mi? Yakında hava kararacak."

Saçiko dönüp kızının adını seslendi. Mariko elli metre kadar uzakta hâlâ suya bakıyordu. Bizi duymamış gibiydi; Saçiko omuz silkti. "Birazdan gelir" dedi. "Karanlık iyice çökmeden artık toparlanmayı bitirmeliyim." Kulübeye doğru giden bayırı tırmanmaya başladı.

*

Saçiko feneri yakıp alçak bir tahta kirişe astı. "Kaygılanma, Etsuko" dedi. "Birazdan geri döner." Tataminin üzerinde dağılmış pek çok şeyin arasından geçip daha önce olduğu gibi açık paravanın önüne oturdu. Arkasındaki gökyüzü uçuk, solgun bir renk almıştı.

Yeniden toplanmaya başladı. Odanın karşı tarafına oturup onu izledim.

"Şimdiki planların ne?" diye sordum. "Kobe'ye varınca ne yapacaksın?"

"Her şey ayarlandı, Etsuko" dedi başını kaldırıp bakmadan. "Kaygılanmaya hiç gerek yok. Frank her şeyle ilgileniyor."

"Ama neden Kobe?"

"Orada arkadaşları var. Amerikan üssünde. Bir yük gemisinde görev almış, böylece çok kısa sürede Amerika'da olacak. Sonra bize gerekli miktardaki parayı gönderecek, biz de onun yanına gideceğiz. Bütün işlerle ilgileniyor."

"Yani, Japonya'dan sizi almadan mı gidiyor?"

Saçiko güldü. "Sabırlı olmak gerek, Etsuko. O, Amerika'ya gidince çalışacak, bize para yollayacak. Bu en akıllıca çözüm. Ayrıca, Amerika'ya döndüğünde onun için bir iş bulmak da kolay olacak. Biraz beklemekten ne çıkar?"

"Anlıyorum."

"O her şeyle ilgileniyor, Etsuko. Bize Kobe'de kalacak bir yer buldu; ayrıca gemiye yarı fiyatına binebilmemiz için uğraşıyor." İçini çekti. "Buradan ayrılacağım için ne kadar mutluyum bilemezsin."

Saçiko toparlanmaya devam etti. Dışarıdan gelen soluk ışık yüzünün bir tarafına vuruyordu, ama elleri ve kimonosunun kolları fenerden gelen kızıllığa yakalanmıştı. Garip bir görüntüydü.

"Kobe'de uzun süre beklemeyi mi düşünüyorsun?" diye sordum.

Omuzlarını silkti. "Sabırlı olmaya hazırım, Etsuko. Sabırlı olmak gerek."

O loşlukta katladığı şeyin ne olduğunu göremiyordum; galiba onu uğraştırıyordu, çünkü birkaç kez açıp yeniden katladı.

"Her neyse, Etsuko" diye ekledi, "tam anlamıyla içten olmasa bu kadar sıkıntıya neden girsin? Neden benim için bu kadar sıkıntıya girmiş olsun? Bazen, Etsuko, çok kuşkulanıyorsun. Benim için sevinmen gerek. Sonunda her şey yolunda gidiyor."

"Evet, elbette. Senin için seviniyorum."

"Ama gerçekten, Etsuko, bu kadar sıkıntıya girdikten, sonra ondan kuşkulanmaya başlamak haksızlık olur. Çok haksızlık olur."

"Evet."

"Mariko da orada daha mutlu olacak. Amerika bir genç kızın yetişmesi için daha iyi bir yer. Orada, yapmak istediği her şeyi yapabilir. Bir iş kadını olabilir. Ya da resim eğitimi görüp ressam olabilir. Bütün bunlar Amerika'da çok daha kolay, Etsuko. Japonya genç kızlara göre bir yer değil. Burada geleceğe yönelik ne yapabilir?"

Yanıt vermedim. Saçiko bana doğru bakıp güldü.

"Hadi, gülümse, Etsuko" dedi. "İşler sonunda yoluna girecek."

"Evet, hiç kuşkusuz öyle olacak."

"Elbette öyle."

"Evet."

Sonraki birkaç dakika Saçiko toparlanmasını sürdürdü. Sonra elleri hareketsizleşti; bu garip ışık karışımına yakalanmış yüzüyle odanın öbür ucundan bana bakıyordu.

"Herhalde benim aptal olduğumu düşünüyorsun" dedi yavaşça. "Değil mi, Etsuko?"

Biraz şaşırarak dönüp ona baktım.

"Amerika'yı hiçbir zaman göremeyeceğimizin farkındayım" dedi. "Görsek bile her şeyin ne kadar güç olacağını biliyorum. Bunları hiç bilmediğimi mi sanıyordun?"

Karşılık vermedim, birbirimize bakmayı sürdürdük.

"Ne çıkar bundan?" dedi Saçiko. "Neyi fark ettirir ki? Neden Kobe'ye gitmeyeyim? Ayrıca, Etsuko, kaybedecek neyim var? Amcamın evi bana göre değil. Yalnızca birkaç tane boş oda, hepsi bu. Orada bir odada oturup yaşlanabilirim. Bunun dışında hiçbir şey yok. Yalnızca boş odalar, hepsi bu. Bunu sen de biliyorsun, Etsuko."

"Ama Mariko" dedim. "Mariko'ya ne olacak?"

"Mariko mu? O da başının çaresine bakacaktır. Bakmalı da." Saçiko bir yanı gölgede kalan yüzüyle loşluğun içinden bana doğru bakmayı sürdürüyordu. Sonra, "Bir an için ona karşı iyi bir anne olduğumu düşleyebilir miyim sence?" diye sordu.

Sustum. Sonra Saçiko birdenbire güldü.

"Neden böyle konuşuyoruz?" dedikten sonra elleri yeniden hızlı hızlı hareket etmeye başladı. "İnan ki her şey yoluna girecek. Amerika'ya vardığımda sana yazacağım. Belki, Etsuko, sen de gelir bir gün bizi ziyaret edersin. Çocuğunu da yanında getirirsin."

"Sahi, evet."

"Belki de o zaman başka çocukların da olur."

"Evet" dedim utangaç utangaç gülerek. "Kim bilir?"

Saçiko içini çekip ellerini havaya kaldırdı. "Toplanacak ne kadar çok şey var" diye mırıldandı. "Bazılarını bırakmam gerekecek."

Bir süre onu izleyerek oturdum.

"İstersen" dedim sonunda, "gidip Mariko'yu arayabilirim. Epeyce geç oldu."

"Yalnızca kendini yormuş olursun, Etsuko. Ben toparlanmamı bitirdiğimde hâlâ gelmemiş olursa gidip birlikte ararız."

"Ben giderim. Bakalım onu bulabilecek miyim? Neredeyse karanlık çökecek."

Saçiko başını kaldırıp baktı, sonra omuz silkti. "En iyisi feneri de yanına al" dedi. "Kıyı boyu oldukça kaygan."

Ayağa kalkıp feneri kirişten aldım. Kapıya doğru yürürken kulübenin çevresindeki gölgeler de hareket etti. Çıkarken dönüp Saçiko'ya baktım. Yalnızca açık paravanların önünde oturan karaltısını görebiliyordum, arkasındaki gökyüzü geceye dönmüştü.

*

Irmağa doğru yürürken böcekler fenerimin peşine takıldılar. Ara sıra içine birtakım yaratıklar girdiklerinde onlar dışarı çıkış yolu bulana kadar durup feneri hareketsiz tutuyordum.

Derken küçük tahta köprü önümdeki kıyıda beliriverdi. Köprüden geçerken bir an durup akşam göğünü seyrettim. Anımsadığım kadarıyla o köprünün üzerinde tuhaf bir huzur duydum. Parmaklıklara yaslanıp aşağıdaki ırmağın sesini dinleyerek orada birkaç dakika öylece durdum. Sonunda döndüğümde fenerin ışığıyla köprünün tahta zeminine vuran kendi gölgemi gördüm.

"Burada ne yapıyorsun?" diye sordum karşıdaki parmaklıkların altında çömelmiş oturan küçük kıza. Onu elimdeki fenerin ışığıyla daha net görebilmek için ilerledim. Avuçlarına bakıyor, hiçbir şey söylemiyordu.

"Neyin var senin?" diye sordum. "Neden burada böyle oturuyorsun?"

Böcekler fenerin çevresine toplanıyorlardı. Feneri önüme bırakınca çocuğun yüzü bütünüyle aydınlandı. Uzun bir sessizlikten sonra, "Buradan gitmek istemiyorum. Yarın gitmek istemiyorum" dedi.

İçimi çektim. "Ama hoşuna gidecek. Herkes yeni şeylerden biraz korkar. Oraları da hoşuna gidecek."

"Buradan gitmek istemiyorum. Ayrıca onu da sevmiyorum. Domuza benziyor."

"Böyle konuşma" dedim öfkeyle. Bir an birbirimizi süzdük, sonra o yine ellerine bakmaya başladı.

"Böyle konuşmamalısın" dedim daha sakince. "O seni çok seviyor, sana yeni bir baba olacak o. Her şey yoluna girecek, söz veriyorum."

Çocuk hiçbir şey söylemedi. Yeniden içimi çektim.

"Her neyse" diye ekledim, "orasını sevmezsen her zaman geri dönebilirsiniz."

Bu kez bana soru sorarcasına baktı.

"Evet, söz veriyorum" dedim. "Orasını sevmezsen hemen geri geleceğiz. Ama önce denemeli, sevip sevmeyeceğimize bakmalıyız. Seveceğimizden hiç kuşkum yok."

Küçük kız beni dikkatle izliyordu. "Neden onu tutuyorsun?" diye sordu.

"Bunu mu? Yalnızca sandaletime dolandı, hepsi bu."

"Neden onu tutuyorsun?"

"Söyledim ya. Ayağıma dolandı. Neyin var senin?" Güldüm. "Neden bana öyle bakıyorsun? Canını yakmayacağım."

Gözlerini benden ayırmadan yavaşça ayağa kalktı.

"Neyin var senin?" diye yineledim.

Çocuk koşmaya başladı, ayak sesleri tahta zeminde yankılanıyordu. Köprünün sonunda durup bana kuşkuyla baktı. Ona gülümseyip feneri kaldırdım. Çocuk bir kez daha koşmaya başladı.

Suyun yukarılarında yarımay görünmüştü, bir süre sessizce köprüde durup onu izledim. Mariko bir kez karanlığın içinden çıktıktan sonra onun ırmak boyundan kulübe yönüne doğru koşuşunu görebileceğimi düşündüm.

11

Başlangıçta, sanki biri yatağımın yanından geçmiş, kapıyı sessizce kapatarak odamdan çıkmış gibi geldi. Sonra uykum biraz daha açıldığında bunun ne kadar düş ürünü olduğunu anladım.

Yatağımda öylece yatıp seslere kulak kabarttım. Yan odada Niki'nin sesini açıkça duymuştum; kaldığı süre boyunca iyi uyuyamadığımdan yakınıp durmuştu. Ya da, belki hiçbir ses yoktu da yine yalnızca alışkanlıktan dolayı erken saatte uyanmıştım.

Dışarıdan kuş sesleri geliyordu, ama odam hâlâ karanlıktaydı. Birkaç dakika sonra kalkıp sabahlığımı buldum. Kapımı açtığımda dışarıdan gelen ışık pek soluktu. Sahanlığa doğru birkaç adım atıp içgüdüsel olarak koridorun en sonuna, Keiko'nun kapısına göz attım.

Sonra bir an için, dışarıdaki kuş seslerinin arasında Keiko'nun odasından küçük, açık seçik bir sesin geldiğini duydum. Sessizce durup dinledim, sonra kapıya doğru ilerledim. Daha başka sesler de geliyordu ama bunların aşağıdan mutfaktan geldiğinin farkına vardım. Bir süre sahanlıkta durdum, sonra merdivenlerden inmeye başladım.

Niki mutfaktan çıkıyordu, beni görünce irkildi.

"Ay, anne, beni gerçekten korkuttun."

Holün kararmış ışığında, iki eliyle kavradığı fincanıyla soluk renkli sabahlığının içindeki zayıf vücudunu görebiliyordum.

"Özür dilerim, Niki. Hırsız sandım."

Kızım derin bir soluk aldı, ama hâlâ titriyor gibiydi. Sonra bana, "Pek iyi uyuyamadım" dedi. "Ben de kalkıp bir kahve yapayım, dedim."

"Saat kaç şimdi?"

"Beşe geliyor galiba."

Beni merdivenlerin dibinde bırakıp oturma odasına gitti. Ona katılmadan önce ben de kendime kahve yapmak üzere mutfağa girdim. Oturma odasında Niki perdeleri açmış, yüksek arkalıklı bir sandalyeye ata biner gibi ters oturmuş, bahçeye boş gözlerle bakıyordu. Pencereden gri bir ışık vuruyordu yüzüne.

"Sence yeniden yağmur yağacak mı?" diye sordum.

Omuzlarını silkip pencereden dışarı bakmayı sürdürdü. Şöminenin yanında bir yere oturup onu izledim. Sonra yorgun yorgun içini çekip, "Çok iyi uyuduğum söylenemez" dedi. "Her seferinde şu kötü düşleri görüyorum."

"Kaygı verici bir şey bu, Niki. Senin yaşındakilerin uyku sorunları olmamalı."

Hiçbir şey söylemeden bahçeye bakmayı sürdürdü.

"Nasıl kötü düşler görüyorsun?" diye sordum.

"Şey, öylesine, kötü düşler işte."

"Neyle ilgili kötü düşler, Niki?"

"Kötü işte" dedi birdenbire irkilerek. "Neyle ilgili oldukları neyi değiştirir?"

Bir an ikimiz de sustuk. Sonra bana dönmeden, "Bence babam onunla biraz daha ilgilenmeliydi, öyle değil mi?" dedi. "Çoğu zaman onu yok sayıyordu. Bu gerçekten de haksızlıktı."

Başka bir şey söyleyecek mi diye bekledim. Sonra, "Şey, bu doğal bir davranıştı" dedim. "Üstelik onun gerçek babası da değildi."

"Ama bu gerçekten de haksızlıktı."

Dışarıda günün aydınlandığını görebiliyordum. Yalnız bir kuş pencerenin yakınında cıvıldıyordu.

"Baban birtakım idealleri olan bir adamdı" dedim. "O günlerde, biliyor musun, ona burada gerçekten mutlu bir yaşam verebileceğimize inanıyordu."

Niki omuzlarını silkti. Onu biraz daha izledim, sonra, "Ama biliyorsun Niki, ben ta başından beri biliyordum" dedim. "Onun burada mutlu olamayacağını ta başından beri biliyordum. Yine de onu getirmeye karar verdim."

Kızım bir süre bunun üzerinde düşünüyormuş gibi yaptı.

"Saçmalama" dedi bana dönerek, "nereden bilebilirdin? Ayrıca onun için yapabileceğin her şeyi yaptın. Suçlanabilecek en son kişi sensin."

Sustum. Makyajsız yüzü çok genç görünüyordu.

"Yine de" dedi, "riskleri göze almak gerekir. Sen de en doğru olan şeyi yaptın. Yaşamının boşa geçip gitmesini izleyip duramazdın."

Elimdeki kahve fincanını bırakıp bahçeye doğru baktım. Yağmur yağacağına dair hiçbir belirti yoktu, gökyüzü önceki sabahlardan daha duru görünüyordu.

"Her şeyi olduğu gibi kabul etseydin, neredeysen orada kalsaydın" diye ekledi Niki, "çok aptalca olurdu. En azından bir çaba gösterdin."

"Dediğin gibi. Artık bunu daha fazla tartışmayalım."

"İnsanların yaşamlarını boşa harcamaları çok aptalca."

"Artık bunu daha fazla tartışmayalım" dedim, daha sertçe. "Bunları yeniden konuşmanın anlamı yok."

Kızım yeniden başını öteki yana çevirdi. Bir süre konuşmadan oturduk, sonra ayağa kalkıp pencereye yaklaştım.

"Bugün daha güzel bir sabah olacak" dedim. "Belki de güneş çıkar. O zaman yürüyüş yapabiliriz. Bu bize iyi gelir."

"Bence de" diye mırıldandı.

Oturma odasından çıkarken kızım hâlâ iskemlede, elini çenesine dayamış, boş gözlerle bahçeye bakarak oturuyordu.

Telefon çaldığında Niki de, ben de mutfakta kahvaltımızı bitirmek üzereydik. Şu birkaç gün içinde ona o kadar sık telefon gelmişti ki kalkıp yanıt vermesi çok doğaldı. Döndüğünde kahvesi soğumuştu.

"Yine arkadaşların mı?" diye sordum.

Başını salladıktan sonra çaydanlığın altını yakmak için yürüdü.

"Aslında, anne" dedi, "bugün öğleden sonra dönmem gerekecek. Sence uygun mu?" Bir eliyle çaydanlığın sapını tutmuş, öteki eli kalçasında, öylece duruyordu.

"Elbette uygun. Burada, yanımda olman çok güzeldi, Niki."

"Yakında yine gelip seni görürüm. Ama artık sahiden geri dönmem gerek."

"Özür dilemen gerekmez. Önemli olan artık kendi yaşamını sürdürmen."

Niki dönüp çaydanlığın kaynamasını bekledi. Evyenin üstündeki pencere biraz buğulanmıştı, ama dışarıda güneş parlıyordu. Kendisine kahve doldurduktan sonra masaya oturdu.

"Ha, bu arada, anne" dedi. "Hani sana seninle ilgili şiir yazan bir kız arkadaşımdan söz etmiştim ya."

Gülümsedim. "Ha, evet. Arkadaşın."

"Benden bir fotoğraf ya da herhangi bir şey götürmemi istiyor. Nagasaki ile ilgili. Böyle bir şeyin var mı? Eski bir kartpostal ya da onun gibi bir şey?"

"Sana bir şeyler bulabilirim herhalde. Çok saçma," –güldüm– "benimle ilgili ne gibi bir şey yazabilir?"

"Gerçekten iyi bir şair. Oldukça başarılı, biliyor musun? İşte bu yüzden ona senden söz ettim."

"Müthiş bir şiir yazacağından hiç kuşkum yok, Niki."

"Eski bir kartpostal ya da onun gibi bir şey işte. Böylece ortalık ne haldeydi, görebilsin."

"Pekâlâ, Niki, pek bilemiyorum. Her şeyi göstermesi gerekiyor, değil mi?"

"Ne demek istediğimi biliyorsun."

Yeniden güldüm. "Daha sonra ararım."

Niki bu arada bir dilim kızarmış ekmeğin üstüne tereyağı sürüyordu, ama şimdi tereyağın bir bölümünü geri koydu. Kızım çocukluğundan beri zayıftı, onun şişmanlamaktan korktuğu düşüncesi beni eğlendirirdi. Bir süre onu izledim.

Sonunda "Yazık ki bugün ayrılıyorsun" dedim. "Bu akşam sinemaya gideriz diye düşünüyordum."

"Sinemaya mı? Neden, ne oynuyor?"

"Bugünlerde ne tür filmler gösterdiklerini bilmiyorum. Senin bu konuda daha bilgili olacağını umuyordum."

"Aslında birlikte bir filme gitmeyeli çok uzun zaman oldu, değil mi? Küçüklüğümden beri." Niki gülümsediğinde bir an için yüzünde çocuksu bir anlam belirdi. Sonra elinden bıçağını bırakıp kahve fincanına baktı. "Ben de pek film izlemeye gitmiyorum" dedi. "Londra'da bir sürü film var, ama biz pek gitmiyoruz."

"Tiyatroya gitmek istersen tiyatro her zaman var. Artık otobüs insanı ta tiyatronun önüne kadar götürüyor. Şu sıralar neler oynadıklarını bilmiyorum, ama öğrenebiliriz. Şurada, arkanda duran yerel gazete mi?"

"Canını sıkma, anne. Pek önemli değil."

"Bazen oldukça iyi oyunlar sahnelediklerini düşünüyorum. Birtakım çağdaş oyunlar. Gazetede öyle yazıyor."

"Gerekmez, anne. Nasıl olsa bugün geri dönüyorum. Kalmak isterdim, ama inan ki geri dönmem gerek."

"Elbette, Niki. Özür dilemen gerekmez." Masanın öbür ucundan ona gülümsedim. "Gerçeği söylemek gerekirse birlikte olmaktan zevk aldığın arkadaşlarının olması beni rahatlatıyor. Ne zaman istersen onları buraya getirebilirsin."

"Peki, anne, teşekkür ederim."

*

Niki'nin kullandığı konuk odası küçük ve oldukça boştu; o sabah güneş içeriye giriyordu.

"Arkadaşının işine yarar mı bu?" diye sordum kapıdan.

Niki yatağın üzerinde bavulunu topluyordu, başını kaldırıp bulduğum takvime baktı. "Çok iyi" dedi.

Odaya girdim. Pencereden aşağıdaki meyve bahçesini, düzgün bir sıra halindeki fidanları görebiliyordum. Elimde tuttuğum takvimde her ay için başka bir fotoğraf vardı, ama sonuncusu dışında hepsi kopartılmıştı. Geride kalan resme bir süre baktım.

"Bana önemli bir şey verme" dedi Niki. "Hiçbir şey yoksa da fark etmez."

Gülerek resmi yatağının üzerindeki öteki eşyalarının yanına koydum. "Eski bir takvim canım, hepsi bu. Neden sakladığım konusunda hiçbir fikrim yok."

Niki bir tutam saçını kulağının arkasına attıktan sonra toparlanmaya devam etti.

"Galiba" dedim sonunda, "yaşamını Londra'da sürdürmek niyetindesin."

Omuzlarını silkti. "Orada oldukça mutluyum."

"Bütün arkadaşlarına en iyi dileklerimi ilet."

"Olur, iletirim."

"David'e de. Adı David'ti, değil mi?"

Yeniden omuzlarını silkti, ama hiçbir şey söylemedi. Gelirken üç çift bot getirmişti, şimdi de onları bavula yerleştirmenin bir yolunu bulmaya çalışıyordu.

"Galiba henüz evlenmek gibi bir niyetin yok, Niki?"

"Neden evlenmek isteyeyim?"

"Yalnızca sordum."

"Neden evlenecekmişim? Ne anlamı var bunun?"

"Demek yalnızca Londra'da yaşamaya devam etmeyi düşünüyorsun, öyle değil mi?"

"Evet, ne diye evleneyim? Çok aptalca bir şey, anne." Takvimi rulo yapıp yerleştirdi. "Pek çok kadının beyni yıkanıyor. Hepsi de yaşamın evlenmek, bir sürü çocuk yapmak olduğunu düşünüyor."

Onu izlemeye devam ettim. Sonra, "Ama eninde sonunda, Niki, yapacak başka bir şey yok" dedim.

"Tanrım, yapabileceğim pek çok şey var, anne. Yalnızca bir kocayla birlikte bir yerlere çakılıp kalmak, bir sürü bağıran çocuk sahibi olmak istemiyorum. Neden birdenbire yine bundan söz etmeye başladın?" Bavulunun kapağı kapanmıyordu. Sabırsızca bastırdı.

"Neler tasarladığını merak ediyorum, Niki" dedim gülerek. "Darılma. Elbette ne istiyorsan onu yapmalısın."

Bavulunun kapağını yeniden açıp içindekileri düzeltti.

"Hadi, Niki, darılmana gerek yok." Bu kez bavulu kapamayı başardı. "Neden bu kadar çok şey getirmişim ki" diye mırıldandı kendi kendine.

*

"İnsanlara ne diyorsun, anne?" diye sordu Niki. "Nerede olduğumu sorduklarında ne diyorsun?"

Kızım öğle yemeğinden önce gitmesine gerek olmadığına karar vermişti, biz de evin arkasındaki meyve bahçesine doğru yürümek için dışarı çıkmıştık. Güneş hâlâ parlıyordu, ama hava serindi. Ona şaşırmış bir yüzle baktım.

"Onlara yalnızca senin Londra'da yaşadığını söylüyorum, Niki. Gerçek bu değil mi?"

"Öyle olmasına öyle. Peki ne yaptığımı sormuyorlar mı? Geçen gün gördüğümüz yaşlı Bayan Waters'ın sorduğu gibi."

"Evet, bazen soruyorlar. Orada arkadaşlarınla yaşadığını söylüyorum. İnsanların senin için ne düşündükleriyle bu kadar ilgilenmeni gerçekten anlayamıyorum."

"İlgilenmiyorum."

Yavaşça yürümeye devam ettik. Pek çok yerde toprak bataklaşmıştı.

"Bundan pek hoşlanmıyorsun galiba, anne?"

"Neden, Niki?"

"Benim yaptığım şeylerden. Benim uzakta yaşamamdan hoşlanmıyorsun. David'le, ötekilerle."

Meyve bahçesinin sonuna gelmiştik. Niki kıvrıla kıvrıla giden küçük bir yola çıkarak karşı tarafa, bir tarlanın tahta kapılarına doğru yürüdü. Onu izledim. Tarla büyüktü, ileriye doğru gittikçe genişliyordu. En yüksek yerinde iki tane ince akçaağaç göğe doğru yükseliyordu.

"Senden utanmıyorum, Niki" dedim. "En iyi olduğunu düşündüğün biçimde yaşamalısın."

Kızım tarlaya doğru bakıyordu. "Burada atlar vardı, değil mi?" dedi kolunu kapıya dayayarak. Bakındım, ama görünürde hiç at yoktu.

"Baksana, ne tuhaf" dedim. "İlk evlendiğimde anımsıyorum da, kocam babasıyla birlikte yaşamak istemediği için ne çok tartışırdık. Biliyor musun, o günlerde bile Japonya'da bu hiç olmayacak bir şey değildi. Bu konuda pek çok tartışma vardı."

"Bahse girerim ki kurtulmuşsun" dedi Niki, gözlerini tarladan ayırmadan.

"Kurtulmak mı? Neden?"

"Onun babasıyla birlikte yaşamak zorunda olmaktan."

"Tam tersi, Niki. Bizimle birlikte otursaydı çok sevinirdim. Ayrıca duldu da. Eski Japon gelenekleri hiç de kötü değildi."

"Aslında bunu şimdi böyle söylüyorsun. O zamanlar böyle düşünmediğine bahse girerim."

"Ama Niki, gerçekten anlamıyorsun. Ben kayınpederimi

çok severdim." Bir süre ona bakıp sonunda bir kahkaha attım. "Belki de haklısın. Belki de gelip bizimle yaşamadığı için rahatladım. Şimdi anımsamıyorum." Uzanıp tahta kapının üstüne dokundum. Elime biraz nem bulaştı. Niki'nin beni izlediğini fark edip elimi ona gösterdim. "Hâlâ biraz kırağı var" dedim.

"Hâlâ Japonya ile ilgili şeyler düşünüyor musun, anne?"

"Galiba evet." Tarlaya doğru döndüm. "Birkaç anım var."

Akçaağaçların yakınında iki midilli göründü. Bir süre güneşin altında yan yana öylece durdular.

"Bu sabah sana verdiğim takvim var ya" dedim, "Nagasaki limanının bir görünümü. Bu sabah oraya bir günlüğüne gittiğimiz günü anımsadım. Limanın yukarısındaki tepeler çok güzeldi."

Midilliler ağaçların arkasında yavaşça kıpırdandılar.

"Özelliği neydi?" diye sordu Niki.

"Özelliği mi?"

"Limanda geçirdiğin günün özelliği."

"Ah, aslında hiçbir özelliği yoktu. Yalnızca anımsadım, hepsi bu. Keiko o gün çok mutluydu. Teleferiğe binmiştik." Gülerek Niki'ye döndüm. "Hayır, hiçbir özelliği yoktu. Yalnızca mutlu bir anıydı, hepsi bu."

Kızım içini çekti. "Burada her şey ne kadar sakin" dedi. "Her şeyin bu kadar sakin olabileceğini unutmuşum."

"Evet, Londra'dan sonra öyle olmalı."

"Herhalde bazen burada tek başına yaşamak biraz sıkıcı oluyordur."

"Ama ben sakinlikten hoşlanıyorum, Niki. Her zaman İngiltere'nin gerçekte buradaki gibi olduğunu düşünürüm."

Geriye dönüp ardımızdaki meyve bahçesine bir süre baktım.

"İlk geldiğimde buradaki ağaçların hiçbiri yoktu" dedim sonunda. "Her taraf çayırlıktı, buradan evi görebiliyordun. Baban beni ilk kez buraya getirdiğinde, Niki, her şey tam İngiltere'deki gibi, diye düşündüğümü anımsıyorum. Bütün bu çayırlar, ev. İngiltere'yi hep böyle düşünmüştüm ve çok mutluydum."

Niki derin bir soluk alıp kapıdan uzaklaştı. "Geri dönsek iyi olacak" dedi. "Biraz sonra gitmek zorundayım."

Meyve bahçesinden geçerken gökyüzü bulutlanmaya başlamıştı.

"Geçen gün düşündüm de" dedim, "belki de artık evi satmalıyım."

"Satmak mı?"

"Evet. Belki de daha küçük bir yere taşınmalıyım. Öyle bir düşünce işte."

"Evi satmak mı istiyorsun?" Kızım bana kaygılı bir bakış fırlattı. "Ama bu gerçekten de çok güzel bir ev."

"Ama artık bana çok büyük geliyor."

"Ama gerçekten de çok güzel bir ev, anne. Yazık olur."

"Galiba haklısın. Öylece bir düşünceydi. İşte Niki, hepsi bu."

Onu istasyondan uğurlamak istedim –yalnızca birkaç dakikalık bir yoldu– ama bu düşünce onu rahatsız etti. Öğle yemeğinden kısa bir süre sonra, sanki onayımı almadan gidiyormuş gibi, tuhaf bir sıkılganlıkla gitti. Öğleden sonra hava puslu ve esintiliydi; Niki araba yolunun sonuna doğru yürürken kapıda durup baktım. Geldiği gün giymiş olduğu, bedenini sımsıkı saran giysiyi giymişti; bavulu adımlarını yavaşlatıyordu. Bahçe kapısına vardığı zaman geriye dönüp baktığında benim hâlâ kapıda durduğumu görünce şaşırmış gibiydi. Gülümseyerek ona el salladım.

İngiltere'de yalnız başına yaşayan yaşlı Japon kadını Etsuko'nun büyük kızı Keiko intihar eder. Kısa süre sonra Etsuko'nun küçük kızı Niki annesini ziyarete gelir ama anne kız arasındaki duygusal mesafe, Etsuko'nun anılarına gömülmesiyle daha da artar. İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinden sonra ilk kocasıyla birlikte Nagazaki'de yaşayan Etsuko, o yıllarda komşusu Sachiko ve onun küçük kızı Mariko'yla kurduğu arkadaşlığı hatırlar. Bugünle ilgili bazı gerçekleri açıklayabilmek için, geçmişin bu dönemini gözden geçirmeye ihtiyacı vardır.

Japon asıllı İngiliz yazar Ishiguro, ilk romanı *Uzak Tepeler*'de büyük toplumsal dönüşümlerin bireyler üzerindeki yıkıcı etkisini, görev duygusu ile özgürlük arzusu arasındaki çatışmayı ve modern çağda kimlik arayışını ustalıkla anlatıyor.

2012
354519
AVS

ISBN 978-975-08-2334-3
11 TL
9 789750 823343